

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΕΙ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ, ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ αρ. ΤΔ/01/2021

24 Νοεμβρίου 2021

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΕΙ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ, ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ
ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ**

ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗ ΟΝΤΟΤΗΤΑ

Τμήμα Δασών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.	Σύνοψη	1
2.	Εισαγωγή.....	5
3.	Σκοπός του ελέγχου και μεθοδολογία.....	10
3.1	Θεσμικό πλαίσιο αρμοδιοτήτων Γενικού Ελεγκτή.....	10
3.2	Σκοπός του ελέγχου.....	10
3.3	Ερωτήματα ελέγχου	11
3.4	Μεθοδολογία	11
3.4.1	Πρότυπα ελέγχου.....	11
3.4.2	Ελεγκτική προσέγγιση.....	13
3.5	Κριτήρια ελέγχου.....	14
4.	Ευρήματα και συστάσεις	16
4.1	Εφαρμογή αποτελεσματικής στρατηγικής για την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών	16
4.1.1	Απουσία ολοκληρωμένου καταγεγραμμένου Στρατηγικού Σχεδίου για την αντιμετώπιση δασικών πυρκαγιών.....	16
4.1.2	Εκπόνηση σχεδίων για πρόληψη και καταστολή δασικών πυρκαγιών.....	21
4.1.3	Προστασία των προστατευόμενων περιοχών	25
4.1.4	Εφαρμογή αποφάσεων Μόνιμης Διατμηματικής Επιτροπής Πυρκαγιών	30
4.1.5	Εφαρμογή των εισηγήσεων της Ανεξάρτητης Επιτροπής για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του υφιστάμενου συστήματος πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών της Κυπριακής Δημοκρατίας.....	33
4.2	Επάρκεια και καταλληλότητα προσωπικού και στόλου πυρόσβεσης και διενέργεια δαπανών με τον πιο οικονομικό τρόπο	40
4.2.1	Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και οικονομικότητας της λειτουργίας του εναέριου στόλου και προσωπικού της Μονάδας Πτητικών Μέσων του Τμήματος Δασών.....	40
4.3	Εφαρμογή νομοθετικού πλαισίου ως αποτρεπτικός παράγοντας στο άναμμα φωτιάς και κατ' επέκταση στην πρόκληση δασικών πυρκαγιών	60
4.3.1	Περιορισμοί στη δυνατότητα του Τμήματος Δασών να εφαρμόσει μέτρα πρόληψης δασικών πυρκαγιών εντός της ζώνης των δύο χιλιομέτρων από την οροθετική γραμμή του κρατικού δάσους.....	60
4.3.2	Απαγόρευση χρήσης εργαλείων που προκαλούν σπινθήρες ή φλόγα.....	61
4.3.3	Τροποποίηση του ποινικού κώδικα για αύξηση της ποινής για εμπρησμό σε ισόβια	62
4.3.4	Καψάλισμα αποκαλάμης.....	62

4.3.5	Εντοπισμός και χειρισμός παραβάσεων βάσει των άρθρων 32(1) και 55(1) του περί Δασών Νόμου	64
4.3.6	Εντοπισμός και χειρισμός παραβάσεων βάσει των άρθρων 315 και 316 του περί Ποινικού Κώδικα Νόμου (Κεφ. 154).....	67
4.3.7	Προβλήματα που παρουσιάζονται με την καταχώριση των υποθέσεων πρόκλησης πυρκαγιάς στο Δικαστήριο και δημιουργία μηχανισμού για την καλύτερη παρακολούθηση αυτών των υποθέσεων απ' όλες τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες	69
5.	Γενικά συμπεράσματα	70
6.	Γενικές συστάσεις	72

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα Ι – Πίνακες και Γραφήματα

Παράρτημα ΙΙ – Θεσμικό Πλαίσιο

Το φωτογραφικό υλικό προέρχεται από το αρχείο του Τμήματος Δασών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΤΟ	Approved Training Organisation
EASA	European Union Aviation Safety Agency (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Ασφάλειας Αεροπλοΐας)
ΑΠΑΗΒ	Αρχή Πολιτικής Αεροπορίας Ηνωμένου Βασιλείου
ΔΔΠ	Δήλωση Δασικής Πολιτικής
ΜΠΜ	Μονάδα Πτητικών Μέσων
ΠΥ	Πυροσβεστική Υπηρεσία
ΤΔ	Τμήμα Δασών
ΤΠΑ	Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας
ΥΓΑΑΠ	Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος
ΥΜΕΕ	Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων
ΧΠΜ	Χειριστής Πτητικών Μέσων

Ευθύνη Ελεγκτικής Υπηρεσίας και διαφύλαξη της ανεξαρτησίας της

Οι Ειδικές Εκθέσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας παρουσιάζουν τα αποτελέσματα των ελέγχων που αυτή διενεργεί επί των πολιτικών (policies) και προγραμμάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας ή άλλων ελεγχόμενων οργανισμών ή επί θεμάτων που αφορούν στον Προϋπολογισμό τους ή συγκεκριμένους τομείς αυτού. Η Ελεγκτική Υπηρεσία επιλέγει και σχεδιάζει τις εν λόγω ελεγκτικές δραστηριότητες κατά τρόπον ώστε αυτές να αποφέρουν τον μέγιστο αντίκτυπο, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων για τις επιδόσεις ή για τη συμμόρφωση, του επιπέδου των σχετικών εσόδων ή δαπανών, των επικείμενων εξελίξεων και του δημόσιου συμφέροντος.

Η εκ μέρους της Ελεγκτικής Υπηρεσίας παράθεση ευρημάτων ελέγχου γίνεται στη βάση όσων στοιχείων έχουν τεθεί ενώπιόν της από την ελεγχόμενη οντότητα.

Εκτός αν τούτο δηλωθεί ρητά, η μη παράθεση ευρημάτων επί ορισμένων πτυχών ή θεμάτων που αφορούν στο αντικείμενο του ελέγχου, δεν συνιστά διαβεβαίωση, ούτε και υποδηλοί ότι αυτά είναι απαλλαγμένα αδυναμιών ή σφαλμάτων ή αποκλίσεων από το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, αφού ο εξωτερικός ελεγκτής δεν αναμένεται ότι μπορεί να εντοπίζει κάθε αδυναμία ή σφάλμα ή απόκλιση από το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο.

Οι συστάσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας αποτελούν εισηγήσεις για τον τρόπο χειρισμού των παρατηρήσεων και ευρημάτων του ελέγχου. Σε καμία περίπτωση δεν δύναται να εκληφθεί ότι οι συστάσεις αυτές επηρεάζουν την ανεξαρτησία της Υπηρεσίας, ως εξωτερικού ελεγκτή ή ότι συνεπάγονται συμμετοχή της Υπηρεσίας στη λήψη οποιασδήποτε σχετικής απόφασης από τη διοίκηση της ελεγχόμενης οντότητας, η οποία εξακολουθεί να φέρει αποκλειστικά την ευθύνη για την ορθή και νόμιμη λήψη απόφασης, ως προς τον τρόπο χειρισμού των ευρημάτων ελέγχου και συστάσεων.

Ουδεμία πρόνοια στην παρούσα Έκθεση σημαίνει ή θα πρέπει να εκληφθεί ότι με αυτή διατυπώνουμε κατηγορία εναντίον οποιουδήποτε προσώπου για εκ προθέσεως κατάχρηση εξουσίας ή για τη διάπραξη ποινικών ή άλλων αδικημάτων. Αυτά, αν υπάρχουν, θα πρέπει να διερευνηθούν από τις αρμόδιες αρχές, μόνο δε τα αρμόδια δικαστήρια μπορούν να κρίνουν κάποιο πρόσωπο ως ένοχο οποιουδήποτε αδικήματος. Τονίζουμε επίσης ότι οι συστάσεις και τα ευρήματά μας αφορούν στους ελεγχόμενους φορείς και οποιαδήποτε αναφορά σε άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ουδόλως εξυπακούει ότι αυτά έχουν προβεί κατ' ανάγκη σε οτιδήποτε μεμπτό, αφού κάτι τέτοιο εκφεύγει του πεδίου ελέγχου της παρούσας Έκθεσης.

1. Σύνοψη

Στη βάση συγκεκριμένης μεθοδολογίας, στο πλαίσιο της οποίας αξιολογήσαμε και προτεραιοποιήσαμε πιθανά θέματα του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ΓΑΑΠ) για διενέργεια διαχειριστικού ελέγχου, η Υπηρεσία μας αποφάσισε τη διενέργεια διαχειριστικού ελέγχου, με αντικείμενο την εξέταση της αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας και οικονομικότητας των μέτρων που εφαρμόζει το Τμήμα Δασών (ΤΔ), σε σχέση με την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών.

Σύμφωνα με τον περί Δασών Νόμο (Ν. 25(Ι)/2012), το ΤΔ είναι αρμόδιο για τη διατήρηση, προστασία, αειφόρο διαχείριση και ανάπτυξη των δασών της Δημοκρατίας καθώς και για τον σχεδιασμό και εφαρμογή όλων των αναγκαίων μέτρων για την πρόληψη και την καταστολή των δασικών πυρκαγιών. Δασική πυρκαγιά, βάσει του υπό αναφορά Νόμου, σημαίνει κάθε πυρκαγιά που εκδηλώνεται ή εξαπλώνεται μέσα σε κρατικό δάσος ή σε απόσταση δύο χιλιομέτρων από την οροθετική γραμμή του κρατικού δάσους ή κάθε άλλη πυρκαγιά που, κατά την κρίση του Διευθυντή, μπορεί να θέσει σε κίνδυνο οποιοδήποτε κρατικό δάσος.

Μετά την καταστροφική δασική πυρκαγιά το 2016 στην κοιλάδα Σολέας (Δάσος Αδελφοί), το ΤΔ προώθησε αρκετές ενέργειες που είχαν ως αποτέλεσμα σημαντικές αναβαθμίσεις στον τομέα της πρόληψης και κατάσβεσης δασικών πυρκαγιών. Παρά την πρόοδο που επιτεύχθηκε θεωρούμε ότι, για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα στη διαχείριση του θέματος, θα πρέπει να συνταχθεί Στρατηγικό Σχέδιο, το οποίο να εκπονηθεί στη βάση ανάλυσης κινδύνου και λαμβάνοντας υπόψη τα σημερινά δεδομένα (π.χ. εγκατάλειψη της υπαίθρου, κλιματική αλλαγή), τις προβλεπόμενες διαφοροποιήσεις που τα επηρεάζουν, καθώς και τις σχετικές εισηγήσεις που υποβλήθηκαν κατά καιρούς από διάφορες Τεχνικές Επιτροπές και που να καθορίζει συγκεκριμένους στόχους και δράσεις για υλοποίησή τους. Επίσης, το Κράτος θα πρέπει να μεριμνήσει, ώστε το ΤΔ να διαθέτει τους απαραίτητους πόρους, τόσο σε ανθρώπινο δυναμικό, όσο και σε εξοπλισμό και μέσα πυρόσβεσης, που να καθιστούν δυνατή την υλοποίηση των δράσεων αυτών. Οι πόροι θα πρέπει να εξασφαλίζονται με τον πλέον οικονομικό τρόπο και να αξιοποιούνται με τον πιο αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο.

Τα σημαντικότερα ευρήματα που προέκυψαν από τον έλεγχο αναφέρονται επιγραμματικά πιο κάτω:

α. Απουσία ολοκληρωμένου καταγραμμένου Στρατηγικού Σχεδίου για την αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών.

Η στρατηγική του ΤΔ, σε σχέση με την προστασία των δασών από τις πυρκαγιές δεν είναι καταγραμμένη σε ένα ενιαίο έγγραφο, αλλά οι διάφορες σχετικές δράσεις περιλαμβάνονται σε διάφορα έγγραφα, που αναφέρονται πιο κάτω, ορισμένα εκ των οποίων βρίσκονται στο στάδιο επεξεργασίας:

- ◆ Στη Δήλωση Δασικής Πολιτικής του ΤΔ, η οποία περιλαμβάνει γενικούς στόχους και ενέργειες και χρήζει επικαιροποίησης.

- ◆ Στο στρατηγικό σχέδιο, που ετοιμάζεται για σκοπούς προώθησης της υλοποίησης του Προϋπολογισμού του Τμήματος, το οποίο, ωστόσο, δεν αποτελεί κατάλληλο εργαλείο για επαρκή στρατηγική καθοδήγηση για την πρόληψη και καταστολή των δασικών πυρκαγιών.
- ◆ Στο Ετήσιο Πλάνο Δράσεων, το οποίο δεν αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου στρατηγικού σχεδίου και δεν καθορίζει δράσεις για όλες τις Μονάδες/Τομείς του ΤΔ (π.χ. Μονάδα Πτητικών Μέσων (ΜΠΜ)) που εμπλέκονται στην πρόληψη και καταστολή δασικών πυρκαγιών, το χρονικό πλαίσιο εντός του οποίου αυτά πρέπει να επιτευχθούν και δείκτες για την παρακολούθηση της υλοποίησής τους.
- ◆ Στο «Στρατηγικό Σχέδιο για την αποτροπή μεγάλων καταστροφικών πυρκαγιών» και στο «Σχέδιο διαχείρισης της βλάστησης με στόχο την πυροπροστασία των δασών και των παραδασόβιων κοινοτήτων», η εκπόνηση των οποίων βρίσκεται σε εξέλιξη. Η εφαρμογή των Σχεδίων αυτών προσκρούει στην ανάγκη εξασφάλισης συγκαταθέσεων ιδιοκτητών ιδιωτικών περιουσιών που επηρεάζονται από τα μέτρα που αναφέρονται σε αυτά.
- ◆ Στο Σχέδιο Πυροπροστασίας της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 «Κοιλιάδα των Κέδρων», για το οποίο η υλοποίηση σημαντικών προληπτικών και προκατασταλτικών μέτρων που προνοούνται βρίσκεται σε εκκρεμότητα.

β. Υλοποίηση αποφάσεων για θέματα πρόληψης δασικών πυρκαγιών.

Μέχρι την ημερομηνία ολοκλήρωσης του ελέγχου μας, τον Ιούνιο του 2021, βρίσκονταν σε εκκρεμότητα, για διάστημα πέραν του ενός έτους, η υλοποίηση αποφάσεων της Μόνιμης Διατμηματικής Επιτροπής Πυρκαγιών που αφορούσαν σε θέματα πρόληψης δασικών πυρκαγιών. Επίσης, η υλοποίηση εισηγήσεων της Ανεξάρτητης Επιτροπής, που διορίστηκε το 2016, βρίσκονται μέχρι σήμερα σε εκκρεμότητα, ιδιαίτερα αυτές που αφορούσαν στη σταδιακή αντικατάσταση καίριου εξοπλισμού και στην ενίσχυση του προσωπικού του Τμήματος, γεγονός που επηρεάζει την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των ενεργειών του ΤΔ.

γ. Λειτουργία της Μονάδας Πτητικών Μέσων του ΤΔ.

(i) Το Κράτος επέδειξε ολιγωρία στο θέμα της ενίσχυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας με εναέρια πτητικά μέσα πυρόσβεσης, με αποτέλεσμα, το 2020, λόγω στενών χρονικών περιθωρίων, να αναγκαστεί να προβεί και πάλι, ως προσωρινή λύση του προβλήματος, στην αγορά υπηρεσιών, για εξασφάλιση των απαραίτητων μέσων, για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Για τον σκοπό αυτό, το Κράτος θα δαπανήσει, κατά τα έτη 2020 και 2021, συνολικό ποσό ύψους €2.813.748, για την αγορά υπηρεσιών δύο αεροπλάνων πυρόσβεσης, για περίοδο έξι μηνών κάθε έτος. Λαμβανομένου υπόψη και του κόστους που θα καταβάλει το Τμήμα για εξασφάλιση πυροσβεστικών ελικοπτέρων, επίσης με αγορά υπηρεσιών, κατά τα έτη 2019 μέχρι 2021, το οποίο εκτιμάται στα €7.140.312, τότε το συνολικό κόστος υπολογίζεται στα €9.954.060.

Λαμβάνοντας υπόψη τις εισηγήσεις της Τεχνικής Επιτροπής και τις αντίστοιχες εκτιμήσεις της, σε σχέση με το κόστος ενοικιαγοράς ή αγοράς πυροσβεστικών αεροπλάνων (ενοικιαγορά αεροπλάνου: €2,7 εκ.- €2,8 εκ., αγορά αεροπλάνου: €1,4 εκ.- €1,8 εκ.), όπως αυτές παρατίθενται στις Εκθέσεις, ημερ. 15.9.2014 και 26.8.2016, καθώς και των σχετικών εκτιμήσεων του ΤΔ για το

κόστος αγοράς πυροσβεστικού αεροπλάνου (€2,2 εκ. - €2,3 εκ.), όπως προκύπτουν από εσωτερικό σημείωμα, ημερ. 5.2.2021, το Κράτος, με το πιο πάνω ποσό ενδεχομένως να πετύχαινε τη μόνιμη κάλυψη των αναγκών της Κυπριακής Δημοκρατίας σε πτητικά μέσα πυρόσβεσης, με την απόκτηση με αγορά ή με ενοικιαγορά τριών πυροσβεστικών αεροπλάνων και με πρόσληψη του απαιτούμενου προσωπικού.

(ii) Δεν υπάρχει εγκεκριμένο εκπαιδευτικό κέντρο στην Ευρώπη για την εκπαίδευση των πιλότων του ΤΔ, για απόκτηση της απαραίτητης ειδικής άδειας πλοήγησης στον ένα τύπο αεροπλάνου που διαθέτει (Thrush 550P), με αποτέλεσμα να μην καθίσταται δυνατή η αξιοποίηση τριών πιλότων του ΤΔ για εκτέλεση πτήσεων, ως κυβερνήτες του εν λόγω αεροπλάνου.

(iii) Λόγω του προβλήματος που προκύπτει, το Κράτος αγοράζει υπηρεσίες από ιδιώτες για τον χειρισμό του αεροπλάνου τύπου Thrush 550P, με πολύ υψηλό κόστος, λόγω της έλλειψης ενδιαφέροντος για συμμετοχή στον διαγωνισμό που προκηρύσσει.

(iv) Πέραν του χειριστή αεροπλάνων, που είναι μόνιμος υπάλληλος του Τμήματος και διαθέτει άδεια για πλοήγηση και των δύο τύπων ιδιόκτητων αεροπλάνων του ΤΔ, το Τμήμα αγόρασε, τον Ιούνιο του 2021, υπηρεσίες ενός χειριστή για το αεροπλάνο τύπου Air Tractor 802F και τον Σεπτέμβριο, ενός χειριστή για το αεροπλάνο τύπου Thrush 550P. Όπως προκύπτει, για την περίοδο μέχρι και τον Ιούνιο του 2021, ήταν πρακτικά αδύνατο να αξιοποιούνταν πλήρως τα δύο αεροπλάνα, εφόσον το Τμήμα διέθετε μόνο ένα χειριστή.

(v) Το Σχέδιο Υπηρεσίας των Χειριστών Πτητικών Μέσων δεν διασφαλίζει τη μακροχρόνια απασχόλησή τους στο ΤΔ, παρά το υψηλό κόστος εκπαίδευσής τους, ούτε και προβλέπει για τη δοκιμασία των υποψήφιων πιλότων σε ψυχομετρικές εξετάσεις και εξετάσεις σε εξομοιωτή πτήσεων.

(vi) Σε σχετική έκθεση ελέγχου, που ετοιμάστηκε το 2018 από την Αρχή Πολιτικής Αεροπορίας του Ηνωμένου Βασιλείου (ΑΠΑΗΒ), εντοπίζονται σημαντικές αδυναμίες στη λειτουργία της ΜΠΜ, οι οποίες αφορούν στην απουσία νομικού πλαισίου για τη διαχείριση των κρατικών αεροσκαφών, σε ελλείψεις στα εγχειρίδια λειτουργίας της και στην υποστελέχωση της Μονάδας με εξειδικευμένο προσωπικό. Το ΤΔ ετοίμασε Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο για τη βελτίωση της λειτουργίας της ΜΠΜ, βάσει των εισηγήσεων της ΑΠΑΗΒ, η οποία προωθήθηκε τον Ιούνιο του 2021 στο Υπουργείο ΓΑΑΠ για περαιτέρω ενέργειες.

δ. Νομοθετικές ρυθμίσεις που αποτρέπουν το άναμμα φωτιάς και κατ' επέκταση την πρόκληση δασικών πυρκαγιών.

(i) Παρόλο ότι ο περί Δασών Νόμος (Ν.25(Ι)/2012) καθορίζει ξεκάθαρα την ευθύνη του Διευθυντή του ΤΔ για τον σχεδιασμό και εφαρμογή όλων των αναγκαίων μέτρων για την πρόληψη και καταστολή δασικών πυρκαγιών εντός των κρατικών δασών και της ζώνης των δύο χιλιομέτρων από την οροθετική γραμμή του κρατικού δάσους, εντούτοις το ΤΔ είναι σε θέση να εφαρμόσει κατάλληλα μέτρα πρόληψης μόνο εντός του κρατικού δάσους. Στη ζώνη των δύο χιλιομέτρων από την οροθετική γραμμή του κρατικού δάσους, όπου βρίσκονται πολλές παραδασόβιες Κοινότητες και τα πλείστα τεμάχια είναι ιδιωτικά, η εφαρμογή κατάλληλων

μέτρων πρόληψης προσκρούει στις πρόνοιες των άρθρων 16 και 23 του Συντάγματος, που διασφαλίζουν το απαραβίαστο της κατοικίας και του δικαιώματος της ιδιοκτησίας, αντίστοιχα.

(ii) Παρά το γεγονός ότι κατά τα έτη 2016-2020, οι γεωργικές δραστηριότητες αποτελούσαν την πρώτη αιτία πρόκλησης δασικών πυρκαγιών που προκλήθηκαν από αμέλεια ή ατυχήματα, με ποσοστό 47% και τη δεύτερη αιτία πρόκλησης επί του συνόλου των δασικών πυρκαγιών με ποσοστό 19%, ο περί Δασών Νόμος δεν περιλαμβάνει πρόνοια για το αδίκημα της χρήσης εργαλείων που παράγουν σπινθήρες ή φλόγα χωρίς προηγουμένως να έχουν ληφθεί τα κατάλληλα μέτρα πρόληψης και να έχει εξασφαλιστεί άδεια από τον Διευθυντή του ΤΔ.

Το Κίνημα Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών κατέθεσε το 2016 στη Βουλή των Αντιπροσώπων πρόταση Νόμου για τη ρύθμιση των υπό αναφορά θεμάτων, η ψήφιση της οποίας εκκρεμεί μέχρι σήμερα. Το 2020, το ΤΔ ανέλαβε πρωτοβουλία για ετοιμασία και προώθηση νομοσχεδίου για τροποποίηση των άρθρων 32 και 46 της οικείας νομοθεσίας.

(iii) Κατά τα έτη 2017-2020, το Τμήμα επέβαλε ποινές σε 57 από τις 215 περιπτώσεις πυρκαγιάς που προκλήθηκαν εντός της ζώνης ευθύνης του λόγω αμέλειας ή ατυχήματος, δηλαδή σε ποσοστό 27%. Από τις υπό αναφορά περιπτώσεις, οι 52 αφορούσαν σε πρόκληση πυρκαγιάς κατά την οποία δεν προέκυψε οποιαδήποτε ζημιά σε δάσος ή ακίνητη ιδιοκτησία και έτυχαν χειρισμού με εξώδικο συμβιβασμό, βάσει του άρθρου 55(1) του Νόμου.

(iv) Παρά το γεγονός ότι ο μέσος όρος των ποσών που επιβλήθηκαν εξωδίκως κατά τα έτη 2017-2020 παρουσιάζει αυξητική τάση (από €159 το 2017 στα €412 το 2020), τα ποσά παραμένουν σημαντικά χαμηλότερα από το μέγιστο ποσό που προβλέπεται στη νομοθεσία, το οποίο ανέρχεται στα €2.000.

(v) Κατά τα έτη 2017-2020, το ΤΔ παρέπεμψε στο δικαστήριο πέντε περιπτώσεις πρόκλησης πυρκαγιάς από αμέλεια ή ατύχημα, η εκδίκαση των οποίων εκκρεμεί μέχρι σήμερα.

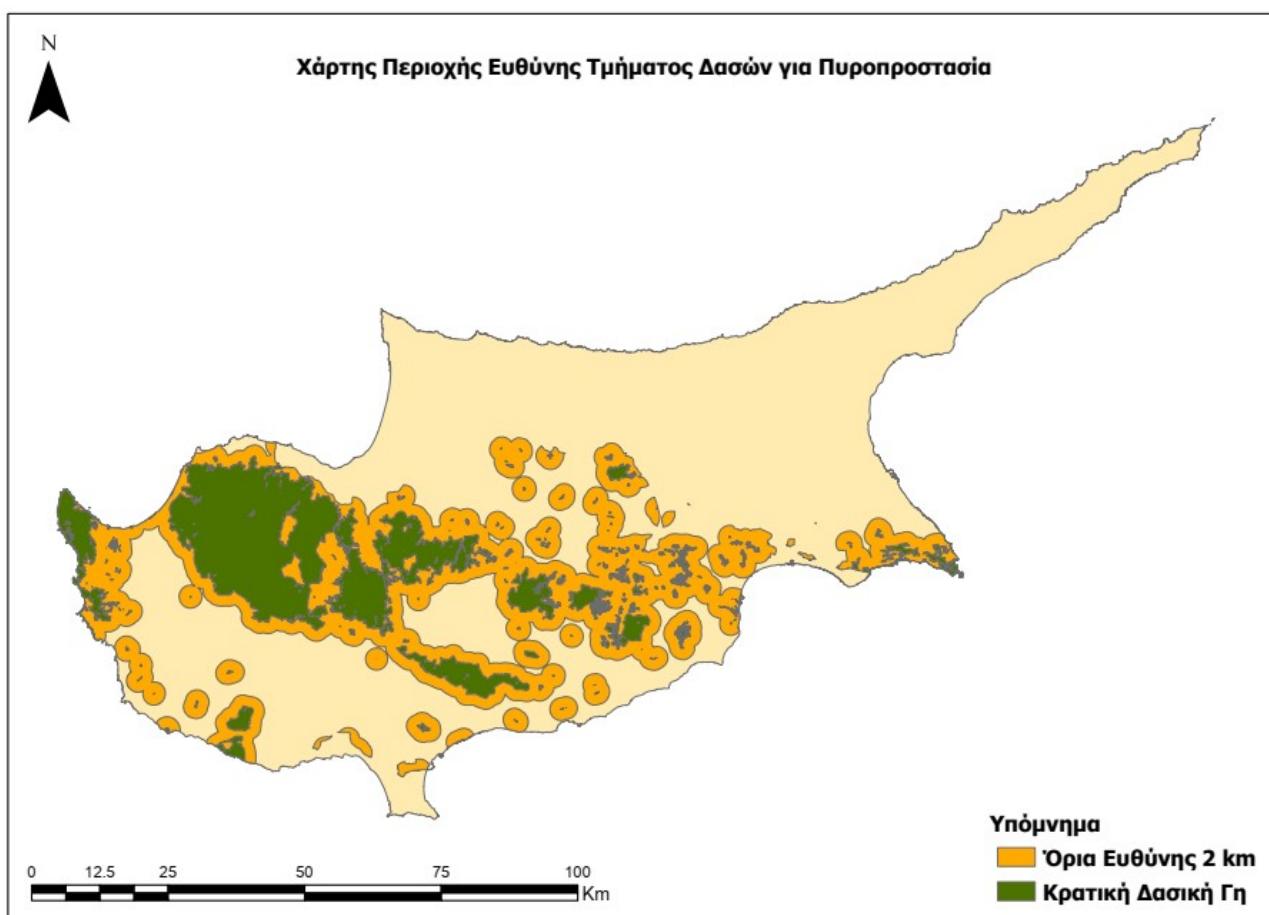
(vi) Από το 2002 μέχρι τον Νοέμβριο του 2020, μόνο σε μία περίπτωση πρόκλησης πυρκαγιάς από κακόβουλη ενέργεια επιβλήθηκε ποινή, η οποία αφορούσε στο ποσό των €400. Επίσης, μέχρι σήμερα, εκκρεμεί η διερεύνηση/εκδίκαση πέντε υποθέσεων, εκ των οποίων οι τρεις αφορούν στα έτη 2011, 2012 και 2018, αντίστοιχα και οι δύο στο έτος 2020. Τα πιο πάνω στοιχεία καταδεικνύουν ότι οι ενέργειες του ΤΔ, για την αντιμετώπιση της κακόβουλης πρόκλησης δασικών πυρκαγιών, δεν επέφεραν τα επιθυμητά αποτελέσματα, καθότι το ποσοστό πρόκλησης δασικών πυρκαγιών από κακόβουλες ενέργειες κατά τα έτη 2017-2020 παραμένει περίπου στο ίδιο ποσοστό (30%-34%).

Για όλα τα πιο πάνω ευρήματα υποβλήθηκαν σχετικές συστάσεις από την Υπηρεσία μας, οι οποίες, μαζί με τα σχόλια και απόψεις του ΤΔ, παρουσιάζονται στην παρούσα Έκθεση.

2. Εισαγωγή

Το ΤΔ υπάγεται στο Υπουργείο ΓΑΑΠ. Όραμά του είναι η διατήρηση των δασών στη βέλτιστη δυνατή κατάσταση και η επίτευξη του μέγιστου περιβαλλοντικού, κοινωνικού και οικονομικού οφέλους, το οποίο θα είναι ισορροπημένο, θα στηρίζεται στην αρχή της αειφορίας και θα ικανοποιεί τις προσδοκίες της κοινωνίας. Αποστολή του Τμήματος είναι η προστασία και η προώθηση της αειφορικής διαχείρισης των δασών, καθώς και η βελτίωση του πρασίνου.

Σύμφωνα με τον περί Δασών Νόμο (Ν.25(Ι)/2012), το ΤΔ είναι αρμόδιο για τη διατήρηση, προστασία, αειφόρο διαχείριση και ανάπτυξη των κρατικών δασών της Δημοκρατίας, να προάγει τη διατήρηση, προστασία, αειφόρο διαχείριση και ανάπτυξη των ιδιωτικών δασών στη Δημοκρατία και να σχεδιάζει και εφαρμόζει όλα τα αναγκαία μέτρα για την πρόληψη και την καταστολή των δασικών πυρκαγιών. Δασική πυρκαγιά, βάσει του υπό αναφορά Νόμου, σημαίνει κάθε πυρκαγιά που εκδηλώνεται ή εξαπλώνεται μέσα σε κρατικό δάσος ή σε απόσταση δύο χιλιομέτρων από την οροθετική γραμμή του κρατικού δάσους ή κάθε άλλη πυρκαγιά που κατά την κρίση του Διευθυντή μπορεί να θέσει σε κίνδυνο οποιοδήποτε κρατικό δάσος.

Ο τομέας των δασών αποτελεί βασικό πυλώνα της αγροτικής και της περιβαλλοντικής πολιτικής. Τα δάση και οι δασώδεις εκτάσεις που καταλαμβάνουν το 42% της ολικής έκτασης της Κύπρου, πέραν της κοινωνικής και οικονομικής σημασίας τους (αύξηση απασχόλησης και βελτίωση εισοδήματος αγροτικού πληθυσμού, υπαίθρια αναψυχή και προσέλκυση τουρισμού) αποκτούν

ολοένα και μεγαλύτερο ενδιαφέρον, λόγω της συμβολής τους στην αντιμετώπιση των δύο μεγαλύτερων περιβαλλοντικών προκλήσεων της σημερινής κοινωνίας, της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας της βιοποικιλότητας. Σύμφωνα με πρόσφατη Έκθεση¹ του Intergovernmental Panel on Climate Change των Ηνωμένων Εθνών, προβλέπεται, έως τα μέσα του αιώνα, η αύξηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στις χώρες της Μεσογείου, με αύξηση της ξηρασίας και των καιρικών συνθηκών που ευνοούν την πρόκληση πυρκαγιών. Επίσης, σύμφωνα με την Εθνική Αξιολόγηση Κινδύνων της Κυπριακής Δημοκρατίας για το 2018², οι δασικές πυρκαγιές αποτελούν τον σημαντικότερο κίνδυνο, στην κατηγορία των φυσικών καταστροφών. Οι δασικές πυρκαγιές πρέπει να αντιμετωπίζονται ως θέμα ασφάλειας, καθότι δεν αποτελούν απειλή μόνο για τα φυσικά οικοσυστήματα και τη βιοποικιλότητα, αλλά μπορεί να προκαλέσουν απώλεια ανθρώπινων ζώων και τεράστιες οικονομικές ζημιές στον πρωτογενή τομέα και σε δημόσιες και ιδιωτικές υποδομές. Κατά τα έτη 2016-2020, το 74% των δασικών πυρκαγιών που προκλήθηκαν οφείλονται σε ανθρωπογενείς αιτίες³ (Πίνακας 8, Παράρτημα Ι). Επίσης, σχεδόν στο σύνολό του, το προσωπικό του Τμήματος εμπλέκεται στη δασοπυρόσβεση, ενώ περίπου το 50% του Προϋπολογισμού του ΤΔ διατίθεται για σκοπούς αντιμετώπισης των δασικών πυρκαγιών.

Λαμβανομένου υπόψη των πιο πάνω, αλλά και του κοινωνικού ενδιαφέροντος και της συνεχούς επικαιρότητας που λαμβάνει το θέμα της προστασίας των δασών από τις πυρκαγιές, η Υπηρεσία μας αποφάσισε να διενεργήσει τον εν λόγω διαχειριστικό έλεγχο. Αποφασίστηκε όπως ο έλεγχος περιοριστεί στην αξιολόγηση των μέτρων που εφαρμόζει το ΤΔ για πρόληψη δασικών πυρκαγιών, καθότι αναμφισβήτητα η εφαρμογή ενός αποτελεσματικού συστήματος πρόληψης είναι καθοριστικό για την αποτροπή δασικών πυρκαγιών. Επίσης, ενισχύει την αμεσότητα εντοπισμού και ταχείας παρέμβασης, τα οποία είναι καθοριστικά στον περιορισμό της πυρκαγιάς και στη μείωση του κινδύνου ανεξέλεγκτης εξάπλωσης της πυρκαγιάς. Οι εμπειρίες που αποκομίστηκαν από τις καταστροφικές δασικές πυρκαγιές το 2007 στον Σαϊττά, το 2016 στην κοιλάδα Σολέας (Δάσος Αδελφοί) και πρόσφατα στις ημιορεινές περιοχές των Επαρχιών Λάρνακας και Λεμεσού (η οποία, παρά το τεράστιο μέγεθός της, δεν εμπίπτει στον ορισμό της δασικής πυρκαγιάς, λόγω του ότι δεν κατέκαυσε κρατικό δάσος), καταδεικνύουν ότι η επένδυση στην πρόληψη, αλλά και στην ετοιμότητα και άμεση καταστολή δασικών πυρκαγιών, δυνατό να συντείνει στη μείωση των ζημιών που προκύπτουν, τόσο από την αποζημίωση επηρεαζόμενων ιδιοκτητών και αποκατάστασης καμένων περιοχών, αλλά και λόγω της περιβαλλοντικής ζημιάς.

Σύμφωνα με στοιχεία του ΤΔ, τα οποία παρατίθενται στον Πίνακα 5 του Παραρτήματος Ι, το συνολικό ποσό που δαπανήθηκε από το Τμήμα για σκοπούς κατάσβεσης των πυρκαγιών (δασικές και υπαίθρου), στις οποίες συμμετείχε κατά τα έτη 2016-2020, ανήλθε στα €3.934.277, ενώ η συνολική ζημιά στη δασική βλάστηση που προέκυψε από τις υπό αναφορά πυρκαγιές, υπολογίστηκε στα €121.526.760.

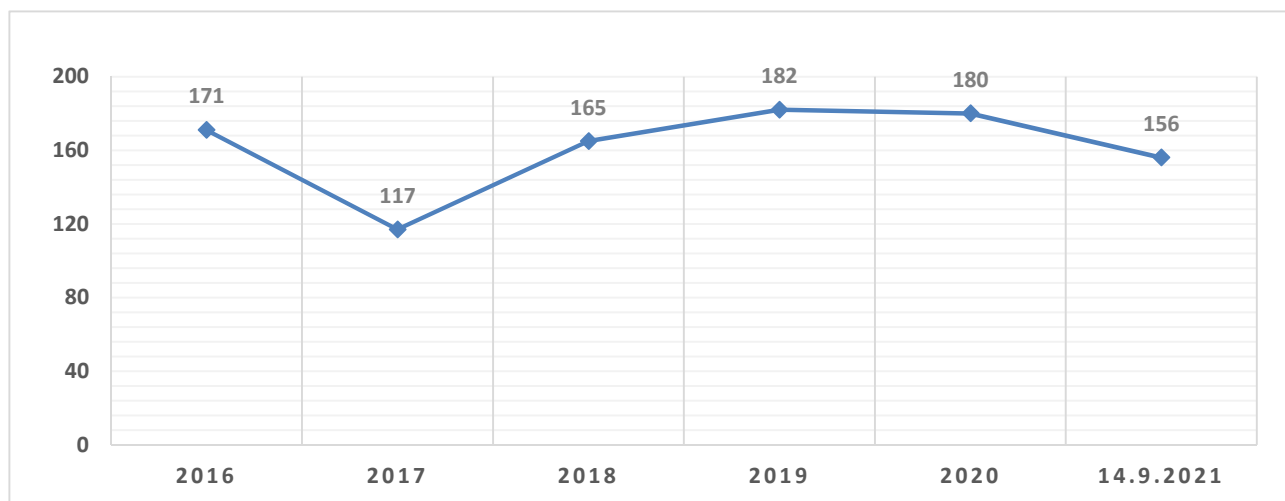
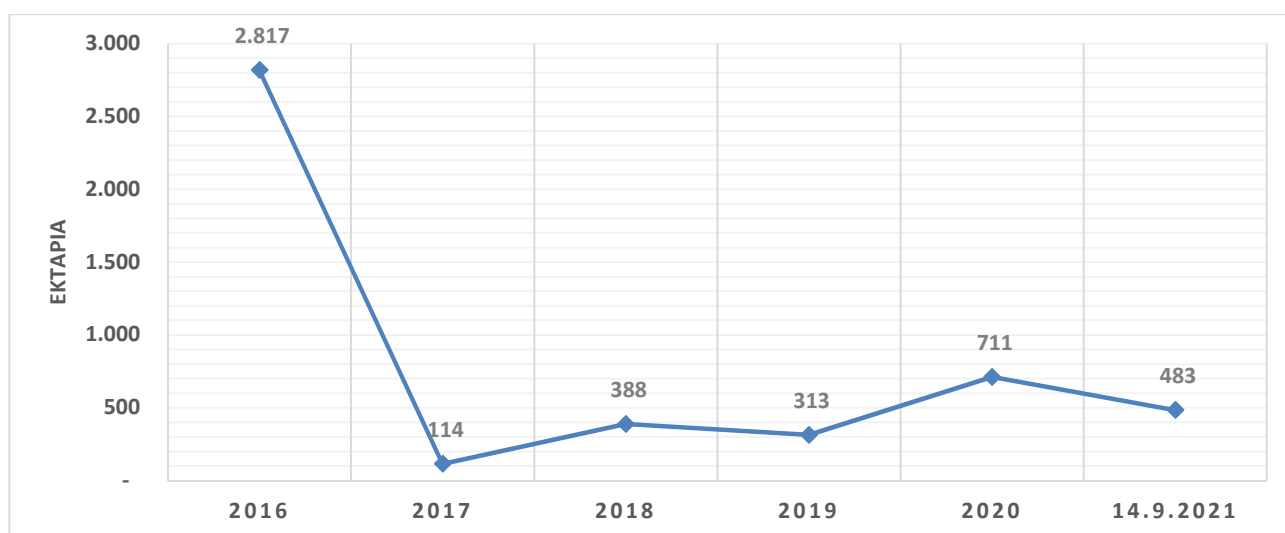
¹ Sixth Assessment Report, Climate Change 2021: The Physical Science Basis, August 2021, Intergovernmental Panel on Climate Change of United Nations

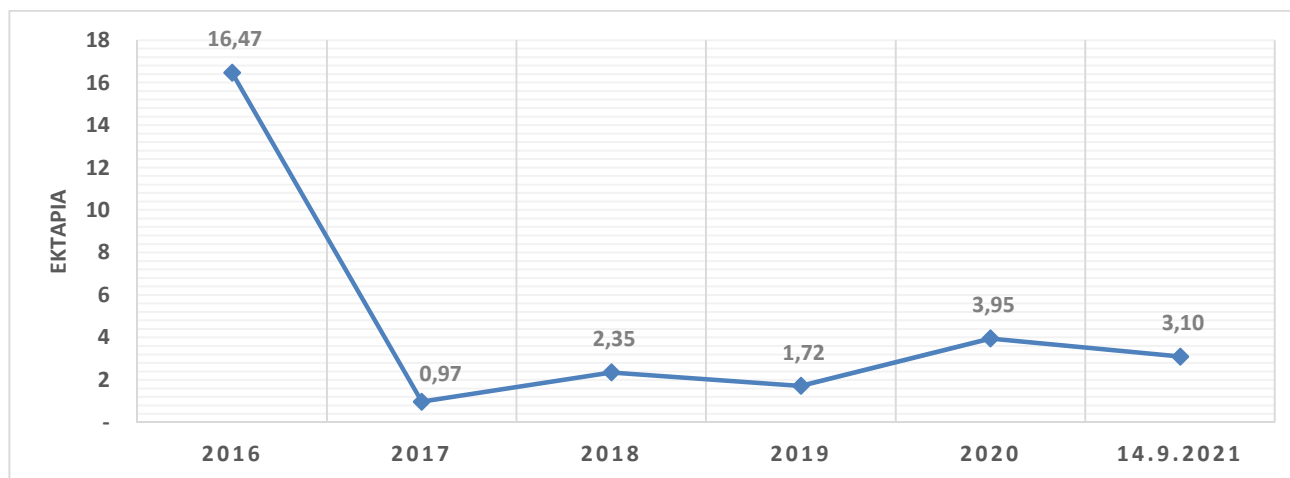
² National Risk Assessment for the Republic of Cyprus (NRA-CY), December 2018, Cyprus University of Technology

³ Ετήσιες Εκθέσεις Τμήματος Δασών για τα έτη 2016, 2017, 2018, 2019 και 2020, Παράρτημα αρ. 9.4.

Γενικά στοιχεία για τις δασικές πυρκαγιές που προκλήθηκαν από το 2016 μέχρι τις 14.9.2021.

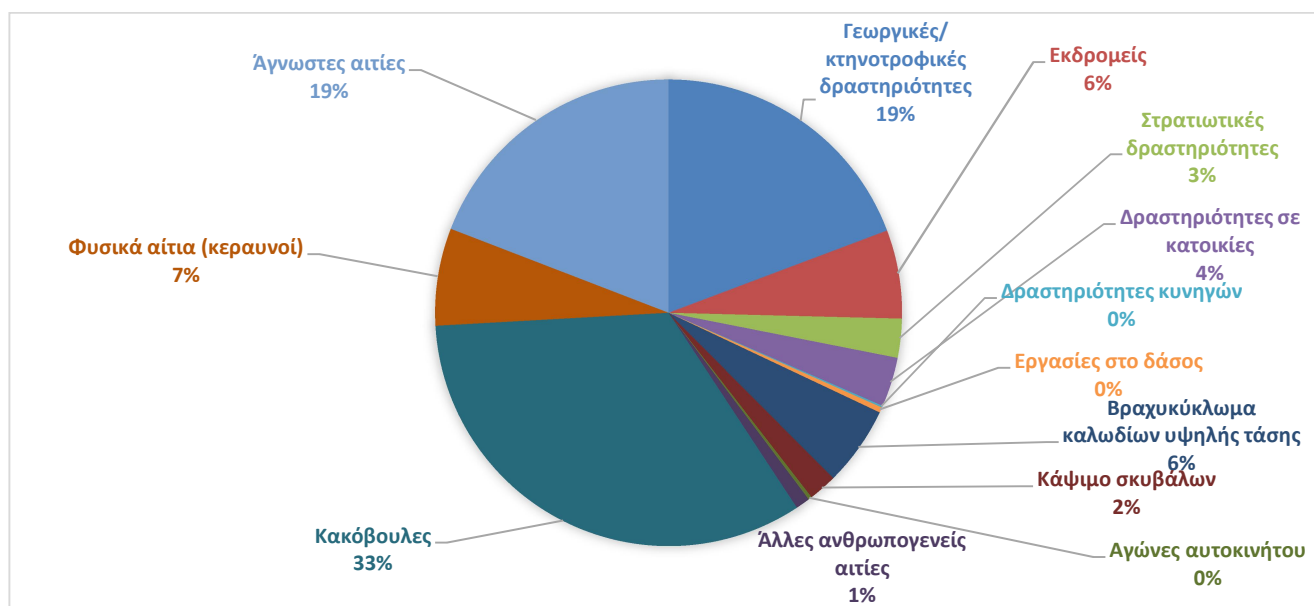
♦ Το ΤΔ καθόρισε, ως δείκτη για την επίτευξη του στόχου της προστασίας των δασών από τις πυρκαγιές, τη μέση ετήσια καμένη έκταση γης ανά δασική πυρκαγιά, η επιθυμητή τιμή της οποίας κατά τα έτη 2019, 2020 και 2021 καθορίστηκε στα 4 εκτάρια, ενώ για το 2021 αυξήθηκε στα 5 εκτάρια. Αν εξαιρέσουμε το 2016, όταν συνέβησαν οι δύο μεγάλες πυρκαγιές στην Κοιλιάδα Σολέας (Δάσος Αδελφοί) και στην Αργάκα, οι οποίες κατέκαψαν συνολική έκταση 2.649 εκταρίων, η τιμή του δείκτη, κατά την περίοδο από το 2017 μέχρι τις 14.9.2021 (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία), παρέμεινε εντός του επιθυμητού ορίου που καθόρισε το ΤΔ. Ωστόσο, δεν μπορούμε να αγνοήσουμε τη σταδιακή αύξηση του δείκτη, ο οποίος από 0,97 εκτάρια το 2017 αυξήθηκε στα 3,95 και 3,10 εκτάρια, κατά το 2020 και 2021 (μέχρι τις 14.9.2021), αντίστοιχα.

Γράφημα 1: Αριθμός Δασικών Πυρκαγιών.**Γράφημα 2: Έκταση καμένης κρατικής δασικής γης (σε εκτάρια).**

Γράφημα 3: Μέση ετήσια έκταση καμένης κρατικής δασικής γης (σε εκτάρια).

Στον Πίνακα 6 του Παραρτήματος Ι παρατίθενται στοιχεία για τον αριθμό δασικών πυρκαγιών και την έκταση της καμένης κρατικής δασικής γης κατά την περίοδο από το 2016 μέχρι τις 14.9.2021. Επίσης, στον Πίνακα 7 του Παραρτήματος Ι παρατίθενται στοιχεία για τις τρεις μεγαλύτερες σε έκταση πυρκαγιές, που έκαψαν δασική γη εντός της ζώνης ευθύνης του ΤΔ κατά την ίδια πιο πάνω περίοδο.

♦ Σε σχέση με τις δασικές πυρκαγιές κατά τα έτη 2016-2020, είναι γνωστά τα αίτια πρόκλησης για περίπου το 81% και διακρίνονται σε ανθρωπογενή (74%) και σε φυσικά (7%). Η κύρια αιτία πρόκλησης πυρκαγιών οφείλεται σε κακόβουλες ενέργειες (33%) και ακολουθούν οι πυρκαγιές από γεωργικές/κτηνοτροφικές δραστηριότητες (19%), από εκδρομείς (6%), από βραχυκύκλωμα καλωδίων υψηλής τάσης (6%) και από δραστηριότητες σε κατοικίες (4%). Στον Πίνακα 8 στο Παράρτημα Ι παρατίθενται αναλυτικά τα πιο πάνω στοιχεία.

Γράφημα 4: Αιτίες δασικών πυρκαγιών κατά τα έτη 2016-2020

-
- ◆ Τα μετεωρολογικά δεδομένα είναι μια από τις αιτίες αυξημένου κινδύνου πρόκλησης και εξάπλωσης δασικών πυρκαγιών. Βάσει των στοιχείων που παρουσιάζονται στους Πίνακες 9 και 10 στο Παράρτημα Ι, η περίοδος από τον Οκτώβριο του 2015 μέχρι σήμερα χαρακτηρίστηκε από σημαντικές ξηρασίες (10/2015-9/2018 και 10/2020-6/2021) οι οποίες δημιούργησαν συνθήκες ανάφλεξης καύσιμων υλών και από υψηλές βροχοπτώσεις (10/2018-9/2020), σε σχέση με τα κανονικά δεδομένα, οι οποίες συνέβαλαν στην αύξηση και συσσώρευση της καύσιμης ύλης.

3. Σκοπός του ελέγχου και μεθοδολογία

3.1 Θεσμικό πλαίσιο αρμοδιοτήτων Γενικού Ελεγκτή

Ο έλεγχος διενεργήθηκε στο πλαίσιο των συνταγματικών αρμοδιοτήτων του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας και των προνοιών του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014).

Το άρθρο 116 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας ορίζει ότι ο Γενικός Ελεγκτής ελέγχει εν ονόματι της Δημοκρατίας όλες τις εισπράξεις και πληρωμές και όλους τους λογαριασμούς χρηματικών διαθεσίμων και άλλου ενεργητικού ή άλλων υποχρεώσεων που αναλαμβάνει η Δημοκρατία ή που δημιουργούνται για λογαριασμό της. Για το σκοπό αυτό, ο Γενικός Ελεγκτής έχει δικαίωμα να επιθεωρεί και να ελέγχει όλα τα σχετικά βιβλία, αρχεία και καταστάσεις, καθώς και τους χώρους όπου φυλάγεται το πιο πάνω ενεργητικό. Επίσης, ο Γενικός Ελεγκτής ασκεί κάθε άλλη εξουσία ή εκτελεί οποιαδήποτε άλλα καθήκοντα ή υποχρεώσεις που καθορίζονται ή του αναθέτονται διά Νόμου.

Σύμφωνα με το άρθρο 81 του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014), ο Γενικός Ελεγκτής διεξάγει τον εξωτερικό έλεγχο των λογαριασμών της Δημοκρατίας.

Σύμφωνα με τον περί της Λογιστικής και Δημοσιονομικής Διαχείρισης και περί του Χρηματοοικονομικού Ελέγχου της Δημοκρατίας Νόμο (Ν.38(Ι)/2014), ο ελέγχων λειτουργός κάθε κονδυλίου οφείλει να διασφαλίσει την ορθότητα και νομιμότητα των εισπράξεων και πληρωμών και την αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα και οικονομία της υλοποίησης τού οικείου προϋπολογισμού στη βάση των αρχών της χρηστής χρηματοοικονομικής διαχείρισης (άρθρα 7(1) και 8).

Για τον σκοπό αυτό, η Ελεγκτική Υπηρεσία προχωρεί σε οικονομικούς και διαχειριστικούς ελέγχους, όπως και ελέγχους συμμόρφωσης Υπουργείων, Τμημάτων και Υπηρεσιών της Δημόσιας Υπηρεσίας και του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Ο περί της Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας Νόμος (Ν.113(Ι)/2002) παρέχει σαφείς εξουσίες στον Γενικό Ελεγκτή να ζητά στοιχεία σε οποιαδήποτε μορφή, περιλαμβανομένης και της ηλεκτρονικής μορφής, επεξηγήσεις και πληροφορίες, γραπτές ή προφορικές που κατά την κρίση του μπορούν να τον υποβοηθήσουν στην εκτέλεση του έργου του.

3.2 Σκοπός του ελέγχου

Ο έλεγχος αποσκοπούσε στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και οικονομικότητας των μέτρων που εφαρμόζει το ΤΔ για την επίτευξη της πρόληψης των δασικών πυρκαγιών.

3.3 Ερωτήματα ελέγχου

Τα ερωτήματα που σχεδιάστηκαν, ώστε μέσω της απάντησής τους, να καταστεί δυνατή η εξαγωγή ασφαλούς συμπεράσματος, σε σχέση με τον σκοπό του ελέγχου, ήταν τα ακόλουθα:

- α.** Εφαρμόζεται μια αποτελεσματική στρατηγική για την πρόληψη και καταστολή των δασικών πυρκαγιών;
- β.** Το ΤΔ διαθέτει επαρκές, κατάλληλο και εκπαιδευμένο προσωπικό και επαρκή και κατάλληλα επίγεια και εναέρια μέσα πυρόσβεσης, για κάλυψη των αναγκών περιπολιών και επιφυλακής, σε Παγκύπρια βάση, κατά τη διάρκεια της κρίσιμης περιόδου πρόκλησης πυρκαγιών;
- γ.** Οι δαπάνες που σχετίζονται με δράσεις πρόληψης πυρκαγιών διενεργούνται με τον πιο οικονομικό τρόπο;
- δ.** Είναι οι ποινές που προβλέπονται από τη νομοθεσία επαρκείς, ώστε να λειτουργούν αποτρεπτικά στο άναμμα φωτιάς και κατ' επέκταση στην πρόκληση δασικών πυρκαγιών;
- ε.** Επιβεβαιώνεται η εφαρμογή αποτελεσματικού Σχεδίου πρόληψης δασικών πυρκαγιών; (Δηλαδή η ύπαρξη αποτελεσματικών προκατασταλτικών μέτρων και η οργάνωση και πραγματοποίηση αποτελεσματικής εκστρατείας διαφώτισης του κοινού για τους κινδύνους πρόκλησης πυρκαγιών).

3.4 Μεθοδολογία

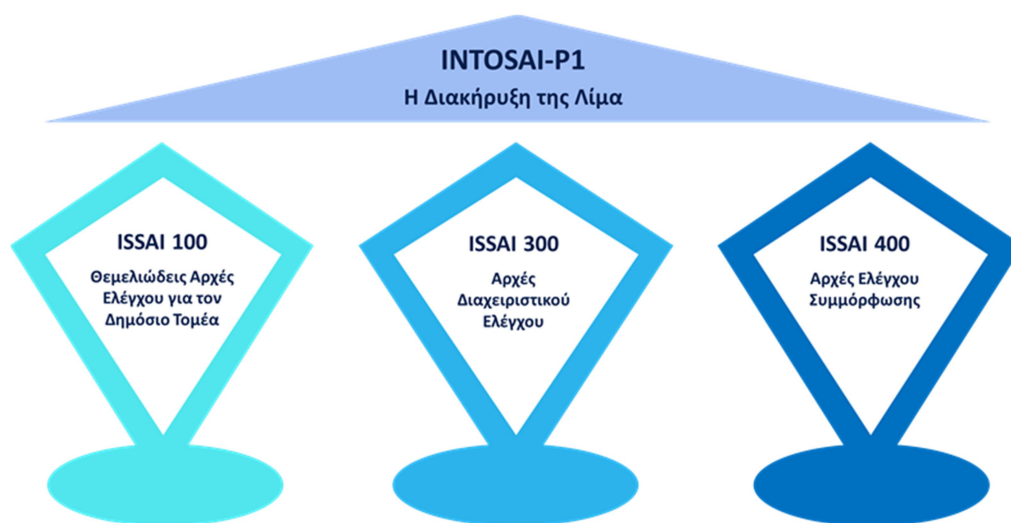
3.4.1 Πρότυπα ελέγχου

Σύμφωνα με το άρθρο 81(2) του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014), ο Γενικός Ελεγκτής διεξάγει τον εξωτερικό έλεγχο στη βάση διεθνών αναγνωρισμένων προτύπων ελέγχου που ο ίδιος αποφασίζει.

Όπως ρητά αναφέρεται στις Ελεγκτικές Οδηγίες που έχουν εκδοθεί από τον Γενικό Ελεγκτή, οι έλεγχοι της Ελεγκτικής Υπηρεσίας διεξάγονται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ISAs) που εκδίδονται από τη Διεθνή Ομοσπονδία Λογιστών (IFAC) και τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (ISSAIs) που εκδίδει ο Διεθνής Οργανισμός Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI), ο οποίος είναι ένας αυτόνομος, ανεξάρτητος, μη-πολιτικοποιημένος Οργανισμός, με ειδικό συμβουλευτικό καθεστώς προς το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (ECOSOC) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Τα Πρότυπα ISSAIs διαχωρίζουν τους ελέγχους που διενεργούνται από τα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα σε τρεις κατηγορίες, τους οικονομικούς ελέγχους ("financial audit"), τους ελέγχους συμμόρφωσης ("compliance audit") και τους διαχειριστικούς ελέγχους ("performance audit"). Για τους ελέγχους αυτούς υπάρχει αριθμός ελεγκτικών προτύπων που είναι κοινά, και αριθμός ελεγκτικών προτύπων που αφορούν ειδικά στην κάθε κατηγορία ελέγχου.

Η διενέργεια του παρόντος ελέγχου διέπεται κυρίως από τις διατάξεις των πιο κάτω Προτύπων:

- ◆ ISSAI 3000: Πρότυπο για διαχειριστικό έλεγχο
- ◆ ISSAI 3100: Κεντρικές αρχές διαχειριστικού ελέγχου
- ◆ ISSAI 3200: Διαδικασία διαχειριστικού ελέγχου

Το πλέον θεμελιώδες πρότυπο INTOSAI-P1 ουσιαστικά καταγράφει αυτούσια τη Διακήρυξη, η οποία υιοθετήθηκε το 1977 από το Παγκόσμιο Συνέδριο του INTOSAI στη Λίμα του Περού ("The Lima Declaration"). Όπως στο ίδιο το Πρότυπο καταγράφεται, το έγγραφο αυτό θεωρείται η "Magna Carta" στην άσκηση εξωτερικού ελέγχου των κυβερνήσεων, καθώς έθεσε τα θεμέλια του δημόσιου ελέγχου. Η Διακήρυξη θέτει τα βασικά σημεία ελέγχου και τις βασικές αρχές για τα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα που είναι αναγκαίες, ώστε να επιτευχθούν ανεξάρτητα και αντικειμενικά αποτελέσματα. Οι αρχές που εγκαθιδρύθηκαν στη Διακήρυξη της Λίμα αναγνωρίστηκαν από τις Αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ με αρ. 66/209 (ημερ. 22.12.2011) και 69/228 (ημερ. 19.12.2014).

Το ISSAI 100 παρουσιάζει τον ορισμό του ελέγχου του δημόσιου τομέα και παρέχει τις βασικές έννοιες, στοιχεία και αρχές (τόσο τις γενικές αρχές που σχετίζονται με τον έλεγχο όσο και τις αρχές που σχετίζονται με τις διάφορες φάσεις της διαδικασίας ελέγχου) που ισχύουν για όλους τους ελέγχους του δημόσιου τομέα.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Προτύπου ISSAI 300, οι διαχειριστικοί έλεγχοι των Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων περιλαμβάνουν την εξέταση προγραμμάτων, πράξεων, συστημάτων και διαδικασιών διαχείρισης, προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσον οι πόροι που διατίθενται χρησιμοποιούνται κατά τρόπο οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό. Η αρχή της οικονομίας εξετάζει την ελαχιστοποίηση του κόστους των πόρων, η αρχή της αποδοτικότητας εξετάζει την επίτευξη του μεγαλύτερου δυνατού αποτελέσματος από τους διαθέσιμους πόρους και η αρχή της αποτελεσματικότητας εξετάζει την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου. Οι έλεγχοι αυτοί, που εξετάζουν και την τήρηση των αρχών της χρηστής δημοσιονομικής

διαχείρισης, καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και στο πλαίσιο τους αξιολογούνται διάφορες πτυχές της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων των εισροών (τα οικονομικά, ανθρώπινα, υλικά, οργανωτικά ή κανονιστικά μέσα που είναι αναγκαία για την υλοποίηση), των υλοποιήσεων (τα παραδοτέα), των αποτελεσμάτων (οι επιδράσεις στους άμεσους παραλήπτες ή αποδέκτες) και του αντίκτυπου (μακροπρόθεσμες αλλαγές στην κοινωνία).

Το Πρότυπο ISSAI 400 ορίζει τον έλεγχο συμμόρφωσης ως μια ανεξάρτητη εκτίμηση του κατά πόσο ένα δεδομένο θέμα είναι σύμφωνο με τις αρχές που έχουν οριστεί ως κριτήρια ελέγχου. Οι έλεγχοι αυτοί αποσκοπούν στην αξιολόγηση του κατά πόσο οι ενέργειες του ελεγχόμενου φορέα συνάδουν με τις αρχές ή κανόνες που τον διέπουν. Οι αρχές και κανόνες αυτοί μπορεί να αφορούν στη συμμόρφωση με διατάξεις των σχετικών Νόμων, Κανονισμών ή συμφωνιών ή με τις γενικές αρχές χρηστής χρηματοοικονομικής διαχείρισης και συμπεριφοράς δημοσίων αξιωματούχων. Σύμφωνα με το Πρότυπο, αν ο έλεγχος συμμόρφωσης διενεργείται ως μέρος διαχειριστικού ελέγχου, τότε η συμμόρφωση με τις καθορισμένες αρχές και κανόνες θεωρείται μία από τις παραμέτρους της οικονομίας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας, εφόσον η μη συμμόρφωση μπορεί να επιφέρει (ή να αιτιολογήσει) τη μη επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων.

3.4.2 Ελεγκτική προσέγγιση

Για την επιλογή του θέματος, προβήκαμε, σε πρώτο στάδιο, στην ακτινογράφιση του αντικειμένου και δραστηριοτήτων του Υπουργείου ΓΑΑΠ (Διοίκησης/Τμήματα/Υπηρεσίες), αναλύσαμε σχετικά αριθμητικά στοιχεία, συντάξαμε κατάσταση με όλα τα πιθανά θέματα διαχειριστικού ελέγχου και καθορίσαμε κριτήρια, βάσει των οποίων τα θέματα αυτά αξιολογήθηκαν και προτεραιοποιήθηκαν. Η τελική κατάταξη των θεμάτων έγινε με τον υπολογισμό σταθμισμένου μέσου όρου της βαθμολογίας κριτηρίων αξιολόγησης, όπως σημαντικότητα, δυνατότητα/αρμοδιότητα ελέγχου, επικινδυνότητα, πιθανός αντίκτυπος, νομοθετικό ή κοινωνικό ενδιαφέρον, συνάφεια και επικαιρότητα και όροι εντολής Υπηρεσίας. Η τελική κατάταξη των προτεραιοτήτων υποβλήθηκε προς έγκριση του Γενικού Ελεγκτή και αποφασίστηκε όπως διενεργηθεί διαχειριστικός έλεγχος, ο οποίος περιλήφθηκε στο Ετήσιο Πρόγραμμα Ελέγχων της Υπηρεσίας για το 2021.

Ακολούθησε προκαταρκτική μελέτη του αντικειμένου ελέγχου με ανάλυση, επισκόπηση εγγράφων και συνεντεύξεις σε λειτουργούς της ελεγχόμενης οντότητας και κατανόηση του αντικειμένου με τη χρήση ειδικού λογικού μοντέλου.

Στις 17.11.2020, πραγματοποιήθηκε συνάντηση με την ελεγχόμενη οντότητα, κατά την οποία επεξηγήθηκε ο σκοπός και η μεθοδολογία του διαχειριστικού ελέγχου και συμφωνήθηκαν οι στόχοι, τα ερωτήματα και το εύρος του ελέγχου.

Από επισκόπηση σχετικών στοιχείων και εγγράφων και σε συνεργασία με την ελεγχόμενη οντότητα, εντοπίστηκαν οι κίνδυνοι οι οποίοι ενδεχομένως να επηρεάσουν αρνητικά την επίτευξη του κάθε στόχου που τέθηκε. Για κάθε πιθανό κίνδυνο καταγράφηκε η αιτία, το πρόβλημα που θα προκύψει και οι επιπτώσεις του σε περίπτωση που πραγματοποιηθεί. Στη συνέχεια, οι

κίνδυνοι ιεραρχήθηκαν βάσει της πιθανότητας πραγματοποίησής τους, σε συνδυασμό με τον αναμενόμενο αντίκτυπο σε περίπτωση που πραγματοποιηθούν. Με στόχο τον προσδιορισμό του στόχου και των ερωτημάτων ελέγχου επιλέγησαν οι κίνδυνοι με τη μεγαλύτερη πιθανότητα και αντίκτυπο. Οι κίνδυνοι που εντοπίστηκαν συζητήθηκαν σε συναντήσεις με τον ελεγχόμενο στις 23 και 30.11.2020.

Βάσει των πιο πάνω, σχεδιάστηκαν τα ερωτήματα ελέγχου και καταγράφηκαν τα κριτήρια ελέγχου, οι πηγές πληροφόρησης και οι διαδικασίες συλλογής των δεδομένων. Τα ερωτήματα ελέγχου και οι κίνδυνοι που εντοπίσαμε, οι οποίοι ενδεχομένως να επηρεάζουν την οικονομική και αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων πρόληψης δασικών πυρκαγιών, κοινοποιήθηκαν στις 8.12.2020 στο ΤΔ.

Ο παρών έλεγχος βασίστηκε σε στοιχεία που υποβλήθηκαν από το ΤΔ, σε επισκόπηση εγγράφων και αρχείων αλληλογραφίας και στη διενέργεια συναντήσεων με τη Διεύθυνση και το προσωπικό του Τμήματος. Σημειώνουμε ότι ο έλεγχος που διενεργήσαμε δεν αποτελεί μια ολοκληρωμένη και περιεκτική μελέτη αξιολόγησης όλων των πτυχών του τομέα της πρόληψης δασικών πυρκαγιών αλλά, όπως αναφέρεται πιο πάνω, περιορίστηκε σε συγκεκριμένες περιοχές, που κρίθηκαν ως οι σημαντικότερες, βάσει της αξιολόγησης που διενεργήθηκε.

Στο πλαίσιο του ελέγχου εξετάστηκαν θέματα που αφορούν κυρίως στην περίοδο από το 2018 μέχρι σήμερα, ενώ στις περιπτώσεις όπου κρίθηκε αναγκαίο εξετάστηκαν θέματα που συνέβησαν σε προηγούμενη περίοδο.

Τα ευρήματα του ελέγχου διαβιβάστηκαν για σχόλια και απόψεις στο ΤΔ και οι απόψεις του ενσωματώθηκαν, όπου ενδείκνυται, στην παρούσα Έκθεση.

3.5 Κριτήρια ελέγχου

Για σκοπούς του παρόντος διαχειριστικού ελέγχου, χρησιμοποιήθηκαν ως αρχές και κανόνες τα ακόλουθα:

- ◆ Ο περί Δασών Νόμος (Ν.25(Ι)/2012).
- ◆ Δήλωση Δασικής Πολιτικής (ΚΔΠ 70/2013).
- ◆ Στρατηγικό Σχέδιο Τμήματος Δασών στο πλαίσιο ετοιμασίας/υλοποίησης του Προϋπολογισμού.
- ◆ Ετήσιο Πλάνο Δράσεων Τμήματος Δασών.
- ◆ Ετήσιες Εκθέσεις υλοποίησης του Στρατηγικού Σχεδίου.
- ◆ Εκθέσεις Τεχνικών Επιτροπών για τις δυνατότητες των εναέριων πυροσβεστικών μέσων και τις ανάγκες της Κυπριακής Δημοκρατίας σε πτητικά μέσα πυρόσβεσης ημερομηνίας 15.9.2014, 26.8.2016 και 18.6.2018.
- ◆ Έκθεση Ανεξάρτητης Επιτροπής για την αξιολόγηση του υφιστάμενου συστήματος πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών της Κυπριακής Δημοκρατίας ημερομηνίας 31.10.2016.
- ◆ Περί Ποινικού Κώδικα Νόμος (Κεφ. 154).

- ◆ Πρακτικά συνεδριάσεων διαφόρων Επιτροπών για θέματα πυροπροστασίας.
- ◆ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1139 για τη θέσπιση κοινών κανόνων στον τομέα της πολιτικής αεροπορίας και την ίδρυση Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Αεροπορική Ασφάλεια.
- ◆ Βέλτιστες πρακτικές, βάσει εκθέσεων άλλων χωρών.

4. Ευρήματα και συστάσεις

4.1 Εφαρμογή αποτελεσματικής στρατηγικής για την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών

4.1.1 Απουσία ολοκληρωμένου καταγραμμένου Στρατηγικού Σχεδίου για την αντιμετώπιση δασικών πυρκαγιών

Σύμφωνα με το Τμήμα, τα μέτρα πρόληψης και καταστολής δασικών πυρκαγιών εφαρμόζονται στη βάση της Δήλωσης Δασικής Πολιτικής, του Στρατηγικού Σχεδίου του Τμήματος που ετοιμάζεται στο πλαίσιο ετοιμασίας/υλοποίησης του Προϋπολογισμού, των αποφάσεων της Μόνιμης Διατμηματικής Επιτροπής Πυρκαγιών και των πορισμάτων/εισηγήσεων Επιτροπών που ορίστηκαν κατά καιρούς από το Υπουργικό Συμβούλιο, για την εξέταση θεμάτων που αφορούν στην πυροπροστασία. Επίσης, το Τμήμα βρίσκεται στη διαδικασία εκπόνησης μελέτης διαχείρισης της βλάστησης, με στόχο την πυροπροστασία των δασών και των παραδασόβιων Κοινοτήτων που εμπίπτουν στην περιοχή ευθύνης του, ενώ έχει ετοιμαστεί προσχέδιο της πρώτης φάσης του Στρατηγικού Σχεδίου για αποτροπή μεγάλων καταστροφικών πυρκαγιών.

Σε σχέση με τα πιο πάνω διαπιστώσαμε τα ακόλουθα:

α. Δήλωση Δασικής Πολιτικής.

Ο Υπουργός ΓΑΑΠ, στη βάση εξουσιοδότησης του Υπουργικού Συμβουλίου, έκδωσε στις 18.2.2013 Διάταγμα (ΚΔΠ 70/2013, ημερ. 1.3.2013) για υιοθέτηση νέας Δήλωσης Δασικής Πολιτικής (ΔΔΠ), σύμφωνα με το άρθρο 9 του περί Δασών Νόμου.

Η ΔΔΠ καθορίζει σκοπούς για τη διατήρηση, προστασία και αειφόρο διαχείριση των δασών και ενεργειών (στρατηγικής) για την επίτευξή τους. Επίσης, για κάθε σκοπό καθορίζει συγκεκριμένους στόχους και για κάθε στόχο παρουσιάζεται η υφιστάμενη κατάσταση και καταγράφονται οι ενέργειες για την επίτευξή του. Όσον αφορά στην προστασία των δασών, καθορίζονται τρεις στόχοι, ένας εκ των οποίων αφορά στις πυρκαγιές. Σύμφωνα με την περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης, οι δασικές πυρκαγιές, οι οποίες ευνοούνται από τις κλιματικές συνθήκες, συνιστούν τον μεγαλύτερο κίνδυνο για τα κυπριακά δάση, ο οποίος αναμένεται να αυξηθεί ακόμη περισσότερο λόγω της κλιματικής αλλαγής, της εγκατάλειψης της υπαίθρου και της αύξησης του αριθμού των επισκεπτών στα δάση. Επίσης, στη ΔΔΠ αναφέρεται ότι στόχος είναι η ενίσχυση του συστήματος προστασίας των δασών από τις πυρκαγιές, έτσι ώστε να αντιμετωπιστεί ο αυξανόμενος κίνδυνος αλλά και για να επιδιωχθεί η μείωση του αριθμού των πυρκαγιών, μείωση της ετήσιας καμένης έκτασης και μείωση της μέσης καμένης έκτασης ανά πυρκαγιά.

Για την επίτευξη της προστασίας των δασών από τις πυρκαγιές, η ΔΔΠ προνοεί τις ακόλουθες ενέργειες:

- ◆ Προώθηση κατάλληλων νομοθετικών ρυθμίσεων, εφαρμογή της νομοθεσίας και ετοιμασία και εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης δασικών πυρκαγιών.

- ♦ Ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία των προστατευόμενων περιοχών, καθώς και των περιοχών με οικοσυστήματα που δύσκολα αναγεννούνται.
- ♦ Ενίσχυση του υφιστάμενου συστήματος, με την ετοιμασία και εφαρμογή Σχεδίου Πυροπροστασίας, το οποίο θα καλύπτει και τους τρεις τομείς δράσης, δηλαδή της πρόληψης, της ετοιμότητας και της καταστολής.
- ♦ Ανάπτυξη επιχειρησιακών σχεδίων καταστολής πυρκαγιών, ανάλογα με τον κίνδυνο έκρηξης και επέκτασης των πυρκαγιών και συστήματος οργάνωσης επιχειρήσεων καταστολής πυρκαγιών.

Σχετικά με το θέμα αυτό διαπιστώσαμε τα ακόλουθα:

(i) Η εν ισχύ ΔΔΠ καθορίζει, ως γενικό στόχο για προστασία των δασών από τις πυρκαγιές, την ενίσχυση του συστήματος προστασίας των δασών και τέσσερις, γενικές επίσης, ενέργειες για επίτευξή του, χωρίς ωστόσο να καθορίζει μετρήσιμα κριτήρια, ώστε να καθίσταται εφικτή η αξιολόγηση της επίτευξής του, ούτε περαιτέρω αναλυτικές δράσεις, με χρονικό πλαίσιο υλοποίησης. Συναφώς αναφέρουμε ότι, η Έκθεση της Ανεξάρτητης Επιτροπής, ημερ. 31.10.2016, που ετοιμάστηκε με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, με θέμα την «Αξιολόγηση του υφιστάμενου συστήματος πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών της Κυπριακής Δημοκρατίας», στην ενότητα «Πρόληψη δασικών πυρκαγιών» αναφέρει ότι, δεν ήταν σαφές ποιες δράσεις είχαν υιοθετηθεί και αναληφθεί για επίτευξη του σκοπού της ΔΔΠ, σε σχέση με την προστασία των δασών. Επισημαίνει επίσης ότι η Έκθεσή της, δυνητικά, θα μπορούσε να αποτελέσει βάση εκπόνησης κάποιων από αυτών των απαραίτητων δράσεων.

(ii) Η τελευταία επικαιροποίηση της ΔΔΠ δημοσιεύτηκε την 1.3.2013, με Διάταγμα που εκδόθηκε βάσει της ΚΔΠ 70/2013. Δεδομένου ότι έχουν παρέλθει πέραν των οκτώ ετών από τότε, αλλά και το ότι στους απολογισμούς που ετοίμασε το ΤΔ για τα έτη 2019-2020 καταγράφονται πρόσθετες αιτίες πρόκλησης δασικών πυρκαγιών, όπως οι κακόβουλες ενέργειες, οι γεωργικές δραστηριότητες και τα φυσικά αίτια (κεραυνοί), η ΔΔΠ θα πρέπει να επικαιροποιηθεί, ώστε οι στόχοι και οι δράσεις που καταγράφονται σε αυτή να ανταποκρίνονται στις νέες προκλήσεις.

Το τελευταίο Εθνικό Δασικό Πρόγραμμα, το οποίο αποτελεί το μέσο για την εφαρμογή της ΔΔΠ, αφορούσε στην περίοδο 2000-2009 και έκτοτε το ΤΔ δεν προώθησε ενέργειες για την αναθεώρησή του, σε αντίθεση με τις πρόνοιες του άρθρου 8 και 9 του περί Δασών Νόμου. Το υπό αναφορά θεσμικό πλαίσιο αναλύεται εκτενέστερα στο Παράρτημα II.

β. Στρατηγικό σχέδιο Τμήματος Δασών, σε σχέση με τον ετήσιο Προϋπολογισμό και Ετήσιο πλάνο δράσεων.

Το ΤΔ ετοιμάζει μεσοπρόθεσμο στρατηγικό σχέδιο, στη βάση των προνοιών του άρθρου 53 του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014), στο οποίο αναλύονται οι πρωταρχικοί στόχοι του Τμήματος που πρόκειται να προωθηθούν μέσω της υλοποίησης του Προϋπολογισμού του και οι στρατηγικές για την επίτευξη των εν λόγω στόχων. Το στρατηγικό σχέδιο αφορά σε τριετή περίοδο που έπεται του έτους ετοιμασίας του και αναθεωρείται κάθε έτος. Σύμφωνα με τα στρατηγικά σχέδια του ΤΔ για τις τριετίες 2020-2022 και

2021-2023, ο κύριος στόχος του Τμήματος είναι η αποτελεσματική προστασία των δασών από τις πυρκαγιές και άλλους παράγοντες. Όσον αφορά στη δραστηριότητα για την προστασία των δασών από πυρκαγιές αναφέρεται ότι μπορεί να επιτευχθεί μέσα από μια σειρά ενεργειών όπως:

- ◆ Ετοιμασία και υλοποίηση σχεδίων πυροπροστασίας.
- ◆ Ανάπτυξη και συντήρηση υποδομής (δασικοί δρόμοι, αντιπυρικές ζώνες, ντεπόζιτα νερού, υδροστόμια κτλ).
- ◆ Αγορά πυροσβεστικού εξοπλισμού και υλικών.
- ◆ Πρόσληψη και διαχείριση προσωπικού (ομάδες πυρόσβεσης και άμεσης επέμβασης, καθήκον επιφυλακής δασικών υπαλλήλων, εκπαίδευση κτλ).
- ◆ Διενέργεια επίγειων και εναέριων περιπολιών.
- ◆ Από εδάφους και αέρος καταστολή των δασικών πυρκαγιών.

Η υλοποίηση του υπό αναφορά στόχου παρακολουθείται με τους ακόλουθους δείκτες επίδοσης και απόδοσης:

- ◆ Μέση ετήσια καμένη έκταση ανά πυρκαγιά, εντός της ζώνης ευθύνης του ΤΔ.
- ◆ Ποσοστό αντιπυρικών λωρίδων που συντηρήθηκαν και ικανοποιούν τα κριτήρια που αναφέρονται στα έγγραφα των σχετικών διαγωνισμών.
- ◆ Μέσος χρόνος επέμβασης για κατάσβεση δασικών πυρκαγιών εντός της ζώνης ευθύνης του ΤΔ.

Το ΤΔ ετοιμάζει κάθε χρόνο Πλάνο Δράσεων, το οποίο περιλαμβάνει τις δράσεις που πρέπει να διενεργηθούν για την υλοποίηση των στόχων που καθορίζονται στο στρατηγικό σχέδιο. Σύμφωνα με το Πλάνο Δράσεων για το έτος 2020, σε σχέση με την προστασία των δασών από τις πυρκαγιές, το Τμήμα θα έπρεπε να προβεί στις ακόλουθες δράσεις:

- ◆ Υλοποίηση του προγράμματος πρόληψης δασικών πυρκαγιών, που περιλαμβάνει ενέργειες για βελτίωση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων στη δασοπυρόσβεση Υπηρεσιών και Φορέων, εκπαίδευση του προσωπικού σε θέματα δασοπυρόσβεσης, διενέργεια διαφωτιστικής εκστρατείας, εκτέλεση επίγειων και εναέριων περιπολιών για δασική προστασία, ετοιμασία και υλοποίηση σχεδίων πυροπροστασίας και σχεδίων δράσης.
- ◆ Υλοποίηση προκατασταλτικών μέτρων και ενεργειών για δασική πυροπροστασία.
- ◆ Υλοποίηση προγράμματος καταστολής δασικών πυρκαγιών, που περιλαμβάνει την εφαρμογή προγραμμάτων επιφυλακής για τους Δασικούς Υπαλλήλους, λειτουργία του δασοπυροσβεστικού σώματος, αγορά και συντήρηση πυροσβεστικών οχημάτων και μηχανημάτων, εξοπλισμού, υλικών πυρόσβεσης και ατομικού εξοπλισμού ασφαλείας, λειτουργία της ΜΠΜ, του Γενικού Κέντρου Επιχειρήσεων και των Κέντρων Επιχειρήσεων στις Δασικές Περιφέρειες και επιχειρήσεις κατάσβεσης πυρκαγιών.

γ. Μόνιμη Διατμηματική Επιτροπή Πυρκαγιών.

Η εν λόγω Επιτροπή συστάθηκε βάσει αποφάσεων που λήφθηκαν σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 4.6.2019 στο Προεδρικό Μέγαρο και στις 11.6.2019 στο Υπουργείο Εσωτερικών, με θέμα την αντιμετώπιση πυρκαγιών. Σύμφωνα με τους όρους εντολής της, έχει την ευθύνη της συνεχούς παρακολούθησης και επίλυσης θεμάτων που αφορούν στη διαχείριση των δασικών πυρκαγιών και των πυρκαγιών υπαίθρου, δηλαδή την πρόληψη, την ετοιμότητα και την καταστολή, με σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος. Μέλη της Επιτροπής, η οποία συντονίζεται από το ΤΔ και συνέρχεται σε τακτικές συσκέψεις μία φορά τον μήνα, είναι τα συναρμόδια, σε θέματα πυροπροστασίας, Τμήματα/Υπηρεσίες/Φορείς.

Όπως προκύπτει, η Επιτροπή περιορίζεται σε θέματα συντονισμού, τα οποία είναι μεν πολύ σημαντικά, δεν συντείνουν όμως στη διαμόρφωση στρατηγικής.

δ. Εισηγήσεις Τεχνικών Επιτροπών που διορίστηκαν για την αξιολόγηση θεμάτων που αφορούν στην πυροπροστασία.

Οι εισηγήσεις των Τεχνικών Επιτροπών που διορίστηκαν κατά καιρούς για την εξέταση των δυνατοτήτων των εναέριων πυροσβεστικών μέσων και των αναγκών της Κυπριακής Δημοκρατίας σε πτητικά μέσα πυρόσβεσης, που υποβλήθηκαν με σχετικές Εκθέσεις στις 15.9.2014, 26.8.2016 και 18.6.2018 και οι εισηγήσεις της Ανεξάρτητης Επιτροπής, που διορίστηκε για την αξιολόγηση του υφιστάμενου συστήματος πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών της Κυπριακής Δημοκρατίας, που περιλαμβάνονται στη σχετική Έκθεσή της, ημερ. 31.10.2016, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως μέρος ενός στρατηγικού σχεδίου, αλλά ως η βάση εκπόνησης δράσεων για την υλοποίησή του, αφού πρώτα καθοριστεί συγκεκριμένο πλάνο και χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή τους.

ε. Σχέδια για πρόληψη και καταστολή δασικών πυρκαγιών.

Η μελέτη για τη διαχείριση της βλάστησης, με στόχο την πυροπροστασία των δασών και των παραδασόβιων Κοινοτήτων που εμπίπτουν στην περιοχή ευθύνης του ΤΔ, αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την αποτελεσματική εφαρμογή δράσεων πρόληψης. Επίσης, το στρατηγικό σχέδιο για αποτροπή μεγάλων καταστροφικών πυρκαγιών είναι υψίστης σημασίας για τον καθορισμό και την ενίσχυση στρατηγικών σημείων άμυνας και αντιμετώπισης καταστροφικών πυρκαγιών και συνεπώς αποτελεί μέσο υλοποίησης στόχου του στρατηγικού σχεδίου για την προστασία των δασών και των παραδασόβιων Κοινοτήτων από τις πυρκαγιές.

στ. Γενική διαπίστωση.

Η ΔΔΠ του ΤΔ περιλαμβάνει μόνο γενικούς στόχους και ενέργειες και χρήζει επικαιροποίησης, ενώ το στρατηγικό σχέδιο, που ετοιμάζεται για σκοπούς προώθησης της υλοποίησης του Προϋπολογισμού του Τμήματος, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως κατάλληλο εργαλείο για επαρκή στρατηγική καθοδήγηση, σε σχέση με την πρόληψη και καταστολή των δασικών πυρκαγιών. Το Τμήμα σχεδιάζει και εφαρμόζει αναγκαία μέτρα για την πρόληψη και καταστολή δασικών πυρκαγιών, στη βάση ετήσιου πλάνου δράσεων, το οποίο ωστόσο δεν αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής, η οποία να καθορίζει, μέσα από ανάλυση κινδύνου, σαφείς σκοπούς,

στόχους και δράσεις για όλες τις Μονάδες/Τομείς του ΤΔ που εμπλέκονται στην πρόληψη και καταστολή δασικών πυρκαγιών, το χρονικό πλαίσιο εντός του οποίου αυτά πρέπει να επιτευχθούν και δείκτες για την παρακολούθηση της υλοποίησής τους.

Ως εκ τούτου, ενδέχεται να μην προωθηθούν έγκαιρα οι απαιτούμενες ενέργειες για την αντιμετώπιση όλων των κινδύνων, σε σχέση με την προστασία των δασών και των παραδασόβιων Κοινοτήτων ή να μην ληφθούν έγκαιρα διορθωτικές ενέργειες, στην περίπτωση όπου δεν επιτεύχθηκε το επιθυμητό αποτέλεσμα. Επίσης, η εκπόνηση ενός ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδίου θα συνέβαλλε στην προσπάθεια του ΤΔ για προώθηση της επίλυσης στρατηγικών θεμάτων, αφού θα παρουσίαζε τεκμηριωμένα την κατάσταση που επικρατεί σήμερα και την επιβαλλόμενη πορεία προς την επίτευξη των σκοπών και στόχων του.

Συστάσεις:

α. Στη βάση των προνοιών των άρθρων 4(θ) και 46 του περί Δασών Νόμου, για τον σχεδιασμό και εφαρμογή όλων των αναγκαίων μέτρων για την πρόληψη και καταστολή δασικών πυρκαγιών και των άρθρων 8 και 9 του υπό αναφορά Νόμου για την ετοιμασία και εφαρμογή Εθνικής Δασικής Πολιτικής και Εθνικού Δασικού Προγράμματος, ο Διευθυντής του ΤΔ να προωθήσει ενέργειες:

- (i) Για την ετοιμασία στρατηγικού σχεδίου, στη βάση ανάλυσης κινδύνου και αξιολόγησης των δυνατών σημείων και αδυναμιών του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος του Τμήματος για την προστασία των δασών και των παραδασόβιων Κοινοτήτων, το οποίο να καθορίζει:
 - ◆ Τους σημαντικότερους κινδύνους απειλής των δασών από πυρκαγιές.
 - ◆ Σαφείς σκοπούς, στόχους και ενέργειες για την κάθε Μονάδα/Τομέα του Τμήματος που εμπλέκονται στη δασοπυρόσβεση και για τον κάθε τομέα δράσης, δηλαδή της πρόληψης, της ετοιμότητας και της καταστολής, προς αντιμετώπιση των εν λόγω κινδύνων. Οι στόχοι πρέπει να είναι συγκεκριμένοι, σαφείς, μετρήσιμοι και ρεαλιστικοί.
 - ◆ Το χρονικό πλαίσιο εντός του οποίου οι ενέργειες και στόχοι θα πρέπει να υλοποιηθούν και τους δείκτες αξιολόγησης και παρακολούθησης της υλοποίησής τους.

Επειδή η υλοποίηση των συγκεκριμένων στόχων επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το ύψος του ετήσιου εγκεκριμένου Προϋπολογισμού του Τμήματος, καθώς και επειδή σημαντικές αιτίες πρόκλησης πυρκαγιών είναι φυσικές ή/και απρόβλεπτες, εισηγούμαστε όπως το Τμήμα αναθεωρεί το υπό αναφορά στρατηγικό σχέδιο σε τακτά χρονικά διαστήματα, κατά την κρίση του.

- (ii) Για επικαιροποίηση της ΔΔΠ και εκπόνηση Εθνικού Δασικού Προγράμματος, σύμφωνα με τις πρόνοιες του οικείου Νόμου. Η ΔΔΠ θα πρέπει να ευθυγραμμιστεί με το στρατηγικό σχέδιο, ώστε να αναφέρονται στους ίδιους σκοπούς και στόχους

για την αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών και στο ίδιο χρονικό πλαίσιο για την υλοποίησή τους.

- β. Η υλοποίηση της υπό αναφορά Στρατηγικής να θεωρηθεί ως προτεραιότητα, καθότι οι δασικές πυρκαγιές συνιστούν και πρέπει να αντιμετωπίζονται ως θέμα ασφάλειας, αφού πλέον δεν αποτελούν απειλή μόνο για τα δάση, αλλά τόσο για ανθρώπινες ζωές, όσο και περιουσίες.
- γ. Οι εισηγήσεις των διαφόρων Επιτροπών και τα πορίσματα που προκύπτουν από ανεξάρτητες έρευνες για θέματα πυροπροστασίας να αποτελέσουν βάση εκπόνησης δράσεων της υπό αναφορά Στρατηγικής.

Ο Διευθυντής του ΤΔ επισήμανε ότι η απουσία ενός Στρατηγικού Σχεδίου δεν προϋποθέτει ταυτόχρονα ότι δεν υπάρχει στρατηγική, καθώς και ότι, αυτό που χρειάζεται το Τμήμα είναι το πλαίσιο για την αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών, το οποίο βρίσκεται στο στάδιο ετοιμασίας. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, η πολιτική του Τμήματος για την αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών βασίζεται στη «Δήλωση Δασικής Πολιτικής», η τελευταία αναθεώρηση της οποίας έγινε το 2013, η οποία συμπληρώνεται με τον «Στρατηγικό Προγραμματισμό» που ετοιμάζεται στο πλαίσιο του Προϋπολογισμού του Τμήματος και τα οποία μαζί συνιστούν το «Εθνικό Δασικό Πρόγραμμα».

Η Υπηρεσία μας συνεχίζει να διατηρεί την άποψη ότι, για σκοπούς αποτελεσματικής εφαρμογής των άρθρων 4(θ) και 46 του περί Δασών Νόμου, το Τμήμα πρέπει να ετοιμάσει ολοκληρωμένο Στρατηγικό Σχέδιο για την αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών. Η Υπηρεσία μας δεν συμφωνεί με την άποψη ότι η Δήλωση Δασικής Πολιτικής και ο Στρατηγικός Προγραμματισμός του Τμήματος μπορούν να θεωρηθούν ως υποκατάστατα ενός Στρατηγικού Σχεδίου για τους λόγους τους οποίους επεξηγούμε πιο πάνω.

4.1.2 Εκπόνηση σχεδίων για πρόληψη και καταστολή δασικών πυρκαγιών

Το ΤΔ βρίσκεται στη διαδικασία εκπόνησης δύο πολύ σημαντικών Σχεδίων για την πρόληψη και καταστολή δασικών πυρκαγιών, του Στρατηγικού Σχεδίου για την αποτροπή μεγάλων καταστροφικών πυρκαγιών και του Σχεδίου διαχείρισης της βλάστησης, με στόχο την πυροπροστασία των δασών και των παραδασόβιων Κοινοτήτων. Σύμφωνα με το Τμήμα, με την εφαρμογή των εν λόγω Σχεδίων θα επιτευχθεί ο διαχωρισμός των δασικών όγκων και ο καθορισμός των στρατηγικών σημείων άμυνας και με την κατάλληλη ενίσχυσή τους με μέτρα πρόληψης και καταστολής, μπορεί να μειωθεί ο κίνδυνος εκδήλωσης μεγάλης καταστροφικής πυρκαγιάς, καθώς και οι δυσμενείς επιπτώσεις από μια τέτοια πυρκαγιά.

Η διαχείριση της βλάστησης, δηλαδή η λήψη μέτρων για τη διακοπή της συνέχειας ή/και μείωσης της καύσιμης ύλης, θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα μέτρα για τη μείωση του κινδύνου εκδήλωσης και επέκτασης των πυρκαγιών. Όπως διαπιστώσαμε, για την υλοποίηση των υπό αναφορά Σχεδίων απαιτείται η εξασφάλιση περιβαλλοντικών εγκρίσεων και συγκαταθέσεων από ιδιοκτήτες ιδιωτικών περιουσιών που επηρεάζονται από τα υπό αναφορά μέτρα, γεγονός, που ενδέχεται να προκαλέσει δυσχέρειες. Το Τμήμα μάς πληροφόρησε ότι προωθεί ενέργειες για

νομοτεχνική ρύθμιση του προβλήματος που δημιουργείται από την ανάγκη εφαρμογής μέτρων πυροπροστασίας σε ιδιωτικές περιουσίες. Πιο κάτω παραθέτουμε στοιχεία για τα κύρια σημεία των υπό αναφορά Σχεδίων και το στάδιο υλοποίησής τους.

4.1.2.1 Μελέτη διαχείρισης της βλάστησης με στόχο την πυροπροστασία των δασών και των παραδασόβιων Κοινοτήτων

Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, ο μοναδικός παράγοντας τον οποίο οι αρμόδιες Αρχές μπορούν να διαχειριστούν και ως εκ τούτου να μειώσουν τις δυσμενείς επιπτώσεις από μια ενδεχόμενη εκδήλωση και εξάπλωση δασικής πυρκαγιάς, είναι η καύσιμη ύλη, δηλαδή η νεκρή ή ζωντανή βιομάζα (βλάστηση). Στην περίπτωση της Κύπρου, το πρόβλημα της συσσώρευσης μεγάλου όγκου καύσιμης ύλης, κυρίως σε περιοχές ορεινών και ημιορεινών παραδασόβιων Κοινοτήτων, έχει αυξηθεί και αναμένεται ότι θα εντείνεται συνεχώς για τους ακόλουθους λόγους:

- ◆ Εγκατάλειψη της υπαίθρου.
- ◆ Οι άλλοτε παραγωγικές εκτάσεις που χρησιμοποιούνταν για γεωργικούς σκοπούς και αποτελούσαν φυσικά εμπόδια για την επέκταση της πυρκαγιάς έχουν ελαχιστοποιηθεί, ενώ παράλληλα έχουν δασωθεί και αποτελούν ένα από τα δυσκολότερα περιβάλλοντα για καταπολέμηση πυρκαγιών.
- ◆ Ποσότητα βιομάζας, κυρίως λεπτών διαστάσεων, που χρησιμοποιείτο παλαιότερα για τις ανάγκες θέρμανσης και παρασκευής φαγητού των κατοίκων, παραμένει και συσσωρεύεται στα δάση και σε εγκαταλελειμμένα αγροτεμάχια.
- ◆ Χόρτα και λεπτά κλαδιά, που καταναλώνονταν άμεσα ή συγκομίζονταν για τις ανάγκες διατροφής αιγοπροβάτων, παραμένουν στη φύση.
- ◆ Μονοπάτια διέλευσης ζώων και ανθρώπων στην υπαίθρο έχουν κλείσει, κυρίως ως αποτέλεσμα της ενσταβλισμένης κτηνοτροφίας και της αλλαγής χρήσης γης, καθώς και του σύγχρονου τρόπου ζωής.

Στα πιο πάνω θα πρέπει να προστεθεί και η κλιματική αλλαγή, με όλες τις συνεπακόλουθες επιπτώσεις.

Το ΤΔ, στο πλαίσιο του σχεδιασμού για την πυροπροστασία των δασών και των παραδασόβιων Κοινοτήτων, προωθεί ενέργειες για την ετοιμασία μελέτης, από κάθε Δασική Περιφέρεια, για τη διαχείριση της βλάστησης, με στόχο την πυροπροστασία των δασών και των παραδασόβιων Κοινοτήτων που εμπίπτουν στην περιοχή ευθύνης της. Οι μελέτες θα περιλαμβάνουν μέτρα για τη διακοπή της συνέχειας ή/και μείωσης της καύσιμης ύλης, με σκοπό τη μείωση του κινδύνου έκρηξης και επέκτασης των πυρκαγιών εντός των κρατικών δασών, σε απόσταση δύο χιλιομέτρων από την οροθετική γραμμή τους.

Ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία του σχεδιασμού των μέτρων διαχείρισης της βλάστησης, είναι η προστασία των Κοινοτήτων από τις δασικές πυρκαγιές, με τη δημιουργία ενός δακτυλίου προστασίας περιμετρικά της κάθε Κοινότητας. Η παρακολούθηση της επίτευξης των αναμενόμενων αποτελεσμάτων από την υλοποίηση των υπό αναφορά μέτρων θα γίνεται μέσω

των αναλύσεων των στατιστικών δεδομένων που ετοιμάζει το ΤΔ και ως δείκτες καθορίστηκαν ο αριθμός των πυρκαγιών, η ετήσια καμένη έκταση και η μέση καμένη έκταση ανά πυρκαγιά.

Μέχρι την περίοδο ολοκλήρωσης του ελέγχου μας, είχαν ολοκληρωθεί οι σχετικές μελέτες που αφορούν στην περιοχή ευθύνης των Δασικών Περιφερειών Τροόδους (Ιανουάριο του 2021) και Λευκωσίας, Λάρνακας και Αμμοχώστου (Ιούνιος του 2021), ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη η αντίστοιχη μελέτη για την περιοχή ευθύνης της Δασικής Περιφέρειας Πάφου.

Τα προτεινόμενα μέτρα για τη διαχείριση της βλάστησης, με στόχο την πυροπροστασία στις περιοχές ευθύνης των Δασικών Περιφερειών Τροόδους και Λευκωσίας, Λάρνακας και Αμμοχώστου, είναι τα ακόλουθα:

- ◆ Αραίωση και κλάδευση βλάστησης και παρεδαφιαίας βλάστησης και στις δύο πλευρές κατά μήκος των αντιπυρικών λωρίδων και δρόμων πέραν του ερείσματος (πρανούς).
- ◆ Διεξαγωγή δασοκομικών επεμβάσεων σε παραποτάμια βλάστηση, με σκοπό τη μείωση της πυκνότητας, με παράλληλη ευνόηση πλατύφυλλων ειδών βλάστησης έναντι άλλων ειδών, κυρίως κωνοφόρων, τα οποία είναι λιγότερο πυρόφιλα και έχουν παραβλαστική ικανότητα.
- ◆ Διεξαγωγή δασοκομικών επεμβάσεων σε περιοχές οι οποίες καλύπτονται κυρίως από πεύκα.
- ◆ Διάνοιξη και διαπλάτυνση αντιπυρικών λωρίδων και δρόμων, με σκοπό την επίσπευση του χρόνου που απαιτείται για την προσέγγιση περιοχών, με ταυτόχρονη διάσπαση της συνέχειας της καύσιμης ύλης.
- ◆ Ελεγχόμενη βόσκηση σε περιοχές που υπάρχουν αδειοδοτημένες μάντρες και βοσκότοποι από το Τμήμα Γεωργίας.
- ◆ Ελεγχόμενη καύση σε περιοχές με χαμηλή βλάστηση που γειτνιάζουν με δάση, καθώς και σε κατοικημένες περιοχές.
- ◆ Καλλιέργεια γεωργικής γης, υφιστάμενης ή αυτής που έχει εγκαταλειφθεί.

Η εφαρμογή των πιο πάνω μέτρων ενδεχομένως να παρακωλυθεί ή να καθυστερήσει, λόγω των πιο κάτω λόγων:

- (i) Οι φορείς υλοποίησης των προτεινόμενων μέτρων είναι το ΤΔ, για τα μέτρα εντός του κρατικού δάσους και οι οικείες Επαρχιακές Διοικήσεις και Τοπικές Αρχές για τα μέτρα εκτός του κρατικού δάσους. Αναφέρουμε ότι, στην περίπτωση της Δασικής Περιφέρειας Τροόδους, τα προτεινόμενα μέτρα εκτός του κρατικού δάσους αφορούν σε 244 εκτάρια βλάστησης και 779 χιλιόμετρα δρόμων/αντιπυρικών λωρίδων. Αναφέρουμε επίσης ότι το συνολικό κόστος υλοποίησης όλων των μέτρων εκτιμήθηκε από το ΤΔ στα €9.610.147, εκ των οποίων ποσό ύψους €5.353.292 (56%) αντιστοιχεί στο κόστος υλοποίησης έργων εντός κρατικών δασών και ποσό €4.256.855 (44%) στο κόστος υλοποίησης έργων εκτός κρατικών δασών. Στην περίπτωση της Δασικής Περιφέρειας Λευκωσίας, Λάρνακας, Αμμοχώστου, τα προτεινόμενα μέτρα εκτός του κρατικού δάσους αφορούν σε 1.390 εκτάρια βλάστησης και 204 χιλιόμετρα δρόμων/αντιπυρικών λωρίδων. Αναφέρουμε επίσης ότι το συνολικό κόστος

υλοποίησης όλων των μέτρων εκτιμήθηκε από το ΤΔ στα €2.840.680, εκ των οποίων ποσό ύψους €1.245.876 (44%) αντιστοιχεί στο κόστος υλοποίησης έργων εντός κρατικών δασών και ποσό €1.594.804 (56%) στο κόστος υλοποίησης έργων εκτός κρατικών δασών.

- (ii) Για την υλοποίηση των μέτρων που περιλαμβάνονται στη μελέτη, το ΤΔ θα πρέπει να εξασφαλίσει τις απαιτούμενες περιβαλλοντικές εγκρίσεις, ενώ για την υλοποίηση των μέτρων που επηρεάζουν ιδιωτικές περιουσίες, απαιτείται η εξασφάλιση της συγκατάθεσης των ιδιοκτητών των επηρεαζόμενων τεμαχίων ή η νομοτεχνική ρύθμιση του θέματος.

Σύσταση: Λαμβανομένου υπόψη ότι, από τη μια, τα μετεωρολογικά και τοπογραφικά δεδομένα και η καύσιμη ύλη, είναι οι παράγοντες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά μιας δασικής πυρκαγιάς και από την άλλη ότι ο μοναδικός παράγοντας που μπορούν να διαχειριστούν οι αρμόδιες Αρχές για τη μείωση των επιπτώσεων από μία ενδεχόμενη πυρκαγιά, είναι η καύσιμη ύλη, το ΤΔ να προωθήσει, χωρίς καθυστέρηση, τις απαιτούμενες ενέργειες για την επίλυση των θεμάτων που επηρεάζουν την υλοποίηση των μέτρων των μελετών για τη διαχείριση της βλάβης, ώστε να επιτευχθεί, στον μέγιστο δυνατό βαθμό και με τρόπο αποτελεσματικό η πρόληψη και η μείωση του κινδύνου επέκτασης δασικών πυρκαγιών.

4.1.2.2 Στρατηγικό σχέδιο για αποτροπή μεγάλων καταστροφικών πυρκαγιών

Η Επιτροπή πυροπροστασίας των δασών του ΤΔ, σε συνεδρία της, ημερ. 15.12.2020, ανέφερε ότι ο Κλάδος Πυροπροστασίας, σε συνεργασία με τις Δασικές Περιφέρειες, ξεκίνησε την ετοιμασία Στρατηγικού σχεδίου για αποτροπή μεγάλων καταστροφικών πυρκαγιών, με στόχο την ολοκλήρωσή του πριν την έναρξη της περιόδου υψηλού κινδύνου εκδήλωσης πυρκαγιών του 2021. Σκοπός του εν λόγω Σχεδίου είναι ο διαχωρισμός των δασικών όγκων και ο καθορισμός στρατηγικών σημείων άμυνας, τα οποία, στη συνέχεια, θα ενισχυθούν με κατάλληλα μέτρα πρόληψης και καταστολής, ώστε να μπορέσει να μειωθεί ο κίνδυνος πρόκλησης μεγάλης καταστροφικής πυρκαγιάς, καθώς και οι δυσμενείς επιπτώσεις από μια τέτοια πυρκαγιά. Το Τμήμα μάς πληροφόρησε ότι ετοιμάστηκε προσχέδιο που καλύπτει μόνο τα κρατικά δάση και ότι για την ολοκλήρωση της πρώτης φάσης του Σχεδίου απαιτείται η κάλυψη και των περιοχών υπαίθρου. Στη συνέχεια, αναμένεται να καθοριστούν τα μέτρα πρόληψης και καταστολής που θα ενισχύσουν τα στρατηγικά σημεία άμυνας, σε συνάρτηση με τα μέτρα που προτείνονται στις μελέτες διαχείρισης της βλάβης για σκοπούς πυροπροστασίας.

Σύσταση: Δεδομένης της μεγάλης σημασίας του υπό αναφορά Στρατηγικού σχεδίου για την πρόληψη πρόκλησης δασικών πυρκαγιών αλλά και μείωσης του ενδεχομένου αυτές να καταστούν καταστροφικές, το ΤΔ να προωθήσει, χωρίς καθυστέρηση, τις απαιτούμενες ενέργειες για οριστικοποίησή του και να διασφαλίσει την ικανότητα και την ετοιμότητά του για αποτελεσματική εφαρμογή του.

Ο Διευθυντής του ΤΔ μάς πληροφόρησε ότι, για να υπάρξει αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων του υπό αναφορά Σχεδίου και Μελέτης θα πρέπει να επιλυθούν σημαντικά νομικά και συνταγματικά θέματα, καθώς και ότι η ευθύνη για την υλοποίηση των υπό αναφορά μέτρων δεν

μπορεί να ανατεθεί μόνο στο ΤΔ, καθότι υπάρχουν θέματα που αφορούν στην Κυβέρνηση και γενικά την πολιτεία.

Η Υπηρεσία μας συμφωνεί με την άποψη του Διευθυντή του ΤΔ, ότι το Κράτος πρέπει να συμβάλει στην επίλυση των θεμάτων που επηρεάζουν την υλοποίηση των μέτρων των υπό αναφορά Σχεδίων. Ωστόσο, θεωρούμε ότι για να επιτευχθεί ο στόχος των μέτρων, που είναι η μείωση του κινδύνου πρόκλησης μεγάλης καταστροφικής πυρκαγιάς, καθώς και οι δυσμενείς επιπτώσεις από μια τέτοια πυρκαγιά, εντός της ζώνης ευθύνης του Τμήματος, το Τμήμα πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλία για την επίλυση των θεμάτων που επηρεάζουν την υλοποίηση των μέτρων, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 4 του περί Δασών Νόμου.

4.1.3 Προστασία των προστατευόμενων περιοχών

Στη ΔΔΠ, για την επίτευξη του στόχου αρ. 2.2 «Προστασία των δασών από τις πυρκαγιές» επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, ότι θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία των προστατευόμενων περιοχών, καθώς και των περιοχών με οικοσυστήματα που δύσκολα αναγεννούνται. Σύμφωνα με στοιχεία του ΤΔ, έχουν κηρυχθεί, βάσει του περί Δασών Νόμου του 2012, οι ακόλουθες προστατευόμενες περιοχές:

- ◆ Εθνικό Δασικό Πάρκο Ακάμα.
- ◆ Μικρό-απόθεμα στην κοιλάδα των κέδρων, περιοχή Τριπύλου, για τους οικοτόπους του ενδημικού κέδρου (9590*) και της ενδημικής λατζιάς (9390*) και για την προστασία του απειλούμενου ενδημικού φυτού *arabis kennedyae*.
- ◆ Μικρό-απόθεμα στο φαράγγι του Άβακα, στον Ακάμα, για την προστασία του απειλούμενου ενδημικού φυτού *Centaurea akamantis*.

Επίσης, οι ακόλουθες περιοχές είχαν κηρυχθεί ως προστατευόμενες πριν το 2012 και εξακολουθούν να τελούν υπό το καθεστώς αυτό:

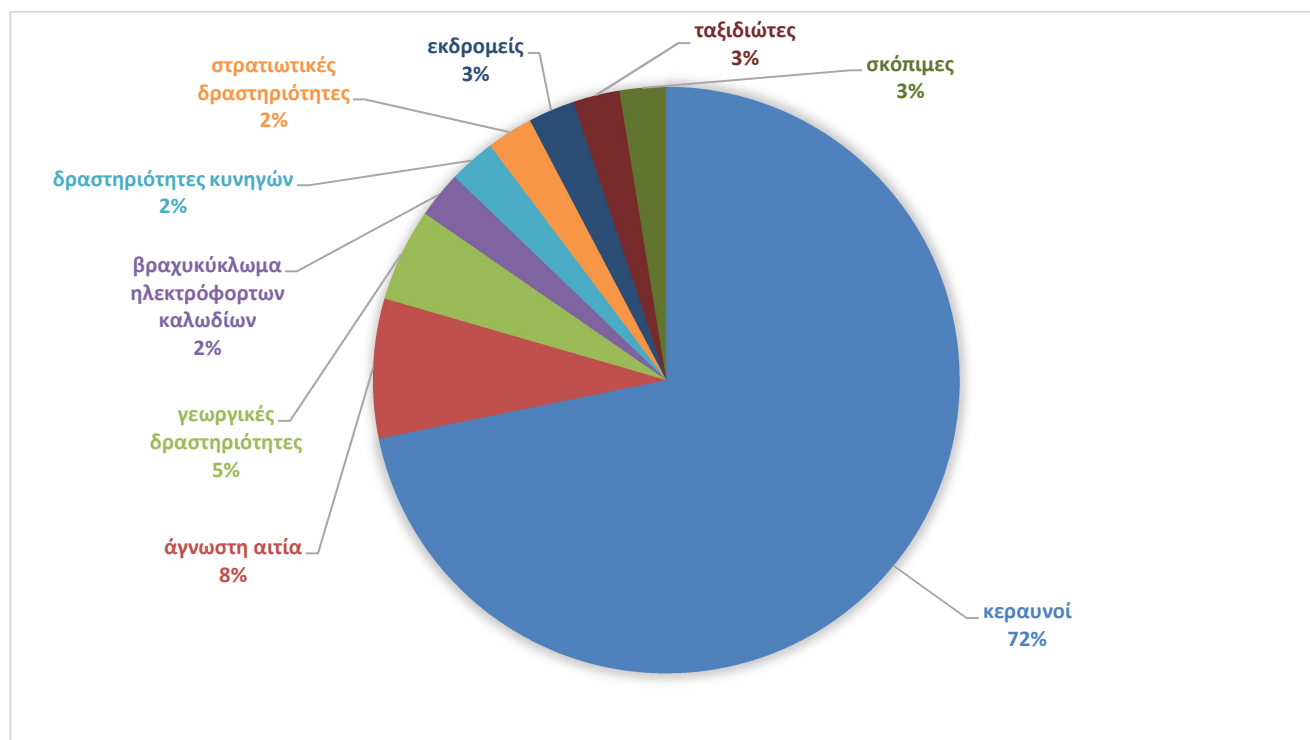
- ◆ Εθνικά δασικά πάρκα: Παιδαγωγικής Ακαδημίας, Λιοπετρίου, Αθαλάσσης, Τροόδους, Κάβο Γκρέκο, Πολεμιδιών, Ριζοελιάς, Πέτρας του Ρωμιού, Αγίου Νικάνδρου και Μαχαιρά.
- ◆ Περιοχές προστασίας χλωρίδας και πανίδας: Κοιλάδα των Κέδρων, Μαύροι Γκρεμοί, Μαδαρή και Τρόδος (4 περιοχές).

4.1.3.1 Εκπόνηση σχεδίου πυροπροστασίας για τον οικοτόπο προτεραιότητας 9590*

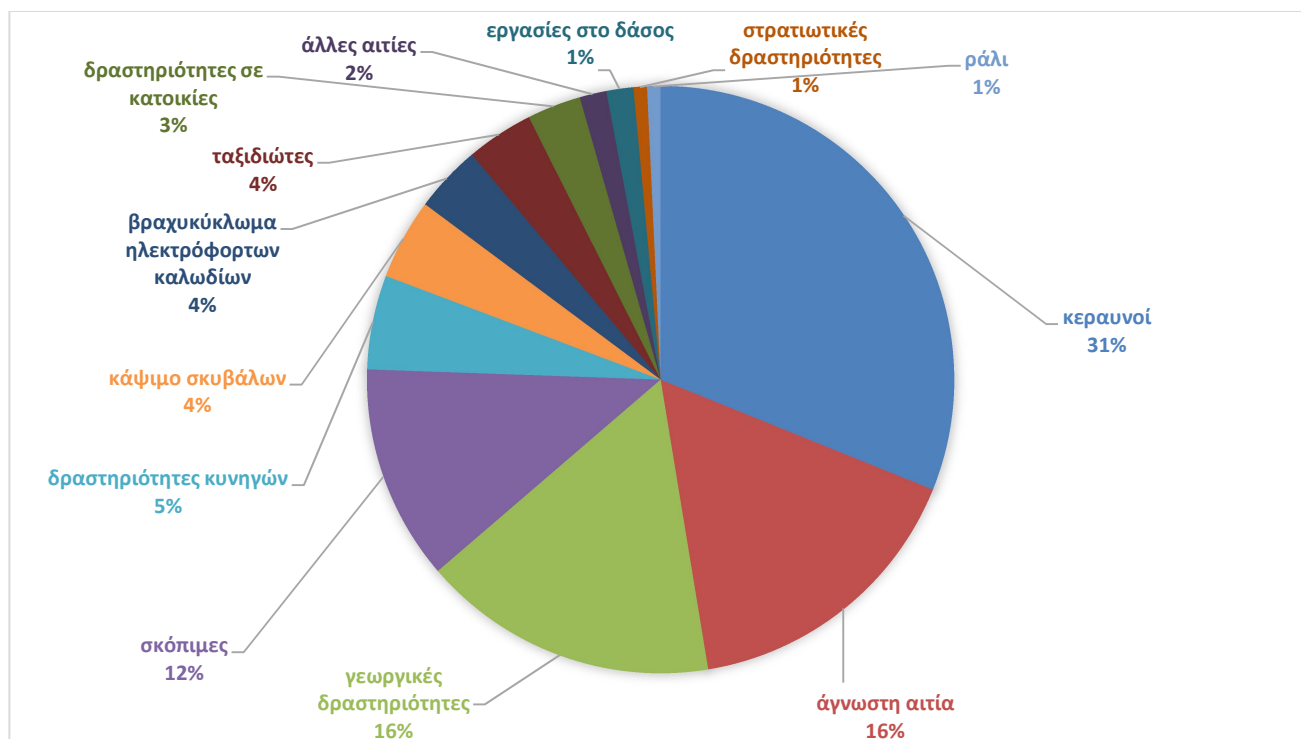
Όπως πληροφορηθήκαμε, τον Ιανουάριο του 2021, το ΤΔ εκπόνησε Σχέδιο πυροπροστασίας για τον οικοτόπο προτεραιότητας 9590*, στο πλαίσιο του έργου «Ολιστική διαχείριση του οικοτόπου προτεραιότητας 9590* στην περιοχή του Δικτύου Natura 2000 “Κοιλάδα Κέδρων-Κάμπος”» LIFE KEDROS, το οποίο συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα LIFE της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο οικοτόπος 9590* «Δάση *Cedrus brevifolia*» είναι ενδημικός τύπος οικοτόπου της Κυπριακής φύσης, δηλαδή τα συγκεκριμένα δάση δεν απαντώνται πουθενά αλλού στον κόσμο και περιλαμβάνεται στο Παράρτημα I της Οδηγίας των οικοτόπων (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ) ως οικοτόπος προτεραιότητας, δηλαδή οικοτόπος για τον οποίο πρέπει να ληφθούν μέτρα διατήρησής του. Ο εν λόγω οικοτόπος καταλαμβάνει συνολική έκταση 290 εκταρίων και αποτελεί μέρος της

περιοχής του Δικτύου Natura 2000 «Κοιλάδα Κέδρων-Κάμπος», η οποία καταλαμβάνει έκταση περίπου 18.258 εκταρίων δάσους και ορεινού τοπίου. Κύριος σκοπός του Σχεδίου είναι ο εντοπισμός των πιθανών αιτιών πρόκλησης δασικής πυρκαγιάς, η περιγραφή και αξιολόγηση των υφιστάμενων υποδομών πυροπροστασίας και η υποβολή εισηγήσεων για την προστασία του οικοτόπου 9590* από ένα τυχαίο γεγονός δασικής πυρκαγιάς. Οι εισηγήσεις για την προστασία του οικοτόπου 9590* γεωγραφικά τοποθετούνται και εκτός ορίων του οικοτόπου, καλύπτοντας όλη την περιοχή του Δικτύου Natura 2000 «Κοιλάδα Κέδρων-Κάμπος». Σύμφωνα με στοιχεία της μελέτης, κατά την περίοδο 1960-2016, οι δασικές πυρκαγιές στην εντός των ορίων της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 «Κοιλάδα Κέδρων-Κάμπος» και σε ακτίνα 5 χλμ περιμετρικά από αυτήν ανήλθαν σε 39 και 135, αντίστοιχα και οι αιτίες πρόκλησης των πυρκαγιών παρουσιάζονται στα ακόλουθα Γραφήματα.

Γράφημα 5: Αιτίες πρόκλησης δασικών πυρκαγιών εντός των ορίων της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 «Κοιλάδα Κέδρων-Κάμπος» κατά τα έτη 1960-2016.

Γράφημα 6: Αιτίες πρόκλησης δασικών πυρκαγιών σε ακτίνα 5 χλμ από τα όρια της περιοχής Natura «Κοιλιάδα Κέδρων-Κάμπος» κατά τα έτη 1960-2016.

Στη μελέτη διαπιστώνεται επίσης ότι η βλάστηση του οικότοπου, συνδυαστικά με την εγκατάλειψη της υπαίθρου και κατ' επέκταση η επανεμφάνιση της δασικής βλάστησης σε προηγουμένως καλλιεργούμενες εκτάσεις, η αυξημένη επισκεψιμότητα της περιοχής, ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, καθώς και οι γεωργοκτηνοτροφικές και δασικές ασχολίες των κατοίκων των παραδασόβιων Κοινοτήτων, καθιστούν την περιοχή ως υψηλού κινδύνου για έναρξη και επέκταση δασικών πυρκαγιών. Επίσης, καταγράφεται ότι μια δασική πυρκαγιά στην περιοχή εξάπλωσης του οικότοπου 9590* μπορεί να απειλήσει τη βιωσιμότητά του, με την καταστροφή μέρους ή και όλου του οικότοπου.

Από έλεγχο που διενεργήσαμε, σε σχέση με την υλοποίηση των προτάσεων του Σχεδίου, που αφορούν σε προληπτικά και προκατασταλτικά μέτρα, με σκοπό την αποτελεσματική μείωση του κινδύνου πρόκλησης δασικών πυρκαγιών στον οικότοπο 9590* και στην ευρύτερη περιοχή μελέτης, το συνολικό κόστος των οποίων εκτιμήθηκε στα €992.200, παρατηρήσαμε ότι, μέχρι τις 12.4.2021, τα ακόλουθα μέτρα, συνολικού εκτιμώμενου κόστους €716.000, βρίσκονταν σε εκκρεμότητα:

- α.** Τοποθέτηση και λειτουργία συστήματος ανίχνευσης κεραυνών σε δύο σημεία (Τρίπυλος και περιοχή του Κάμπου), η οποία κρίνεται σημαντική, λαμβανομένου υπόψη ότι η κυριότερη αιτία πρόκλησης πυρκαγιών στην περιοχή μελέτης είναι η πτώση κεραυνών (εκτιμώμενο κόστος €10.000).
- β.** Κατασκευή αντιπυρικής λωρίδας 300 μέτρων και μίας θέσης παρατήρησης στην περιοχή που εκτείνεται στη βόρεια πλευρά της ευρύτερης περιοχής μελέτης και η οποία διοικητικά υπάγεται στον Δασικό Σταθμό Κάμπου, η οποία σύμφωνα με την ανάλυση στατιστικών

στοιχείων δασικών πυρκαγιών χρήζει περαιτέρω ενίσχυσης, με μέτρα πρόληψης και προκαταστολής δασικών πυρκαγιών (εκτιμώμενο κόστος αντιτυρικής λωρίδας και θέσης παρατήρησης €1.000 και €30.000, αντίστοιχα).

- γ. Αγορά τριών μικρών πυροσβεστικών οχημάτων (εκτιμώμενο κόστος €270.000).
- δ. Εγκατάσταση ενός αυτόματου μετεωρολογικού σταθμού εντός των διοικητικών ορίων της περιοχής μελέτης για ενίσχυση του υφιστάμενου δικτύου συλλογής δεδομένων για αξιολόγηση του κινδύνου έναρξης δασικών πυρκαγιών (εκτιμώμενο κόστος €5.000).
- ε. Κατασκευή αεροδιαδρόμου στην ευρύτερη περιοχή της Λυσού, για μείωση του χρόνου μεταξύ των διαδοχικών ρίψεων από τα πτητικά μέσα (εκτιμώμενο κόστος €400.000).

4.1.3.2 Εκπόνηση σχεδίου πυροπροστασίας για το Εθνικό Δασικό Πάρκο Ακάμα

Με αφορμή την αύξηση των περιστατικών πρόκλησης κακόβουλων πυρκαγιών στο Εθνικό Δασικό Πάρκο Ακάμα, το ΤΔ αποφάσισε την εκπόνηση σχεδίου πυροπροστασίας, με σκοπό τη μείωση του κινδύνου εκδήλωσης και επέκτασης δασικών πυρκαγιών, καθώς και των επιπτώσεών τους στο Εθνικό Δασικό Πάρκο Ακάμα και της προστασίας των επισκεπτών και των ανθρώπων που δραστηριοποιούνται εντός του Εθνικού Δασικού Πάρκου, των υποδομών, του δάσους και του φυσικού περιβάλλοντος από τις πυρκαγιές. Το Τμήμα μάς πληροφόρησε ότι έχουν καθοριστεί οι κατευθυντήριες οδηγίες του σχεδίου και ότι η εκπόνησή του βρίσκεται σε εξέλιξη.

Σύσταση:

- α. **Ο Διευθυντής του ΤΔ να προωθήσει ενέργειες για την άμεση υλοποίηση των μέτρων που αφορούν σε προληπτικά και προκατασταλτικά μέτρα για τη μείωση του κινδύνου εκδήλωσης και επέκτασης δασικής πυρκαγιάς στην περιοχή του Δικτύου Natura 2000 «Κοιλιάδα Κέδρων-Κάμπος».**

Ο Διευθυντής του ΤΔ μάς πληροφόρησε ότι τα πιο πάνω μέτρα αποτελούν απλές εισηγήσεις και ότι η υλοποίησή τους δεν αποτελεί προτεραιότητα για το Τμήμα γιατί η πυροπροστασία της συγκεκριμένης περιοχής καλύπτεται και από τον ευρύτερο σχεδιασμό πυροπροστασίας που εφαρμόζεται σε όλη την έκταση των κρατικών δασών.

Η Υπηρεσία μας διατηρεί τις απόψεις της επί του θέματος, καθότι, σύμφωνα με τη μελέτη, οι υπό αναφορά εισηγήσεις προέκυψαν μετά από αξιολόγηση των πιθανών κινδύνων δασικών πυρκαγιών στην ευρύτερη περιοχή μελέτης, με επίκεντρο τον οικότοπο 9590*, βάσει ανάλυσης στατιστικών δεδομένων δασικών πυρκαγιών για την περίοδο 1960-2016 και των αποτελεσμάτων από σενάρια έναρξης και επέκτασης δασικών πυρκαγιών στην περιοχή Natura «Κοιλιάδα Κέδρων-Κάμπος». Επίσης, στη μελέτη αναφέρεται ότι οι υπό αναφορά ανάγκες στους τομείς της πρόληψης διαφάνηκαν μετά από αξιολόγηση της υφιστάμενης υποδομής πυροπροστασίας στην ευρύτερη περιοχή μελέτης.

- β. **Επιπρόσθετα της εκπόνησης του σχεδίου πυροπροστασίας για το Εθνικό Δασικό Πάρκο Ακάμα, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη, ο Διευθυντής του Τμήματος να προωθήσει την εκπόνηση σχεδίων πυροπροστασίας και για τις υπόλοιπες περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως προστατευόμενες περιοχές.**

Ο Διευθυντής του ΤΔ μάς πληροφόρησε ότι η πυροπροστασία των υπόλοιπων προστατευόμενων περιοχών καλύπτεται μέσα από τον υφιστάμενο σχεδιασμό του ΤΔ, αλλά και από τα Σχέδια πυροπροστασίας που ετοίμασε ή ετοιμάζει το Τμήμα, όπως είναι η «Μελέτη Διαχείρισης της βλάστησης για πυροπροστασία» και το «Στρατηγικό Σχέδιο για αποτροπή μεγάλων καταστροφικών πυρκαγιών».

- γ. Ο Διευθυντής του ΤΔ να διασφαλίσει την ετοιμότητα του Τμήματος να εφαρμόσει τα μέτρα πρόληψης και καταστολής πυρκαγιών που προνοούν τα εν λόγω σχέδια, ώστε να καταστεί αποτελεσματική η πυροπροστασία των προστατευόμενων περιοχών στον μέγιστο δυνατό βαθμό.**

4.1.3.3 Ενίσχυση των μέτρων για την αντιμετώπιση των κακόβουλων πυρκαγιών στο Εθνικό Δασικό Πάρκο Ακάμα

Σύμφωνα με στοιχεία του ΤΔ, όπως παραβάλλονται στον Πίνακα 11 στο Παράρτημα Ι, οι κακόβουλες πυρκαγιές στο Εθνικό Δασικό Πάρκο Ακάμα παρουσίασαν πολύ σημαντική αύξηση το 2018, ενώ το 2019 επανήλθαν περίπου στα επίπεδα που ίσχυαν κατά την πενταετία 2014-2018. Κατά τα εν λόγω δύο έτη προκλήθηκαν 35 και 15 πυρκαγιές, αντίστοιχα, οι οποίες κατέκαψαν έκταση 106 και 117 εκταρίων, αντίστοιχα, ενώ κατά την περίοδο 2000-2018, ο μέσος όρος πυρκαγιών ανήλθε σε μόνο έξι και ο μέσος όρος καμένης γης στα 44 εκτάρια.

Το ΤΔ απέστειλε στις 18.11.2019 και στη συνέχεια στις 2.1.2020 σημείωμα προς τον Υπουργό ΓΑΑΠ, με σκοπό την ενημέρωσή του για το πρόβλημα που προκύπτει από τις κακόβουλες πυρκαγιές στο Εθνικό Δασικό Πάρκο του Ακάμα και την υποβολή εισηγήσεων για περαιτέρω ενίσχυση των μέτρων για την αντιμετώπισή του. Στα σημειώματα καταγράφονται στατιστικά στοιχεία για τις υπό αναφορά κακόβουλες πυρκαγιές και επισημαίνονται, ως κύριες αιτίες του προβλήματος, η σύγκρουση συμφερόντων ιδιοκτητών περιουσιών εντός του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα, κυνηγών και βοσκών, σε σχέση με την απόφαση που λήφθηκε το 2016 για την ετοιμασία του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα και του Τοπικού Σχεδίου. Ο Υπουργός ΓΑΑΠ, στις 18.1.2020 έδωσε οδηγίες για προώθηση των πρόσθετων μέτρων, αναφέροντας παράλληλα ότι η τροποποίηση του Ποινικού Κώδικα, για αύξηση της ποινής για εμπρησμό σε ισόβια, θα πρέπει να προωθηθεί πριν την έναρξη της νέας θερινής περιόδου, ώστε να αποτελέσει αποτρεπτικό παράγοντα, καθώς και για έγκαιρη ενημέρωσή του για την πρόοδο ή και προβλήματα που δυνατόν να προκύψουν. Από εξέταση της υλοποίησης των υπό αναφορά εισηγήσεων παρατηρήσαμε ότι η εφαρμογή των ακόλουθων βρίσκεται ακόμη σε εκκρεμότητα.

- α.** Αγορά υπηρεσιών φύλαξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα.
- β.** Αναστολή της έναρξης της άδειας κυνηγιού εντός του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα, μέχρι που οι καιρικές συνθήκες θα καθιστούν τον κίνδυνο έκρηξης και επέκτασης των πυρκαγιών χαμηλό.
- γ.** Απαγόρευση της εκπαίδευσης σκύλων εντός του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα.
- δ.** Τροποποίηση των επιδοτήσεων που καταβάλλονται από τον Κυπριακό Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών, με στόχο την ενθάρρυνση της καλλιέργειας της αποκαλάμης.
- ε.** Τροποποίηση Ποινικού Κώδικα.

Σύσταση: Δεδομένου της σοβαρότητας του θέματος και του γεγονότος ότι αυτό βρίσκεται σε εκκρεμότητα από τον Ιανουάριο του 2020, ο Διευθυντής, σε συνεργασία με το Υπουργείο ΓΑΑΠ, να προωθήσει ενέργειες, το συντομότερο δυνατόν, για την υλοποίηση όλων των μέτρων που απαιτούνται, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση, στον μέγιστο δυνατό βαθμό, των κακόβουλων πυρκαγιών στο Εθνικό Δασικό Πάρκο Ακάμα.

Ο Διευθυντής του ΤΔ μάς πληροφόρησε ότι το πρόβλημα με τις κακόβουλες πυρκαγιές στον Ακάμα, βάσει των στοιχείων του Τμήματος, έχει αντιμετωπιστεί.

4.1.4 Εφαρμογή αποφάσεων Μόνιμης Διατμηματικής Επιτροπής Πυρκαγιών

Η Μόνιμη Διατμηματική Επιτροπή Πυρκαγιών (εφεξής Επιτροπή) συστάθηκε στη βάση αποφάσεων που λήφθηκαν σε συσκέψεις που πραγματοποιήθηκαν στις 4.6.2019 και στις 11.6.2019 στο Προεδρικό Μέγαρο και στο Υπουργείο Εσωτερικών, αντίστοιχα, με θέμα την αντιμετώπιση πυρκαγιών. Η Επιτροπή έχει την ευθύνη της συνεχούς παρακολούθησης και επίλυσης θεμάτων που αφορούν στη διαχείριση δασικών πυρκαγιών και πυρκαγιών υπαίθρου, δηλαδή της πρόληψης, ετοιμότητας και καταστολής, με σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος. Η Επιτροπή λειτουργεί υπό τον συντονισμό του ΤΔ και μέλη της είναι όλα τα εμπλεκόμενα με θέματα πυροπροστασίας Τμήματα/Υπηρεσίες/Φορείς (Πυροσβεστική Υπηρεσία (ΠΥ), Επαρχιακές Διοικήσεις, Πολιτική Άμυνα, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, Αστυνομία, Εθνική Φρουρά, Ένωση Κοινοτήτων και Τμήμα Μετεωρολογίας). Τα μέλη της Επιτροπής εκπροσωπούνται στις συσκέψεις στο ανώτατο επίπεδο, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα λήψης αποφάσεων σε τεχνοκρατικά θέματα και οι αποφάσεις της κοινοποιούνται στους Υπουργούς Εσωτερικών, Άμυνας, ΓΑΑΠ και Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως.

Στο πλαίσιο του ελέγχου εξετάστηκαν θέματα που αφορούν στην πρόληψη δασικών πυρκαγιών που συζητήθηκαν σε συσκέψεις της Επιτροπής, από την περίοδο έναρξης των εργασιών της στις 22.8.2019 μέχρι τις 23.2.2021. Παρατηρήσαμε ότι η υλοποίηση των ακόλουθων αποφάσεων βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη ή σε εκκρεμότητα και επί τούτου ζητήσαμε σχετικές εξηγήσεις, από το ΤΔ, ως συντονιστή της Επιτροπής.

α. Κακόβουλες πυρκαγιές.

Σύμφωνα με στοιχεία από τις ετήσιες Εκθέσεις του Τμήματος για τα έτη 2017, 2018, 2019 και 2020, η πρώτη κατά σειρά αιτία πρόκλησης δασικών πυρκαγιών είναι οι κακόβουλες πυρκαγιές, με ποσοστό 34% το 2017 (40 από σύνολο 117 πυρκαγιών), 34% το 2018 (56 από σύνολο 165 πυρκαγιών), 31% για το 2019 (56 από σύνολο 182 πυρκαγιών) και 30% το 2020 (54 από σύνολο 180 πυρκαγιών) (Πίνακας 8). Η σοβαρότητα του προβλήματος επισημαίνεται και στα πρακτικά της Επιτροπής, ημερ. 24.11.2020, σύμφωνα με τα οποία το πρόβλημα επεκτείνεται και σε άλλες περιοχές, πέραν των περιοχών του Ακάμα και του Πύργου Τυλληρίας και τείνει να εξελιχθεί σε κοινωνικό φαινόμενο που χρήζει άμεσης αντιμετώπισης.

Σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 25.8.2020, η Επιτροπή αποφάσισε την προώθηση συνδυασμού μέτρων για την αντιμετώπιση των κακόβουλων πυρκαγιών, εκ των οποίων τα ακόλουθα βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη:

(i) **Λειτουργία συγκεκριμένων πυροφυλακίων καθόλη τη διάρκεια του 24ωρου.** Στις 16.3.2021 προωθήθηκε, από το Υπουργείο ΓΑΑΠ, στο Υπουργείο Οικονομικών για απόψεις, προσχέδιο Πρότασης

Λειτουργία πυροφυλακίου

προς το Υπουργικό Συμβούλιο, για την υλοποίηση μέτρων κατά την περίοδο 2022-2024, με στόχο την αναβάθμιση του Συστήματος Διαχείρισης Δασικών Πυρκαγιών για προστασία των δασών και των παραδασόβιων Κοινοτήτων. Σύμφωνα με το εν λόγω προσχέδιο, προτείνεται, μεταξύ άλλων, η αύξηση του αριθμού πυροφυλάκων, από 40 σε 80, ώστε σε κάθε βάρδια να εργάζονται δύο, αντί ένας, πυροφύλακες.

(ii) **Ενίσχυση δασικών και πυροσβεστικών σταθμών με επιπρόσθετα πυροσβεστικά οχήματα και προωθητές γαιών.** Στην υπό αναφορά Πρόταση προτείνεται επίσης:

- ◆ Αγορά 20 οχημάτων μεταφοράς προσωπικού, κατ' έτος για την τριετία 2022-2024 και από το 2025 και μετά, η αγορά, κατά μέσο όρο ετησίως, 20 οχημάτων, για αντικατάσταση των οχημάτων που θα καθίστανται υπερήλικα και όσων παρουσιάζουν μηχανικά προβλήματα, που θα καθιστούν ασύμφορη την επιδιόρθωση και συντήρησή τους.
- ◆ Η σταδιακή αντικατάσταση των υπερήλικων πυροσβεστικών οχημάτων ταχείας επέμβασης, τα οποία χρησιμοποιούνται για την εκτέλεση περιπολιών για πρόληψη δασικών πυρκαγιών και άμεση επέμβαση, κυρίως στο αρχικό στάδιο μιας πυρκαγιάς, κατά την τριετία 2022-2024, μέσω αγοράς πέντε πυροσβεστικών οχημάτων ταχείας επέμβασης κατ' έτος και στη συνέχεια, από το 2025 και μετά, η αγορά κατά μέσο όρο ετησίως πέντε οχημάτων, για αντικατάσταση αυτών που θα καθίστανται υπερήλικα και θα παρουσιάζουν μηχανικά προβλήματα, που θα καθιστούν ασύμφορη την επιδιόρθωση και συντήρησή τους.
- ◆ Η σταδιακή αντικατάσταση των υπερήλικων μηχανημάτων πυρόσβεσης κατά την τριετία 2022-2024, με την αγορά τριών προωθητών γης, για κατασκευή έργων πυροπροστασίας (αντυπυρικές λωρίδες, δρόμοι προσπέλασης κτλ), τριών γεωργικών ελκυστήρων, για την εφαρμογή μέτρων πρόληψης των πυρκαγιών και τριών φορτηγών μεταφοράς οχημάτων και τριών βυτιοφόρων, για σκοπούς πυροπροστασίας.

Η υλοποίηση των μέτρων αυτών περιλαμβάνεται και σε αίτημα που υπέβαλε το ΤΔ, στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, που αφορά στην ίδια χρονική περίοδο που καλύπτει η υπό αναφορά Πρόταση.

β. Επικαιροποίηση του χάρτη περιοχών ευθύνης του Τμήματος Δασών και της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας.

Η Επιτροπή, σε συνεδρίασή της στις 28.1.2020, αποφάσισε την ανάθεση, σε υποεπιτροπή, της αναθεώρησης του χάρτη περιοχών ευθύνης κατάσβεσης δασικών πυρκαγιών και πυρκαγιών υπαίθρου μεταξύ των δύο συναρμόδιων φορέων, δηλαδή του ΤΔ και της ΠΥ, με σκοπό τον προσδιορισμό σαφών και διακριτών ορίων αρμοδιότητας κατάσβεσης των πυρκαγιών επί του εδάφους, καθώς και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των επεμβάσεων καταστολής των πυρκαγιών εν τη γενέσει τους. Τον Ιούνιο του 2020, η υποεπιτροπή ολοκλήρωσε τις εργασίες της και ετοίμασε πρόταση, σύμφωνα με την οποία, για σκοπούς κατάσβεσης πυρκαγιών, το ΤΔ και η ΠΥ θα έχουν υπό την ευθύνη τους ποσοστό 44,58% και 55,42%, αντίστοιχα, της έκτασης των περιοχών όπου ασκείται αποτελεσματικός έλεγχος από την Κυπριακή Δημοκρατία (τα υφιστάμενα ποσοστά για το ΤΔ και την ΠΥ είναι 55,49% και 44,51%, αντίστοιχα). Η υπό αναφορά πρόταση τέθηκε ενώπιον των Διευθυντών του ΤΔ και ΠΥ, οι οποίοι συμφώνησαν όπως ο αναθεωρημένος χάρτης τεθεί σε εφαρμογή πριν την έναρξη της περιόδου υψηλού κινδύνου εκδήλωσης πυρκαγιών του έτους 2021, ενώ παράλληλα να προωθούνταν ενέργειες για νομοθετική ρύθμιση του θέματος. Ως εκ τούτου, οι δύο Υπηρεσίες προχώρησαν σε σχετικές τροποποιήσεις επί του Μνημονίου Συναντίληψης του ΤΔ και της ΠΥ. Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου ΓΑΑΠ, με επιστολή του, ημερ. 22.2.2021, προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως ζήτησε όπως ενημερωθεί για τη θέση του επί του θέματος, ώστε ο αναθεωρημένος χάρτης να τεθεί σε εφαρμογή πριν την έναρξη της κρίσιμης περιόδου.

γ. Μνημόνιο τεχνικής συνεργασίας μεταξύ των Εθνικών Μετεωρολογικών Υπηρεσιών Κύπρου, Ελλάδας και Ισραήλ για τη μοντελοποίηση της πρόβλεψης κινδύνου έναρξης πυρκαγιών.

Στα πρακτικά της Επιτροπής, ημερ. 28.1.2020, αναφέρεται ότι στον προγραμματισμό των εργασιών για το 2020, που αφορούν στην πρόληψη και ετοιμότητα, περιλαμβάνεται η μοντελοποίηση της πρόβλεψης κινδύνου έναρξης πυρκαγιών, που θα διενεργηθεί στο πλαίσιο του μνημονίου συνεργασίας μεταξύ των Εθνικών Μετεωρολογικών Υπηρεσιών Κύπρου, Ελλάδας και Ισραήλ.

δ. Τα ακόλουθα θέματα που απασχόλησαν την Επιτροπή, αναπτύσσονται εκτενέστερα σε επόμενες παραγράφους της Έκθεσής μας:

- (i) Τροποποίηση του ποινικού κώδικα για αύξηση της ποινής για εμπρησμό σε ισόβια (παράγραφο 4.3.3).
- (ii) Απαγόρευση καψαλίσματος αποκαλάμης (παράγραφο 4.3.4).
- (iii) Προβλήματα που παρουσιάζονται με την καταχώρηση των υποθέσεων πρόκλησης πυρκαγιάς στο Δικαστήριο και δημιουργία μηχανισμού για την καλύτερη παρακολούθηση αυτών των υποθέσεων απ' όλες τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες (παράγραφο 4.3.7).
- (iv) Υλοποίηση των μέτρων που περιλαμβάνονται στην Έκθεση της Ανεξάρτητης Επιτροπής που όρισε το Υπουργικό Συμβούλιο μετά τις πυρκαγιές του 2016 στην Αργάκα και στη Σολέα (παράγραφο 4.1.5).

Σύσταση: Ο Διευθυντής του ΤΔ, ως ο συντονιστής της Επιτροπής, να διασφαλίζει ότι τα θέματα για τα οποία αποφασίζεται η λήψη ενεργειών, παρακολουθούνται συστηματικά, επιλύονται χωρίς

καθυστέρηση και προωθούνται ενέργειες για την άμεση επίλυση όσων βρίσκονται σε εκκρεμότητα, έτσι ώστε να καταστεί αποτελεσματική η λειτουργία της Επιτροπής και η επίτευξη του σκοπού για τον οποίο συστάθηκε.

Ο Διευθυντής του ΤΔ μάς πληροφόρησε ότι τα θέματα παρακολουθούνται συστηματικά, καθώς και ότι υπάρχουν δύσκολα θέματα, των οποίων η υλοποίηση δεν εξαρτάται από το ΤΔ.

4.1.5 Εφαρμογή των εισηγήσεων της Ανεξάρτητης Επιτροπής για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του υφιστάμενου συστήματος πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών της Κυπριακής Δημοκρατίας

Με αφορμή την πρόκληση πυρκαγιάς στην περιοχή της Σολέας τον Ιούνιο του 2016, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την καταστροφή 18,57 km² γης (17,03 km² κρατικού δάσους και 1,54 km² ιδιωτικών περιουσιών), σημαντικές απώλειες σε πυροσβεστικό εξοπλισμό και απώλεια δύο ανθρώπινων ζωών, το Υπουργικό Συμβούλιο, σε συνεδρία του, ημερ. 13.7.2016, αποφάσισε τον διορισμό τριμελούς Ανεξάρτητης Επιτροπής για την αξιολόγηση του υφιστάμενου συστήματος πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών. Σύμφωνα με τους όρους εντολής, η Ανεξάρτητη Επιτροπή θα έπρεπε, μεταξύ άλλων, να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα του συστήματος πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών, δηλαδή των σχεδίων δράσης και του τρόπου εφαρμογής τους, των συστημάτων πρόληψης και τρόπου οργάνωσης, της λειτουργίας και συντονισμού των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και της επάρκειας των μέσων κατάσβεσης και του προσωπικού και να υποβάλει εισηγήσεις για βελτιωτικές αλλαγές, ώστε το υφιστάμενο σύστημα πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών να καταστεί πιο αποτελεσματικό. Η Ανεξάρτητη Επιτροπή ετοίμασε σχετική Έκθεση, ημερ. 31.10.2016, με σκοπό αυτή να αποτελέσει τη βάση ανάπτυξης στρατηγικού σχεδιασμού, που θα ικανοποιήσει τις αναγκαιότητες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τον σχεδιασμό της πρόληψης και καταστολής των πυρκαγιών, οι οποίες συνοψίζονται ως ακολούθως:

- ◆ Πρόληψη με τη συμμετοχή της κοινωνίας.
- ◆ Καταστολή με την προώθηση της διακλαδικότητας (με σεβασμό στην ανεξαρτησία των Υπηρεσιών).
- ◆ Βελτιστοποίηση της συμμετοχής και απόδοσης του ανθρώπινου δυναμικού, μέσω της χάραξης στοχευμένου στρατηγικού σχεδιασμού.
- ◆ Βελτιστοποίηση της χρήσης των μηχανισμών, μηχανημάτων και διαδικασιών.

Σε συνεδρία της Υπουργικής Επιτροπής «Για τις ανάγκες της Κυπριακής Δημοκρατίας σε πτητικά μέσα πυρόσβεσης», που πραγματοποιήθηκε στις 10.3.2017, αποφασίστηκε η υλοποίηση όλων των άμεσων μέτρων που καθορίστηκαν στην Έκθεση της Ανεξάρτητης Επιτροπής και για τον σκοπό αυτό θα έπρεπε να υποβληθεί κατάσταση, στην οποία να περιλαμβάνεται το κόστος και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους. Στις 19.5.2017, σε Υπουργική συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, με θέμα «Έκθεση της Ανεξάρτητης Επιτροπής για την αξιολόγηση του υφιστάμενου συστήματος πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών της Κυπριακής Δημοκρατίας», συζητήθηκαν οι ενέργειες που έγιναν ή είχαν τροχοδρομηθεί για την υλοποίηση των συστάσεων της υπό αναφορά Επιτροπής και λήφθηκαν περαιτέρω μέτρα και ενέργειες.

Επίσης, η Μόνιμη Διατμηματική Επιτροπή για τις πυρκαγιές, σε συνεδρίασή της στις 28.7.2020 αποφάσισε τη σύσταση υποεπιτροπής, η οποία θα αναλάμβανε την ετοιμασία έκθεσης για την υλοποίηση των συστάσεων που περιλαμβάνονταν στην Έκθεση της Ανεξάρτητης Επιτροπής. Αναφέρουμε ότι, στα πρακτικά των συνεδριάσεων της Μόνιμης Διατμηματικής Επιτροπής για τις πυρκαγιές, που πραγματοποιήθηκαν μέχρι τις 23.2.2021, δεν γίνεται οποιαδήποτε αναφορά για την εξέλιξη του θέματος.

Στο πλαίσιο του ελέγχου εξετάσαμε την υλοποίηση των εισηγήσεων της υπό αναφορά Ανεξάρτητης Επιτροπής, που σχετίζονται με την πρόληψη δασικών πυρκαγιών, καθώς και αυτών που αφορούν στην αποτελεσματική αξιοποίηση του προσωπικού και των μέσων πυρόσβεσης, λόγω της εμπλοκής τους και σε ενέργειες πρόληψης και καταστολής και παρατηρήσαμε ότι η υλοποίηση των ακόλουθων εισηγήσεων βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη ή σε εκκρεμότητα:

α. Δημιουργία Εθνικού Σχεδίου Κουλτούρας Ασφάλειας.

Εκπόνηση και υιοθέτηση πολιτικής, η οποία θα στοχεύει στην ωρίμανση της κοινωνίας, ώστε να αναγνωρίζει τις κακές πρακτικές που οδηγούν σε καταστροφές, στην αναγνώριση των εκπαιδευτικών αναγκών και στην εγκαθίδρυση εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε βάθος γενεών και στη μέτρηση της απόδοσης, ανά στάδιο εφαρμογής των πιο πάνω.

β. Αναβάθμιση της εκπαίδευσης του προσωπικού.

- (i) Αξιοποίηση των υπάρχουσών δομών παροχής εκπαίδευσης (Δασικό Κολλέγιο και Πυροσβεστική Ακαδημία) και της παροχής συνδυαστικών και διακλαδικών προγραμμάτων, δηλαδή συνεκπαίδευσης πυροσβεστών, δασικών υπαλλήλων και δασοπυροσβεστών.
- (ii) Παροχή ανώτατου επιπέδου προγραμμάτων διοίκησης για την ηγεσία.
- (iii) Αναζήτηση σε περιφερειακό επίπεδο εκπαιδευτικών συνεργασιών για ανταλλαγή εμπειριών.

γ. Ένταξη των νέων τεχνολογιών στην πρόληψη αλλά και καταστολή πυρκαγιών.

Δημιουργία διακλαδικού οργάνου που να απαρτίζεται από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό του ΤΔ, της ΠΥ, της Πολιτικής Άμυνας και της Αστυνομίας, με σκοπό την παρακολούθηση των νέων τεχνολογιών και τη συνεργασία με ακαδημαϊκά ιδρύματα, για τη δημιουργία εξειδικευμένων τεχνολογικών προϊόντων για την πρόληψη και καταστολή πυρκαγιών.

Αναφέρουμε σχετικά ότι, σε άρθρο που δημοσιεύτηκε στον ημερήσιο τύπο⁴ στις 12.7.2021, ερευνητής του Τμήματος Περιβαλλοντικών Προβλέψεων του Ινστιτούτου Κύπρου αναφέρει ότι η Κύπρος διαθέτει το έργο DISARM, που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος Interreg Balkan-Mediterranean, με τη συνεργασία φορέων από την Κύπρο (Ινστιτούτο Κύπρου, Τμήμα Μετεωρολογίας), την Ελλάδα (Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών) και τη Βουλγαρία (Εθνικό Ινστιτούτο Υδρολογίας και Μετεωρολογίας), που αφορά σε ένα διαδραστικό χάρτη, ο οποίος έχει τη δυνατότητα πρόβλεψης του ρίσκου πυρκαγιάς. Επίσης, ο εν λόγω ερευνητής εξέφρασε την πρόθεση και την επιθυμία του Ινστιτούτου Κύπρου, για ανάπτυξη προγνωστικού συστήματος ταχείας απόκρισης, με τη μορφή

⁴ Εφημερίδα Φιλελεύθερος, άρθρο με θέμα «Αναξιοποίητη η τεχνολογία στην κατάσβεση», Δέσποινα Ψύλλου, 12.7.2021

διαδραστικού χάρτη, για τον τρόπο εξάπλωσης και την πορεία μιας δασικής πυρκαγιάς. Επίσης, ο τέως πρόεδρος του Πανεπιστημίου Κύπρου, σε άρθρο του με θέμα «Ένα έξυπνο δίκτυο δασικής πυρόσβεσης»⁵, που δημοσιεύτηκε στον ημερήσιο τύπο στις 11.7.2021, περιγράφει την πρότασή του για δημιουργία ενός έξυπνου δικτύου πυρόσβεσης σε όλο το Τρόδος, ημιορεινές και πεδινές περιοχές που θα αξιοποιεί τα διαθέσιμα φράγματα νερού και θα καλύπτει τα πιο νευραλικά σημεία με μεταλλικούς αγωγούς μεταφοράς μέσα στα δάση και στους δασικούς δρόμους, στους οποίους θα είναι ενσωματωμένοι ανιχνευτές φωτιάς, θερμοκρασίας και αυτόματα συστήματα πυρόσβεσης, αυξάνοντας έτσι την πρόσβαση και την ταχύτητα σε υδάτινο ανεφοδιασμό.

δ. Προκατασταλτικά μέτρα.

- (i) Καθορισμός, χαρτογράφηση και ταξινόμηση, ανάλογα με την επικινδυνότητά τους, των περιοχών στις οποίες απαιτείται η κατασκευή νέων αντιπυρικών λωρίδων και δρόμων πρόσβασης. Η

Διάφορα προκατασταλτικά μέτρα

υλοποίηση της εισήγησης βρίσκεται σε εξέλιξη με την ετοιμασία των Σχεδίων διαχείρισης της βλάστησης, που αποσκοπεί στην πυροπροστασία, από όλες τις Δασικές Περιφέρειες και των Σχεδίων Πυροπροστασίας για προστατευόμενες περιοχές και αναμένεται να ολοκληρωθεί με την ευθυγράμμιση και εφαρμογή των εισηγήσεων που θα προκύψουν από τα υπό αναφορά Σχέδια. Εκτενέστερη αναφορά για το θέμα αυτό και στους παράγοντες, οι οποίοι περιορίζουν τη

δυνατότητα αποτελεσματικής εφαρμογής των υπό αναφορά Σχεδίων, γίνεται στις παραγράφους 4.1.2.1, 4.1.2.2 και 4.1.3.1. της Έκθεσης.

- (ii) Εντατικοποίηση των περιπολιών στην ύπαιθρο από το προσωπικό της ΠΥ, των Επαρχιακών Διοικήσεων και της Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας. Επίσης, θα πρέπει να επιδιωχθεί η εμπλοκή του κοινού, οργανωμένων ομάδων και η δραστηριοποίηση των τοπικών κοινωνιών.
- (iii) Καθορισμός μίας Υπηρεσίας που να είναι υπεύθυνη για τον καθαρισμό του δημόσιου οδικού δικτύου.

ε. Διαδικασία εξασφάλισης περιβαλλοντικής έγκρισης για έργα πυροπροστασίας.

Η Ανεξάρτητη Επιτροπή εισηγείται όπως τα έργα πυροπροστασίας, τα οποία έχουν ως σκοπό την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, μην υποβάλλονται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων και έγκριση από το Τμήμα Περιβάλλοντος, καθότι η υπάρχουσα διαδικασία είναι χρονοβόρα και αποτελεί τροχοπέδη στην εκτέλεση έργων πυροπροστασίας. Ενδεικτικά αναφέρει, ως παράδειγμα, αίτηση που υπέβαλε το ΤΔ για κατασκευή δρόμου πρόσβασης πυροσβεστικών οχημάτων στην περιοχή

⁵ Εφημερίδα Φιλελεύθερος, άρθρο με θέμα «Ένα έξυπνο δίκτυο δασικής πυρόσβεσης», Κωνσταντίνος Χριστοφίδης 11.7.2021

Αετομούτη, μία από τις πλέον πυρόπληκτες περιοχές του Δάσους Μαχαιρά, χωρίς όμως αυτό να καταστεί δυνατό, λόγω της μη έγκρισης του Τμήματος Περιβάλλοντος. Το ΤΔ, με επιστολή του, ημερ. 2.6.2021, μας πληροφόρησε ότι συμφωνεί ότι πρέπει να υπάρχει μια πιο αποτελεσματική διαδικασία και ζήτησε, με επιστολή του, ημερ. 19.3.2021, από το Τμήμα Περιβάλλοντος, όπως ενημερωθεί για τις θέσεις του ως προς τις ενδεχόμενες περιβαλλοντικές εγκρίσεις που απαιτούνται για την υλοποίηση των μέτρων που περιλαμβάνονται στη μελέτη με θέμα «Διαχείριση της βλάστησης με στόχο την πυροπροστασία των δασών και των παραδασόβιων Κοινοτήτων για την περιοχή ευθύνης της Δασικής Περιφέρειας Τροόδους».

Η Υπηρεσία μας διατηρεί τις επιφυλάξεις της, σε σχέση με την εισήγηση αυτή, αφού οι περιπτώσεις έργων που υπόκεινται σε περιβαλλοντική αξιολόγηση καθορίζονται στο κοινοτικό κекτημένο, το οποίο πρέπει να εφαρμόζεται.

στ. Άμεση διασύνδεση της οικιστικής πολιτικής με τα αποτελέσματα του Εθνικού Σχεδίου Εκτίμησης Κινδύνου που διενεργεί το Τμήμα Περιβάλλοντος και η Πολιτική Άμυνα για την κλιματική αλλαγή π.χ. για τις παραθεριστικές ή άλλες κατοικίες που ανεγείρονται στην ύπαιθρο, να τίθενται μέσα από τις πολεοδομικές άδειες αυστηροί όροι για λήψη και συντήρηση προληπτικών μέτρων και να γίνεται τακτική επιθεώρηση για να διαπιστώνεται η συμμόρφωση των ιδιοκτητών.

ζ. Προσωπικό.

(i) Επιφυλακή δασικών υπαλλήλων. Εξέταση του ενδεχομένου εφαρμογής συστήματος βάρδιας, ώστε κατά την καλοκαιρινή περίοδο οι δασικοί σταθμοί να στελεχώνονται καθόλο το 24ωρο με δασικούς υπαλλήλους. Σε αντίθετη περίπτωση, να εξεταστούν τρόποι που να διασφαλίζουν την παραμονή των υπαλλήλων στους σταθμούς τους κατά τα απογεύματα, σαββατοκύριακα και αργίες, είτε με τη συμφωνία και εφαρμογή ειδικού ωραρίου, είτε με κάποιο σύστημα υπερωριών.

Λειτουργία θέσης παρατήρησης

- (ii) **Στελέχωση σώματος δασοπυροσβεστών.** Εξέταση του ενδεχομένου αύξησης του αριθμού δασοπυροσβεστών, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η στελέχωση των μεγάλων και μικρών πυροσβεστικών οχημάτων σε κάθε βάρδια, λαμβανομένου υπόψη ότι ένας μικρός αριθμός δασοπυροσβεστών βρίσκεται κάθε μέρα σε άδεια απουσίας.
- (iii) **Δημιουργία ειδικής ομάδας δασοπυροσβεστών ταχείας επέμβασης (first responders).** Η Ανεξάρτητη Επιτροπή εισηγείται, λαμβάνοντας υπόψη αναφορές σε διεθνείς πρακτικές εκπαίδευσης πυροσβεστών, να εξεταστεί το ενδεχόμενο δημιουργίας σώματος «Δασοκομάντος» (first responders), που να αποτελείται από μονάδες κατάλληλα εκπαιδευμένες και εξοπλισμένες ώστε να επεμβαίνουν πρώτες. Αναφέρεται ότι η πιο πάνω εισήγηση περιλαμβάνεται σε προσχέδιο Πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο για την υλοποίηση μέτρων κατά την περίοδο 2022-2024, σε σχέση με την αναβάθμιση του Συστήματος Διαχείρισης Δασικών Πυρκαγιών για προστασία των δασών και των παραδασόβιων Κοινοτήτων, το οποίο προωθήθηκε στις 16.3.2021 στο Υπουργείο Οικονομικών για απόψεις, καθώς και στην αίτηση για επιχορήγηση, από το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης, που υπέβαλε η Κυπριακή Δημοκρατία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- (iv) **Επιστημονικό προσωπικό.** Εξέταση ενδεχομένου δημιουργίας θέσεων επιστημονικού προσωπικού, ώστε να επιτευχθεί αναβάθμιση στη συλλογή και ανάλυση στοιχείων για την πρόληψη και καταστολή των πυρκαγιών.

η. Τηλεπικοινωνίες και ηλεκτρονικά συστήματα.

Εκπόνηση μελέτης για τη λειτουργία των συστημάτων τηλεπικοινωνιών και άλλων ηλεκτρονικών συστημάτων των εμπλεκόμενων Φορέων, ώστε να επιτυγχάνεται απρόσκοπτη επικοινωνία και άμεση διασύνδεση, η οποία να προωθεί τη διακλαδικότητα.

θ. Ασφάλεια και υγεία πυροσβεστών.

Με σκοπό τη μεγιστοποίηση της απόδοσης των πυροσβεστών, η Επιτροπή εισηγείται:

- (i) Καθορισμό και εφαρμογή αυστηρών κριτηρίων (ιατρικών και σωματικής κατάστασης) πρόσληψης.
- (ii) Καθιέρωση, κάθε δύο τουλάχιστον χρόνια, αυστηρής αναλυτικής ιατρικής και σωματικής εξέτασης, στη βάση προδιαγραφών που εφαρμόζουν άλλες ευρωπαϊκές χώρες.
- (iii) Εκπόνηση μελέτης, σε σχέση με το όριο αφυπηρέτησης.

ι. Οχήματα και εξοπλισμός.

Απόσυρση και αντικατάσταση των υπερήλικων πυροσβεστικών οχημάτων, οχημάτων μεταφοράς προσωπικού, προωθητών γαιών και φορτηγών οχημάτων. Αναφέρεται ότι η πιο πάνω εισήγηση περιλαμβάνεται σε προσχέδιο Πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο, σε σχέση με την υλοποίηση μέτρων κατά την περίοδο 2022-2024, για την αναβάθμιση του Συστήματος Διαχείρισης Δασικών Πυρκαγιών, για προστασία των δασών και των παραδασόβιων Κοινοτήτων, το οποίο προωθήθηκε στις 16.3.2021 στο Υπουργείο Οικονομικών για απόψεις, καθώς και στην αίτηση για επιχορήγηση από το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας 2022-2026 που υπέβαλε η Κυπριακή Δημοκρατία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

ια. Εναέρια μέσα.

Η Ανεξάρτητη Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τη δική της μελέτη, όσο και τις εισηγήσεις Τεχνικής Επιτροπής, που περιλαμβάνονται σε Έκθεση που υποβλήθηκε στις 26.8.2016, με θέμα «Αξιολόγηση των δυνατοτήτων των εναέριων μέσων πυρόσβεσης της Κυπριακής Δημοκρατίας», στη βάση οδηγιών του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, εισηγείται όπως αγοραστούν ή εξασφαλιστούν με ενοικιαγορά, ακόμη δύο πυροσβεστικά αεροπλάνα, παρόμοια με αυτά που ήδη διαθέτει το ΤΔ, τα οποία είναι ευέλικτα, επιχειρούν με μεγαλύτερη ευχέρεια και των οποίων το κόστος αγοράς και συντήρησης είναι μικρότερο, σε σύγκριση με άλλα εναέρια μέσα πυρόσβεσης. Η Επιτροπή σημειώνει επίσης ότι αυτό επαγωγικά σημαίνει την ανάγκη για πιθανή επέκταση των χώρων στάθμευσης και συντήρησης των αεροσκαφών στους αερολιμένες Πάφου και Λάρνακας. Εισηγείται επίσης όπως μελετηθεί η αγορά του αμφίβιου τύπου των αεροπλάνων.

Εκτενέστερη αναφορά για το θέμα αυτό γίνεται στην παράγραφο 4.2.1 της Έκθεσης.

ιβ. Κέντρο Διαχείρισης Κρίσεων.

Τροποποίηση του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου, ώστε να προβλέπεται η λειτουργία ενός και όχι δύο Κέντρων Διαχείρισης Κρίσεων, το οποίο να εξοπλιστεί με τα αρτιότερα τεχνολογικά βοηθήματα (σε συνάρτηση με το υφιστάμενο δημοσιονομικό πλαίσιο).

Στο πλαίσιο της εισήγησης αυτής, εισηγούμαστε όπως εξεταστεί η αξιοποίηση του Συντονιστικού Κέντρου Διαχείρισης Κρίσεων «Ζήνων» που βρίσκεται στη Λάρνακα, το οποίο κατασκευάστηκε με ευρωπαϊκή χρηματοδότηση και διαθέτει την απαιτούμενη υποδομή και τελευταίας τεχνολογίας συστήματα για την αποτελεσματική εφαρμογή όλων των Ειδικών Σχεδίων που προβλέπονται στο Βασικό Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Κρίσεων «Ζήνων».

ιγ. Επιτροπή Διαχείρισης Εκτάκτων Κινδύνων.

Όσον αφορά στην Πολιτική Προστασία, η Ανεξάρτητη Επιτροπή εισηγείται τη δημιουργία ενός οργανωτικού σχήματος, στο οποίο μία Διεύθυνση θα έχει τον συντονιστικό ρόλο για την οργάνωση, τον σχεδιασμό, τη στρατηγική διοίκηση και τη διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών.

ιδ. Νομοθεσία.

Εκτενής αναφορά για τις ενέργειες που προωθήθηκαν για την τροποποίηση της δασικής νομοθεσίας, στη βάση των εισηγήσεων της Επιτροπής, γίνεται στην παράγραφο 4.3.1 της Έκθεσής μας.

(ιε) Επικοινωνία.

Για σκοπούς ευαισθητοποίησης και συμμετοχής του κοινού στις ενέργειες πρόληψης, η Ανεξάρτητη Επιτροπή εισηγείται την εκπαίδευση των Εκπροσώπων Τύπου του ΤΔ και της ΠΥ στην παρουσίαση σε όλα τα μέσα ενημέρωσης των πολιτικών του Κράτους για την πυροπροστασία και των χαρτών επικινδυνότητας με τις περιοχές υψηλού κινδύνου κατά την κρίσιμη περίοδο.

Συμπέρασμα:

Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, παρά το γεγονός ότι δύο Επιτροπές ανέλαβαν την προώθηση της υλοποίησης των εισηγήσεων της Ανεξάρτητης Επιτροπής, η υλοποίηση σημαντικών εισηγήσεων, που αφορούν στην πρόληψη των δασικών πυρκαγιών, βρίσκεται ακόμα σε εκκρεμότητα σχεδόν εδώ και πέντε χρόνια. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει την αδυναμία αρμόδιων Αρχών και κυρίως του Κράτους, αφού για την υλοποίηση των περισσότερων εισηγήσεων απαιτείται η παραχώρηση πρόσθετων πιστώσεων, να προωθήσουν τις αναγκαίες ενέργειες για την αναβάθμιση του συστήματος πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Σύσταση: Ο Διευθυντής του ΤΔ ως ο συντονιστής της Μόνιμης Διατμηματικής Επιτροπής Πυρκαγιών, να προωθήσει την άμεση εξέταση και υλοποίηση των υπό αναφορά εισηγήσεων από τους εμπλεκόμενους φορείς.

Ο Διευθυντής του ΤΔ μάς πληροφόρησε ότι, έχουν υλοποιηθεί οι εισηγήσεις της Ανεξάρτητης Επιτροπής που μπορούσαν να υλοποιηθούν από το ΤΔ, καθώς επίσης και άλλες εργασίες, περισσότερες από 20, οι οποίες δεν περιλαμβάνονται στην υπό αναφορά Έκθεση, εκ των οποίων μερικές είναι πολύ πιο σημαντικές από τις εισηγήσεις της Ανεξάρτητης Επιτροπής.

4.2 Επάρκεια και καταλληλότητα προσωπικού και στόλου πυρόσβεσης και διενέργεια δαπανών με τον πιο οικονομικό τρόπο

4.2.1 Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και οικονομικότητας της λειτουργίας του εναέριου στόλου και προσωπικού της Μονάδας Πτητικών Μέσων του Τμήματος Δασών

Ο στόλος και το προσωπικό της ΜΠΜ του ΤΔ εμπλέκεται πρωτίστως στην πρόληψη και καταστολή δασικών και αγροτικών πυρκαγιών. Όσον αφορά στην πρόληψη, διενεργούνται εναέρια περιπολίες από αεροπλάνα πυρόσβεσης, σε κάποιες περιπτώσεις κατά ζεύγη, κατά την περίοδο όπου ο κίνδυνος έκρηξης και επέκτασης των πυρκαγιών είναι υψηλός, δηλαδή συνήθως κατά τους μήνες Ιούνιο μέχρι Σεπτέμβριο.

Από τον έλεγχο που διενεργήσαμε, για να εξακριβώσουμε κατά πόσο ο εναέριος στόλος και το προσωπικό της ΜΠΜ του ΤΔ λειτουργούν με τρόπο αποτελεσματικό και οικονομικό, διαπιστώσαμε τα ακόλουθα:

4.2.1.1 Γενικά στοιχεία για τον εναέριο στόλο και προσωπικό της Μονάδας Πτητικών Μέσων του Τμήματος Δασών

α. Εναέριος στόλος.

Η ΜΠΜ του Τμήματος διαθέτει δύο πυροσβεστικά αεροπλάνα τύπου Air Tractor 802F και Thrush 550P. Επιπρόσθετα, για την κάλυψη των αναγκών πρόληψης και κατάσβεσης δασικών πυρκαγιών κατά την

Εκτέλεση εναέριων περιπολιών με έμφορτα πυροσβεστικά αεροσκάφη

κρίσιμη περίοδο, το ΤΔ εξασφάλισε την παροχή υπηρεσιών, κατά το 2019, τεσσάρων πυροσβεστικών ελικοπτέρων τύπου Kamov-32, έναντι συνολικού κόστους €3.341.832 και κατά το 2020, δύο πυροσβεστικών ελικοπτέρων τύπου Kamov-32, έναντι συνολικού κόστους €1.899.240 και δύο πυροσβεστικών αεροπλάνων τύπου Air Tractor 802F έναντι συνολικού κόστους €1.898.052. Το 75% του κόστους της αγοράς

υπηρεσιών πυροσβεστικών αεροπλάνων χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση, στο πλαίσιο του προγράμματος RescEU του Ευρωπαϊκού μηχανισμού

στήριξης των Κρατών Μελών για περιπτώσεις πυρκαγιών. Το Τμήμα ανανέωσε και για το 2021 τις ίδιες συμφωνίες που ίσχυαν κατά το 2020 και στην περίπτωση όπου δεν επεκταθεί η περίοδος ενοικίασης πέραν των συμφωνηθέντων έξι μηνών, η αναμενόμενη δαπάνη θα ανέλθει στα €3.797.292.

β. Προσωπικό.

Το εναέριο προσωπικό της ΜΠΜ αποτελείται από τον Αρχιπιλότο, ο οποίος παράλληλα ασκεί καθήκοντα Προϊσταμένου της Μονάδας και από τρεις Χειριστές Πτητικών Μέσων (ΧΠΜ), εκ των οποίων οι δύο διορίστηκαν τον Ιούλιο του 2021. Οι υπό αναφορά χειριστές είναι διορισμένοι με δοκιμασία, μέχρις ότου εκπαιδευτούν και αποκτήσουν τις ειδικές άδειες πλοήγησης (type rating license) για τους δύο τύπους αεροπλάνων που διαθέτει το Τμήμα, ώστε να μπορούν να τα χειρίζονται ως κυβερνήτες. Στην παρούσα φάση, μόνο ο Αρχιπιλότος έχει τη δυνατότητα να χειρίζεται ως κυβερνήτης τα δύο αεροπλάνα του Τμήματος.

Από το 2009, οι ανάγκες της ΜΠΜ του ΤΔ σε πιλότους καλύπτονται με αγορά υπηρεσιών κατά την κρίσιμη περίοδο πρόκλησης πυρκαγιών, η οποία διαρκεί από τον Μάιο μέχρι τον Νοέμβριο κάθε έτους. Το συνολικό κόστος αγοράς υπηρεσιών ενός ΧΠΜ για το αεροπλάνο τύπου Air Tractor 802F και δύο ΧΠΜ για το αεροπλάνο τύπου Thrush 550P για τη διάρκεια της κρίσιμης περιόδου, κατά τα έτη 2018, 2019 και 2020, ανήλθε στα €209.883, €218.556 και €246.665, αντίστοιχα. Για το έτος 2021, το κόστος αγοράς υπηρεσιών ενός ΧΠΜ για το αεροπλάνο τύπου Air Tractor 802F, για έξι μήνες, αναμένεται να ανέλθει περίπου στα €117.810, ενώ για την αγορά υπηρεσιών ενός χειριστή του αεροπλάνου τύπου Thrush 550P, για δύομισι μήνες από την ημερομηνία ανάθεσης της σύμβασης στις 13.9.2021 αναμένεται να ανέλθει στα €55.630. Αναφέρεται ότι, σύμφωνα με μελέτη για τη λειτουργία της ΜΠΜ, που διενεργήθηκε τον Οκτώβριο του 2018, από την ΑΠΑΗΒ, το ΤΔ θα έπρεπε να εργοδοτεί επτά ΧΠΜ, εκ των οποίων ο ένας να ασκεί καθήκοντα Προϊσταμένου της ΜΠΜ.

Στον Πίνακα 12 στο Παράρτημα Ι παρατίθενται στοιχεία, σε σχέση με το κόστος που δαπανήθηκε κατά τα έτη 2018-2020 και το αντίστοιχο αναμενόμενο για το 2021, για την αγορά υπηρεσιών ΧΠΜ και πυροσβεστικών ελικοπτέρων και αεροπλάνων για την κάλυψη αναγκών διενέργειας περιπολιών και κατάσβεσης δασικών πυρκαγιών.

4.2.1.2 Αξιολόγηση των αναγκών της Κυπριακής Δημοκρατίας σε πτητικά μέσα πυρόσβεσης

Κατά τα έτη 2013-2018, ανατέθηκε σε δύο διαφορετικές Τεχνικές Επιτροπές η αξιολόγηση των δυνατοτήτων των εναέριων πυροσβεστικών μέσων και των αναγκών της Κυπριακής Δημοκρατίας σε πτητικά μέσα πυρόσβεσης, οι οποίες υπέβαλαν σχετικές εκθέσεις με εισηγήσεις στις 15.9.2014, 26.8.2016 και 18.6.2018, χωρίς ωστόσο, μέχρι σήμερα, να ληφθούν αποφάσεις για ουσιαστική επίλυση του προβλήματος. Σχετικά με το θέμα αυτό αναφέρουμε τα ακόλουθα:

α. Έκθεση για τις δυνατότητες των εναέριων πυροσβεστικών μέσων και τις ανάγκες της Κυπριακής Δημοκρατίας σε πτητικά μέσα πυρόσβεσης, ημερ. 15.9.2014.

Μετά από οδηγίες του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, συγκροτήθηκε, στις 27.11.2013, Τεχνική Επιτροπή με οδηγίες να ετοιμάσει συνοπτική έκθεση για τις δυνατότητες των εναέριων πυροσβεστικών μέσων και τις ανάγκες της Κυπριακής Δημοκρατίας σε πτητικά μέσα πυρόσβεσης. Σκοποί της υπό αναφορά Έκθεσης ήταν η καταγραφή και έρευνα:

- ◆ Των υφιστάμενων πτητικών μέσων πυρόσβεσης και των δυνατοτήτων τους.

- ◆ Των δυνατοτήτων και περιορισμών των Τμημάτων και Υπηρεσιών του Κράτους που διαχειρίζονται εναέρια πτητικά μέσα.
- ◆ Των δυνατοτήτων των εκμισθωμένων ελικοπτέρων.
- ◆ Του υφιστάμενου τρόπου διαχείρισης των εναέριων μέσων.
- ◆ Τυχόν εισηγήσεις για τη χρήση των εναέριων μέσων πυρόσβεσης, σε σχέση με το κόστος χρήσης τους.

Η Τεχνική Επιτροπή υπέβαλε την πρώτη Έκθεσή της στις 16.2.2014 και αναθεωρημένη στις 15.9.2014, σύμφωνα με την οποία εισηγήθηκε:

- ◆ Την απόκτηση, μέσω αγοράς ή ενοικιαγοράς, τριών μονοκινητήριων πυροσβεστικών αεροπλάνων, χωρητικότητας περίπου 3.000 λίτρων, τα οποία να ενταχθούν στον στόλο της ΜΠΜ του ΤΔ.
- ◆ Τη δημιουργία Επιτροπής, αποτελούμενης από λειτουργούς του Υπουργείου Εσωτερικών και του ΤΔ, για εξεύρεση χώρων για δημιουργία δύο χωμάτινων διαδρόμων απογείωσης-προσγείωσης πυροσβεστικών αεροσκαφών, με στόχο τη μείωση του χρόνου μεταξύ των ρίψεων.
- ◆ Την αναβάθμιση των δύο ελικοπτέρων BELL 412 της Αστυνομίας και τη χρησιμοποίησή τους ως πρωτεύοντα πυροσβεστικά πτητικά μέσα (εγκατάσταση συστήματος αφρού).
- ◆ Τον τερματισμό της μίσθωσης ελικοπτέρων πυρόσβεσης τρία χρόνια μετά την απόκτηση των τριών μονοκινητήριων πυροσβεστικών αεροπλάνων ή, σε περίπτωση απόκτησής τους με ενοικιαγορά, αμέσως μετά την παραλαβή τους.

Η Τεχνική Επιτροπή εκτίμησε ότι το κόστος αγοράς ενός μονοκινητήριου πυροσβεστικού αεροπλάνου κυμαίνεται από €1.400.000-€1.600.000 και πρότεινε τη σταδιακή υλοποίηση της εισήγησης για αγορά των τριών πυροσβεστικών αεροπλάνων, από το 2015. Ανέφερε επίσης ότι η λειτουργία και συντήρηση των τριών πρόσθετων πυροσβεστικών αεροπλάνων θα δημιουργούσε ανάγκες για πρόσθετες θέσεις, οι οποίες θα έπρεπε περιληφθούν επίσης στον Προϋπολογισμό του 2015 και αφορούσαν σε έξι ΧΠΜ, τριών Μηχανικών Πτητικών Μέσων, εννέα έκτακτων δασοπυροσβεστών για περίοδο έξι μηνών, τριών μόνιμων θέσεων ωρομίσθιων εργατών και μίας θέσης Επιστάτη. Η Επιτροπή σημειώνει επίσης ότι απαιτούνταν πρόσθετες θέσεις για τη λειτουργία των υφιστάμενων δύο πυροσβεστικών αεροπλάνων του Τμήματος, οι οποίες βρίσκονταν σε εκκρεμότητα, λόγω της παγοποίησης των θέσεων στη Δημόσια Υπηρεσία και αφορούσαν σε τέσσερεις ΧΠΜ, ενός Αρχιμηχανικού και ενός Μηχανικού Πτητικών Μέσων.

Αναφορικά με την εναλλακτική εισήγηση της απόκτησης των τριών πυροσβεστικών αεροπλάνων, με τη μέθοδο της ενοικιαγοράς, η Τεχνική Επιτροπή πρότεινε όπως αυτό γίνει το 2016, μετά τη λήξη του συμβολαίου ενοικίασης των πυροσβεστικών ελικοπτέρων και να είναι τετραετούς διάρκειας αποπληρωμής, με την ευθύνη της χρήσης και συντήρησης των αεροπλάνων για τα δύο πρώτα χρόνια να βαρύνει τον προμηθευτή. Η Τεχνική Επιτροπή εκτίμησε ότι το κόστος της υπό

αναφορά επιλογής θα ανέλθει περίπου στα €8.000.000 και ότι η επιλογή αυτή συνεπάγεται σημαντικά πλεονεκτήματα όπως:

- ◆ Η μη απαίτηση αρχικών μεγάλων κεφαλαίων, καθότι η πληρωμή δύναται να γίνει σε μακρά χρονική περίοδο π.χ. τεσσάρων/πέντε ετών.
- ◆ Η άμεση χρήση των αεροπλάνων με χειριστές της εταιρείας που θα τα προμηθεύσει
- ◆ Η εκπαίδευση του προσωπικού που θα προσληφθεί, με τη συμμετοχή του στις περιπολίες και επιχειρήσεις κατάσβεσης, χωρίς επιπρόσθετο οικονομικό κόστος.
- ◆ Η συντήρηση και επιδιόρθωση των αεροπλάνων από την εταιρεία κατά τα έτη ενοικιαγοράς.
- ◆ Η απόκτηση της ιδιοκτησίας των αεροπλάνων από το κράτος μετά τη λήξη της περιόδου ενοικίασης.

Σύμφωνα με σχετικές επιστολές του ΤΔ, του Ιουλίου και Αυγούστου του 2016, οι εισηγήσεις της Τεχνικής Επιτροπής απασχόλησαν το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως και την Υπουργική Επιτροπή, χωρίς ωστόσο να ληφθούν οποιεσδήποτε οριστικές αποφάσεις για την υλοποίησή τους.

β. Έκθεση για τις δυνατότητες των εναέριων πυροσβεστικών μέσων και τις ανάγκες της Κυπριακής Δημοκρατίας σε πτητικά μέσα πυρόσβεσης, ημερ. 26.8.2016.

Τον Ιούνιο του 2016, μετά την εκδήλωση των δύο πολύ μεγάλων πυρκαγιών στις περιοχές Αργάκας και Σολέας, μετά από οδηγίες του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, η Τεχνική Επιτροπή προέβη εκ νέου σε επικαιροποίηση/αναθεώρηση της Έκθεσής της, η οποία υποβλήθηκε στις 26.8.2016.

Στην επικαιροποιημένη Έκθεση η Τεχνική Επιτροπή εισηγήθηκε και πάλι την απόκτηση, με ενοικιαγορά, τριών μονοκινητήριων πυροσβεστικών αεροπλάνων χωρητικότητας περίπου 3.000 λίτρων, τα οποία να ενταχθούν στη ΜΠΜ του ΤΔ και να εδρεύουν στο αεροδρόμιο Πάφου ή σε άλλο διάδρομο απογείωσης-προσγείωσης, ο οποίος θα βρίσκεται κοντά στο δάσος Πάφου. Σκοπός του εναέριου στόλου θα ήταν η εκτέλεση περιπολιών και η στάθμευση σε σημεία κοντά στο δάσος, με στόχο την ενίσχυση της δυνατότητας εντοπισμού και αρχικής προσβολής μιας πυρκαγιάς εντός των πρώτων 30 λεπτών, προτού αυτή επεκταθεί, τα οποία αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την κατάσβεση της πυρκαγιάς και κατά συνέπεια στον περιορισμό της περιβαλλοντικής ζημιάς και του κόστους κατάσβεσης. Σύμφωνα με την Τεχνική Επιτροπή, η προμήθεια των αεροσκαφών θα έπρεπε να εφαρμοστεί σταδιακά από το 2018, με τη συμπερίληψη των απαραίτητων πιστώσεων στον Προϋπολογισμό του Τμήματος, για προκήρυξη διαγωνισμού για ενοικιαγορά τριών μονοκινητήριων πυροσβεστικών αεροπλάνων (€2.125.000 για περίοδο 4 ετών) και των θέσεων που απαιτούνταν για τη λειτουργία και συντήρησή τους (επτά ΧΠΜ, τριών Μηχανικών Πτητικών Μέσων, τεσσάρων εποχικών δασοπυροσβεστών κλίμακας Ε6, τριών θέσεων ωρομίσθιου προσωπικού).

Η Τεχνική Επιτροπή εξέφρασε και πάλι την άποψη για τη δημιουργία Επιτροπής, αποτελούμενης από λειτουργούς των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών για εξεύρεση χώρων για την κατασκευή αριθμού

αεροδιαδρόμων απογείωσης-προσγείωσης πυροσβεστικών αεροπλάνων, με στόχο τη μείωση του χρόνου μεταξύ των ρίψεων.

Όπως αναφέρουμε και στην παράγραφο 4.1.5 της Έκθεσής μας, η ανάγκη για ενίσχυση του εναέριου στόλου του ΤΔ εντοπίστηκε και από την Ανεξάρτητη Επιτροπή, που διορίστηκε στις 13.7.2016 από το Υπουργικό Συμβούλιο για να αξιολογήσει το υφιστάμενο σύστημα πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Οι εισηγήσεις της Τεχνικής Επιτροπής εξετάστηκαν στις 10.3.2017, σε συνεδρία της Υπουργικής Επιτροπής «Για τις ανάγκες της Κυπριακής Δημοκρατίας σε πτητικά μέσα πυρόσβεσης», η οποία αποφάσισε, μεταξύ άλλων, την υποβολή νέας μελέτης από Επιτροπή που θα οριζόταν από την Υπουργική Επιτροπή για την αξιολόγηση των ευρύτερων αναγκών της Κυπριακής Δημοκρατίας σε πτητικά μέσα πυρόσβεσης. Επίσης, αποφάσισε όπως στη νέα μελέτη ληφθούν υπόψη οι εισηγήσεις της Τεχνικής Επιτροπής που περιλήφθηκαν στην αναθεωρημένη Έκθεση, ημερ. 26.8.2016, σχετικά με την ενοικιαγορά ή μίσθωση πτητικών μέσων, καθώς και το ενδεχόμενο συνεργασιών με γειτονικές ή/και άλλες χώρες και να υποβληθούν εισηγήσεις για αντιμετώπιση του προβλήματος. Η Υπουργική Επιτροπή αποφάσισε όπως το Υπουργείο ΓΑΑΠ διαβιβάσει στο Υπουργείο Οικονομικών Σημείωμα Έργου με εισηγήσεις, τόσο για ενοικιαγορά, όσο και για ενοίκιαση πτητικών μέσων, στην οποία να συμπεριληφθούν οι ανάγκες σε προσωπικό.

γ. Έκθεση για τις δυνατότητες των εναέριων πυροσβεστικών μέσων και τις ανάγκες της Κυπριακής Δημοκρατίας σε πτητικά μέσα πυρόσβεσης, ημερ. 18.6.2018.

Στις 2.3.2018, η Υπουργική Επιτροπή αποφάσισε τη σύσταση νέας Τεχνικής Επιτροπής και στις 29.3.2018 η τότε Αν. Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως έδωσε οδηγίες για ετοιμασία συνοπτικής Έκθεσης βάσει όρων εντολής, για τις δυνατότητες των εναέριων πυροσβεστικών μέσων και τις ανάγκες της Κυπριακής Δημοκρατίας σε πτητικά μέσα πυρόσβεσης. Σκοπός της Έκθεσης, μεταξύ άλλων, ήταν:

- ◆ Η μελέτη, με πλήρη και τεκμηριωμένα στοιχεία, των δυνατοτήτων κάθε εναλλακτικής επιλογής απόκτησης εναέριων μέσων πυρόσβεσης, στη βάση πρακτικών άλλων χωρών με συναφή γεωγραφικά/μορφολογικά δεδομένα.
- ◆ Η μελέτη και αξιολόγηση των υφιστάμενων υποδομών που διαθέτει η Κυπριακή Δημοκρατία, για εξυπηρέτηση και στάθμευση των πτητικών μέσων και υποβολή εμπειριστατωμένων εισηγήσεων για πρόσθετες βελτιωτικές υποδομές για κάθε εναλλακτική επιλογή, περιλαμβανομένου και του κόστους κάθε πρόσθετης βελτιωτικής υποδομής.
- ◆ Η μελέτη τρόπων εξασφάλισης χρηματοδότησης από κρατικά Κονδύλια και συγχρηματοδότησης από ευρωπαϊκά Κονδύλια.
- ◆ Η εκπόνηση εισήγησης για τη στρατηγική κατεύθυνση, που πρέπει να ακολουθηθεί για την κάλυψη των αναγκών της Κυπριακής Δημοκρατίας σε πτητικά μέσα, για σκοπούς πυρόσβεσης, βάσει των όρων εντολής.

Η Επιτροπή υπέβαλε τη σχετική Έκθεση στις 18.6.2018. Στο πλαίσιο σχετικής συνεδρίας της Υπουργικής Επιτροπής, που πραγματοποιήθηκε στις 25.7.2018, η νέα Τεχνική Επιτροπή κατέληξε

στη σύσταση για αύξηση των διαθέσιμων πτητικών μέσων κατά τέσσερα μονοκινητήρια αεροπλάνα, τα οποία θα ενεργούν σε ζεύγη, για άμεση προσβολή της πυρκαγιάς και παράλληλα θα επιτυγχάνεται διασπορά των πτητικών μέσων σε όλη την Κύπρο, νοουμένου ότι θα κατασκευασθούν πρόσθετοι αεροδιάδρομοι, σε ορθά επιλεγμένες τοποθεσίες. Σύμφωνα με Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, ημερ. 7.1.2020, για κάλυψη της πιο πάνω ανάγκης, η εν λόγω Επιτροπή εξέτασε τρεις πιθανές επιλογές (αγορά, ενοικιαγορά, αγορά υπηρεσιών), οι οποίες παρουσιάζουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, κυρίως σε σχέση με την οικονομική πτυχή και την αποτελεσματικότητά τους:

- ◆ Η επιλογή της αγοράς μπορεί να παρουσιάζεται ως η οικονομικότερη επιλογή, δεν είναι όμως άμεσα εφαρμόσιμη, γιατί προϋποθέτει την εργοδότηση πιλότων και μηχανικών, διαδικασία που απαιτεί τουλάχιστον πέντε χρόνια.
- ◆ Η επιλογή της αγοράς αεροπλάνων, σε συνδυασμό με την αγορά υπηρεσιών για πιλότους και μηχανικούς, επίσης δεν μπορεί να εφαρμοσθεί, λόγω της έλλειψης πιλότων. Η επιλογή της αγοράς υπηρεσιών αεροπλάνων με το απαιτούμενο προσωπικό, δεν είναι η οικονομικότερη αλλά είναι άμεσα εφαρμόσιμη και παρουσιάζει τα λιγότερα προβλήματα.
- ◆ Η επιλογή της ενοικιαγοράς είναι κάπου ενδιάμεσα των άλλων δύο επιλογών.

Βάσει των πιο πάνω, η Επιτροπή εισηγήθηκε όπως, σε πρώτο στάδιο και σε πιλοτική βάση, προωθηθεί η μίσθωση/αγορά υπηρεσιών για δύο πυροσβεστικά αεροπλάνα (παρόμοιου τύπου με αυτά του ΤΔ) για τουλάχιστον δύο χρόνια, με δικαίωμα επέκτασης για ακόμα δύο χρόνια. Με αυτό τον τρόπο θα διαφανεί αν υπάρχει τέτοια δυνατότητα και στην περίπτωση που υπάρχει θα αξιολογηθεί και θα συγκριθεί με τις άλλες δύο λύσεις, για να ληφθεί η τελική απόφαση. Η πιο πάνω εισήγηση έγινε αποδεκτή από την πλειοψηφία των μελών της Τεχνικής Επιτροπής, τα οποία εκπροσωπούν την ΠΥ, την Αστυνομία και το ΤΔ, ενώ ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Εσωτερικών πρότεινε την άμεση ενοικιαγορά τεσσάρων αεροπλάνων. Στην Πρόταση αναφέρεται επίσης ότι η εκτίμηση του κόστους με ακρίβεια είναι δύσκολη, λόγω της απουσίας προηγούμενης εμπειρίας στο θέμα και της έλλειψης σχετικών στοιχείων.

Συναφώς αναφέρουμε ότι η Επιτροπή εισηγήθηκε επίσης όπως, στην περίπτωση εφαρμογής της μεθόδου εκμίσθωσης/αγοράς υπηρεσιών, καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια εξασφάλισης χαμηλών τιμών ως η πρακτική μίας άλλης χώρας, δηλαδή εξισορροπώντας τον αριθμό ωρών πτήσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια μιας χρονιάς με αυξημένη δραστηριότητα, με έτη μικρότερης δραστηριότητας.

Βάσει της πιο πάνω Πρότασης, το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφασή του αρ. 88.776, ημερ. 8.1.2020, αποφάσισε τα ακόλουθα:

- ◆ Να εγκρίνει τη μίσθωση/αγορά υπηρεσιών από το ΤΔ δύο πυροσβεστικών αεροπλάνων (παρόμοιου τύπου με αυτά του ΤΔ), για τα επόμενα δύο χρόνια (2020-2021), με δικαίωμα επέκτασης για ακόμη δύο χρόνια, σε αντικατάσταση των δύο επιπρόσθετων ελικοπτέρων που μίσθωσε κατά το 2019 η Κυπριακή Δημοκρατία.

- ◆ Όπως, σε περίπτωση που ο διαγωνισμός για τη μίσθωση/αγορά υπηρεσιών πυροσβεστικών αεροπλάνων καταστεί άγονος, εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό ΓΑΑΠ να υποβάλει νέα Πρόταση στο Συμβούλιο, στην οποία να περιλαμβάνονται όλα τα δεδομένα, οι πιστώσεις που θα απαιτηθούν, καθώς και άλλες ανάγκες, οικονομικές ή τεχνικές, που πιθανόν να προκύψουν με την προώθηση της διαδικασίας της ενοικιαγοράς, για τη λήψη νέας Απόφασης.
- ◆ Να εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Οικονομικών, σε περίπτωση που δεν υπάρχουν εξοικονομήσεις στον Προϋπολογισμό του Υπουργείου ΓΑΑΠ, να εξεύρει τις απαραίτητες πιστώσεις για την υλοποίηση των όσων αναφέρονται πιο πάνω.

δ. Διαπιστώσεις.

Λαμβανομένου υπόψη των πιο πάνω, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

- ◆ Το Κράτος επέδειξε τεράστια ολιγωρία στο θέμα της απόκτησης εναέριων πτητικών μέσων πυρόσβεσης και παρά το γεγονός ότι κατά τα έτη 2014 και 2016 υποβλήθηκαν δύο μελέτες επί του θέματος, το 2020, λόγω στενών χρονικών περιθωρίων, εφάρμοσε την εισήγηση της νέας Τεχνικής Επιτροπής, η οποία δεν βασιζόταν σε τεκμηριωμένα στοιχεία π.χ. κόστος και πρακτικές από άλλα Κράτη και η οποία προσέφερε προσωρινή, αλλά άμεση, λύση στο πρόβλημα, μέσω της αγοράς υπηρεσιών για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Ο Διευθυντής του ΤΔ μάς πληροφόρησε ότι, αποτελεί συνήθη πρακτική η μίσθωση αεροσκαφών και ότι αυτή εφαρμόζεται στις πλείστες χώρες που αντιμετωπίζουν πρόβλημα με τις πυρκαγιές.

- ◆ Βάσει της εν λόγω εισήγησης, η οποία υιοθετήθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο, το κόστος για την αγορά υπηρεσιών δύο αεροπλάνων πυρόσβεσης για περίοδο έξι μηνών κάθε έτος, κατά τα έτη 2020 και 2021, υπολογίζεται σε €2.813.748. Λαμβανομένου υπόψη και του κόστους αγοράς υπηρεσιών πυροσβεστικών ελικοπτέρων κατά τα έτη 2019 μέχρι 2021, ύψους €7.140.312, τότε το συνολικό κόστος από τις υπό αναφορά αγορές υπηρεσιών υπολογίζεται στα €9.954.060. Το κόστος αυτό θα αυξηθεί ακόμη περισσότερο εάν αποφασιστεί η παράταση της αγοράς υπηρεσιών πυροσβεστικών πτητικών μέσων κατά τα έτη 2022 και 2023.
- ◆ Εκφράσαμε την άποψη ότι, εάν το Κράτος εφάρμοζε την εισήγηση της Τεχνικής Επιτροπής, ημερ. 15.9.2014, σταδιακά κατά τα έτη 2015 και 2016 ή από το 2018 την εισήγηση της Τεχνικής Επιτροπής, ημερ. 26.8.2016, τότε με το πιο πάνω ποσό θα εξασφάλιζε μέχρι σήμερα, τη μόνιμη ικανοποίηση των αναγκών της Κυπριακής Δημοκρατίας σε πτητικά μέσα πυρόσβεσης, με την απόκτηση μέσω αγοράς ή ενοικιαγοράς, τριών πυροσβεστικών αεροπλάνων και την πρόσληψη του απαιτούμενου προσωπικού. Επισημαίνουμε ότι, με τους πιο πάνω τρόπους απόκτησης πτητικών μέσων, το Κράτος θα είχε σήμερα στη διάθεσή του, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, τρία πρόσθετα ιδιόκτητα αεροπλάνα πυρόσβεσης, ενώ στην περίπτωση που επέλεγε την απόκτησή τους με ενοικιαγορά, τότε το προσωπικό του θα

είχε την ευκαιρία συνεκπαίδευσης με τους ιδιώτες πιλότους κατά τη διάρκεια της περιόδου ενοικιαγοράς.

Ο Διευθυντής του ΤΔ εξέφρασε την άποψη ότι, επειδή μέχρι τότε δεν είχε δοκιμαστεί η επιλογή της αγοράς υπηρεσιών πυροσβεστικών αεροπλάνων, δεν μπορούσε να αξιολογηθεί και να συγκριθεί με τις επιλογές της απόκτησης πυροσβεστικών αεροπλάνων μέσω αγοράς ή ενοικιαγοράς. Επισήμανε επίσης ότι, η υπό αναφορά διαπίστωσή μας προϋποθέτει την πρόσληψη ΧΠΜ η οποία ανέφερε ότι δεν είναι απλό θέμα. Σχετικά με το θέμα αυτό, ο Διευθυντής του ΤΔ σημείωσε ότι κατά την τελευταία διαδικασία για πρόσληψη χειριστών που ολοκληρώθηκε το 2021, ενώ υπήρχαν τρεις θέσεις, μόνο δύο υποψήφιοι πληρούσαν τα προσόντα, καθώς και ότι κατά τη διαδικασία πρόσληψης χειριστών που ολοκληρώθηκε το 2016, προσλήφθηκαν δύο χειριστές εκ των οποίων ο ένας απολύθηκε λόγω ανεπάρκειας για πλοήγηση αεροσκάφους. Μας πληροφόρησε επίσης ότι τώρα γίνεται η πρώτη ουσιαστική προσπάθεια για την ορθή λειτουργία της ΜΠΜ.

Η Υπηρεσία μας συνεχίζει να διατηρεί την άποψή της επί του θέματος, η οποία ενισχύεται και από το γεγονός ότι η δυνατότητα εφαρμογής των εναλλακτικών επιλογών της απόκτησης αεροπλάνων πυρόσβεσης μέσω αγοράς και ενοικιαγοράς, περιλήφθηκε, τόσο στις προτάσεις του Τμήματος για τον Προϋπολογισμό του 2022, όσο και στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας 2022-2026, στα οποία περιλήφθηκε πρόνοια για απόκτηση μέσω αγοράς και ενοικιαγοράς ενός και δύο αεροπλάνων πυρόσβεσης, αντίστοιχα. Αναφέρουμε επίσης ότι, η πλήρης και τεκμηριωμένη αξιολόγηση των εναλλακτικών επιλογών απόκτησης πτητικών μέσων περιλαμβανόταν στους όρους εντολής της Νέας Τεχνικής Επιτροπής, συνεπώς θα έπρεπε να είχε διενεργηθεί στο πλαίσιο της μελέτης της.

- ◆ Σε σημείωμα, ημερ. 19.3.2019, του ΤΔ προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου ΓΑΑΠ, σχετικά με συνάντηση αντιπροσωπείας από το Ισραήλ με στελέχη της Κυπριακής Δημοκρατίας, που πραγματοποιήθηκε στις 6.2.2019 στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, αναφέρονται στοιχεία από το σύστημα πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών που εφαρμόζεται στο Ισραήλ. Αναφέρεται ότι η Μονάδα Πτητικών Μέσων του Ισραήλ αποτελείται από 14 αεροπλάνα τύπου Air Tractor 802, τα οποία ανήκουν σε δημόσια εταιρεία ιδιωτικού δικαίου και από έξι ελικόπτερα πυρόσβεσης. Για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των πυροσβεστικών αεροπλάνων, έχουν δημιουργηθεί, σε διάφορες γεωγραφικές περιοχές του Ισραήλ, δίαυλοι προσγείωσης και απογείωσης, καθώς επίσης και βάσεις για ανεφοδιασμό, τόσο σε καύσιμα, όσο και σε νερό και άλλα επιβραδυντικά υλικά πυρόσβεσης. Με αυτή την πρακτική έχουν επιτευχθεί χρόνοι επέμβασης που κυμαίνονται μεταξύ 5-10 λεπτά σε οποιοδήποτε σημείου του Ισραήλ. Επίσης, κυρίως σε ημέρες κινδύνου πυρκαγιών, πραγματοποιούν οργανωμένες περιπολίες από αέρος με τέσσερα αεροπλάνα από το πρωί μέχρι το βράδυ. Στο σημείωμα αναφέρεται επίσης ότι έγινε εισήγηση από την αντιπροσωπεία του Ισραήλ, όπως Κυπριακή αντιπροσωπεία επισκεφθεί το Ισραήλ για να δει επιτόπου το σύστημα διαχείρισης δασικών πυρκαγιών που εφαρμόζεται, καθώς επίσης και πρόταση για διεξαγωγή κοινών ασκήσεων κατάσβεσης δασικών πυρκαγιών τόσο επί χάρτου, όσο και στο πεδίο. Επίσης, σε

αλληλογραφία, ημερ. 9.1.2018, του ΤΔ προς τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου ΓΑΑΠ αναφέρεται ότι παρόμοιο σύστημα ανίχνευσης και ταχείας επέμβασης εφαρμόζεται και από τη Γαλλία, η οποία πραγματοποιεί εναέριας περιπολίες με ζεύγη πτητικών μέσων με μεγάλη συχνότητα, ώστε σε περίπτωση πυρκαγιάς, αυτή να εντοπίζεται πολύ γρήγορα και με την ταυτόχρονη «επίθεση» των δύο πτητικών μέσων οι φωτιές κατασβήνονται στο ξεκίνημά τους.

- ♦ Το ΤΔ συμπεριέλαβε, στην πρόταση Προϋπολογισμού για το έτος 2022, πιστώσεις για την απόκτηση δύο αεροπλάνων, ενός με αγορά, για αντικατάσταση του υφιστάμενου αεροπλάνου τύπου Thrush 550P και ενός με ενοικιαγορά. Επίσης, στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας 2022-2026, περιλαμβάνεται πρόταση για την απόκτηση ακόμη ενός πυροσβεστικού αεροπλάνου με ενοικιαγορά.

Συστάσεις:

- (i) Στην περίπτωση έγκρισης των προτάσεων του Προϋπολογισμού για το έτος 2022 και του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας 2022-2026, για την αγορά ενός και ενοικιαγορά δύο πυροσβεστικών αεροπλάνων, ο Διευθυντής του ΤΔ να προωθήσει αμέσως τις απαιτούμενες ενέργειες για την έγκαιρη υλοποίηση των επενδύσεων, ώστε τα πυροσβεστικά αεροπλάνα να είναι επιχειρησιακά διαθέσιμα το συντομότερο δυνατό.

Επίσης, ο Διευθυντής του Τμήματος να προωθήσει ενέργειες για την κατασκευή, το συντομότερο δυνατόν, πρόσθετων αεροδιαδρόμων σε ορθά επιλεγμένες τοποθεσίες, ώστε να επιτευχθεί, σύμφωνα με τις εισηγήσεις των εκάστοτε Τεχνικών Επιτροπών, ο στρατηγικός στόχος για την εκτέλεση περιπολιών με πτητικά μέσα και στάθμευση σε σημεία κοντά στο δάσος, με σκοπό την ενίσχυση της δυνατότητας εντοπισμού και αρχικής καταστολής μιας πυρκαγιάς εντός των πρώτων 30 λεπτών, προτού αυτή επεκταθεί, τα οποία αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την κατάσβεσή της και κατά συνέπεια στον περιορισμό της περιβαλλοντικής ζημιάς και του κόστους κατάσβεσης.

Ο Διευθυντής του ΤΔ μάς πληροφόρησε ότι από το 2020 υπάρχει μόνιμη διάταξη των πτητικών μέσων στη Λάρνακα, στο Ακρωτήρι και στην Πάφο και από το 2021 στη νέα βάση αεροπυρόσβεσης «Μάμμαρι». Μας πληροφόρησε επίσης ότι, το Τμήμα, κατά την τελευταία δεκαετία, εφαρμόζει εναέριας περιπολίες με έμφορτα αεροπλάνα. Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω ενεργειών, ο χρόνος εντοπισμού και αρχικής προσβολής μιας πυρκαγιάς γίνεται από τα αεροπλάνα εντός των πρώτων 30 λεπτών.

- (ii) Οι συναρμόδιες Υπηρεσίες του Κράτους να προωθήσουν, χωρίς καθυστέρηση, διαδικασίες για πρόσληψη και εκπαίδευση του απαιτούμενου προσωπικού για τη στελέχωση της ΜΠΜ του ΤΔ, για να καταστούν εφαρμόσιμες οι υπό αναφορά αποφάσεις.

4.2.1.3 Πρόσληψη Χειριστών Πτητικών Μέσων, χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα να εκτελούν πτήσεις ως κυβερνήτες του αεροπλάνου τύπου Thrush 550P

Οι ΧΠΜ του ΤΔ, προκειμένου να μπορούν να διενεργούν πτήσεις και με τους δύο τύπους αεροπλάνων του Τμήματος, πρέπει να τύχουν ειδικής εκπαίδευσης για την απόκτηση ειδικής

άδειας πλοήγησης για κάθε τύπο αεροπλάνου (type rating license) και να συμπληρώσουν έναν αριθμό ωρών πτήσης (300 ώρες). Σύμφωνα με το Σχέδιο Υπηρεσίας του ΧΠΜ, η απόκτηση της υπό αναφορά ειδικότητας στους δύο τύπους αεροπλάνων που διαθέτει το ΤΔ, μέσα σε δύο χρόνια από τον διορισμό τους, είναι προαπαιτούμενο για την επικύρωση του διορισμού τους. Επίσης, οι κάτοχοι της θέσης ΧΠΜ υποχρεούνται να διατηρούν σε ισχύ τις άδειες, τις ειδικότητες και το ιατρικό πιστοποιητικό, που περιλαμβάνονται στα απαιτούμενα προσόντα, να παρακολουθούν μαθήματα και να παρακάθονται σε εξετάσεις αναγκαίες για την απόκτηση ή διατήρηση ειδικοτήτων και αδειών και να παρακολουθούν, στην Κύπρο ή στο εξωτερικό, οποιαδήποτε σειρά επιμορφωτικών προγραμμάτων που θα καθορισθεί.

Σχετικά με το θέμα αυτό, παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

α. Η ειδική άδεια πλοήγησης (type rating license), για τα αεροπλάνα που διαθέτει το Τμήμα, μπορεί να αποκτηθεί μόνο από εγκεκριμένο κέντρο εκπαίδευσης (Approved Training Organisation – ΑΤΟ), που λειτουργεί στην Ευρώπη υπό την εποπτεία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ασφάλειας Αεροπλοΐας (European Union Aviation Safety Agency-EASA). Η εκπαίδευση και εξασφάλιση της ειδικής άδειας πλοήγησης στον τύπο αεροπλάνου Air Tractor 802F μπορεί να γίνει σε ΑΤΟ στην Ισπανία (το μοναδικό στην Ευρώπη), έναντι του εκτιμώμενου κόστους των €35.000 για κάθε ΧΠΜ. Για το αεροπλάνο τύπου Thrush 550P δεν υπάρχει ΑΤΟ στην Ευρώπη. Βάσει των πιο πάνω, επισημάναμε τα ακόλουθα:

- (i)** Στην παρούσα φάση, φαίνεται να είναι αδύνατη η εκπλήρωση του όρου που τίθεται στον διορισμό των ΧΠΜ του ΤΔ, για την απόκτηση της εν λόγω ειδικής άδειας πλοήγησης και κατά συνέπεια η ανταπόκρισή τους, στο πλέον βασικό τους καθήκον, που είναι η εκτέλεση πτήσεων, ως κυβερνήτες στο αεροπλάνο τύπου Thrush 550P.
- (ii)** Μέχρι σήμερα, παρά τις επανειλημμένες διαβουλεύσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων [ΤΔ, Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων (ΥΜΕΕ) και Τμήματος Πολιτικής Αεροπορίας (ΤΠΑ)], δεν κατέστη δυνατή η εξεύρεση λύσης στο πρόβλημα. Εκτενέστερη αναφορά για το θέμα αυτό γίνεται στην επόμενη παράγραφο της Έκθεσης.
- (iii)** Το Κράτος θα αναγκαστεί να συνεχίζει να αγοράζει υπηρεσίες από ιδιώτες για τον χειρισμό του αεροπλάνου τύπου Thrush 550P. Σημειώνουμε ότι, κατά τα τελευταία έτη, επιδεικνύεται ενδιαφέρον για προσφορά παροχής των εν λόγω υπηρεσιών μόνο από μία εταιρεία, με αποτέλεσμα αυτή να ενδέχεται να μην επιτυγχάνεται με τον πιο οικονομικό τρόπο, αφού δεν παρέχεται μέτρο σύγκρισης και δεν αναπτύσσεται ανταγωνισμός. Αναφέρουμε, επίσης, ότι η ανάθεση της σύμβασης για την κάλυψη της υπό αναφορά ανάγκης για το 2021, έγινε στις 13.9.2021, με αποτέλεσμα, μέχρι τότε, να μην ήταν δυνατή η πλήρης αξιοποίηση του υπό αναφορά αεροπλάνου.

Ο Διευθυντής του ΤΔ μάς πληροφόρησε ότι το Τμήμα εξασφάλισε γνωμάτευση από τον Γενικό Εισαγγελέα και εισηγήθηκε τρόπο επίλυσης του θέματος στο ΤΠΑ. Ωστόσο, πρόσθεσε, η επίλυση του θέματος δεν εξαρτάται από το ΤΔ.

β. Από το 2017, σε σειρά διαβουλεύσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων (Υπουργείο ΜΕΕ, ΤΔ και ΤΠΑ), το ΤΔ προωθεί, ως επίλυση του προβλήματος, την εισήγηση της ΑΠΑΗΒ, σύμφωνα

με την οποία η εκπαίδευση των πιλότων θα μπορούσε να γίνει από τον Αρχιπλότο της ΜΠΜ του ΤΔ, σε συνεργασία με ΑΤΟ στην Κύπρο, που θα αδειοδοτηθεί για τον σκοπό αυτό από το ΤΠΑ. Η εισήγηση αυτή υιοθετήθηκε και σε σύσκεψη που έγινε στις 29.5.2017 στο Γραφείο του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου ΜΕΕ, στην παρουσία του ΤΔ και ΤΠΑ για την επίλυση του πιο πάνω θέματος. Το ΤΔ θεωρεί τη λύση αυτή αποτελεσματική, γιατί θα επιλυθεί το πρόβλημα που δημιουργείται με την απουσία εγκεκριμένου εκπαιδευτικού κέντρου στην Ευρώπη για την απόκτηση της ειδικής άδειας πλοήγησης για το αεροπλάνο τύπου Thrush 550P και οι ΧΠΜ θα έχουν τη δυνατότητα να εκπαιδευτούν, βάσει των μετεωρολογικών και γεωμορφολογικών δεδομένων της Κύπρου και ταυτόχρονα, να συμπληρώσουν πιο γρήγορα τις απαιτούμενες 300 ώρες πτήσης. Επίσης, θεωρεί οικονομική την υπό αναφορά λύση, γιατί η εκπαίδευση θα διενεργείται από τον Αρχιπλότο της ΜΠΜ του ΤΔ, με τα αεροπλάνα του Τμήματος, μειώνοντας έτσι δραστικά το κόστος εκπαίδευσης που θα απαιτείτο από το ΑΤΟ. Το ΤΠΑ, όσον αφορά στην πιο πάνω εισήγηση, αναφέρει ότι τα αεροπλάνα του ΤΔ είναι κρατικά και όχι πολιτικά, συνεπώς, βάσει του περί Πολιτικής Αεροπορίας Νόμου του 2002, δεν εμπίπτουν στην εποπτεία του ΤΠΑ και το ΤΠΑ δεν μπορεί να τα εγγράψει σε υφιστάμενα κέντρα εκπαίδευσης, έτσι ώστε να χρησιμοποιηθούν για σκοπούς εκπαίδευσης. Επίσης, το ΤΠΑ δεν συγκατατίθεται στην εκπαίδευση των πιλότων σε αεροπλάνα τα οποία δεν πληρούν τις πρόνοιες των Κανονισμών της EASA. Σύμφωνα με το ΤΔ, βάσει του άρθρου 2, παρ. 3 του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1139, τα αεροσκάφη που εκτελούν πυροσβεστικές υπηρεσίες εξαιρούνται από την εφαρμογή του και τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι δραστηριότητες και οι υπηρεσίες που εκτελούνται από τα υπό αναφορά αεροπλάνα διεξάγονται, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των στόχων του εν λόγω Κανονισμού σχετικά με την ασφάλεια. Για βελτίωση της παρακολούθησης της συντήρησης των δύο αεροπλάνων του, το ΤΔ έθεσε τα αεροπλάνα κάτω από την παρακολούθηση οργανισμού που διαθέτει σύστημα συνεχούς διαχείρισης αεροπλοϊμότητας (Continuing Airworthiness Management Organization–CAMO), ενέργεια η οποία προβλέπεται από τον Κανονισμό (ΕΕ) 2018/1139. Επίσης, ο ετήσιος έλεγχος και συντήρηση των δύο αεροπλάνων διενεργείται σε κέντρα συντήρησης, τα οποία πληρούν τις απαιτήσεις που καθορίζει ο Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Αεροπορίας.

Το ΤΔ ετοίμασε, τον Αύγουστο του 2020, προσχέδιο Πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο, με θέμα τον καθορισμό του τρόπου εκπαίδευσης των ΧΠΜ της ΜΠΜ του ΤΔ, το περιεχόμενο της οποίας δεν έγινε αποδεκτό από το Υπουργείο ΜΕΕ στη βάση των απόψεων του ΤΠΑ. Το ΤΔ βρίσκεται, από τον Ιανουάριο του 2021, στη διαδικασία ετοιμασίας τροποποιητικής Πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο, σύμφωνα με την οποία θα κληθεί να εξουσιοδοτήσει το ΤΠΑ:

- ◆ Να εξετάσει αιτήματα από εγκεκριμένα κέντρα εκπαίδευσης χειριστών αεροσκαφών για εγγραφή των δύο τύπων αεροπλάνων του ΤΔ, χωρίς να υπάρχει η προϋπόθεση για συντήρηση των δύο αεροπλάνων, βάσει των προνοιών του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1139, νοουμένου ότι τα εν λόγω αεροπλάνα θα παρακολουθούνται από οργανισμό CAMO και η ετήσια συντήρησή τους θα διενεργείται από κέντρα που πληρούν τα κριτήρια ασφάλειας που καθορίζει ο Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Αεροπορίας (ICAO).

- ♦ Όπως, σε περίπτωση που χειριστές αεροσκαφών επιτύχουν στην απόκτηση άδειας χειρισμού των δύο τύπων αεροπλάνων που διαθέτει το ΤΔ από εγκεκριμένα κέντρα εκπαίδευσης, αναρτήσει στην άδεια των χειριστών τον συγκεκριμένο τύπο με τον περιορισμό «State Aircraft Only», ούτως ώστε να συνάδει με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2018/1139.

Μέχρι την ημερομηνία ολοκλήρωσης του ελέγχου μας, η υπό αναφορά τροποποιητική Πρόταση δεν είχε υποβληθεί προς το Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί το θέμα ως πολύ σοβαρό, λόγω των πολύ σημαντικών δαπανών που καταβάλλονται για την εκπαίδευση των ΧΠΜ στο εξωτερικό, την απόκτηση των ειδικών αδειών πλοήγησης στους δύο τύπους αεροπλάνων που διαθέτει το Τμήμα και την ανανέωση των εν λόγω αδειών κάθε δύο χρόνια. Επίσης, προβλήματα δημιουργούνται στη λειτουργία της ΜΠΜ από την αδυναμία εφαρμογής του Σχεδίου Υπηρεσίας των ΧΠΜ και την καθυστέρηση στη μονιμοποίησή τους, τα οποία επηρεάζουν την πλήρη αξιοποίηση των ιδιόκτητων αεροπλάνων του Τμήματος. Λόγω της διαχρονικότητας του προβλήματος και της αδυναμίας των εμπλεκόμενων μερών (ΤΔ και ΤΠΑ) να επέλθουν σε συμφωνία, θεωρούμε ότι το θέμα πρέπει να προωθηθεί τάχιστα, για λήψη των αποφάσεων που θα κριθούν ως οι καταλληλότερες, το συντομότερο δυνατόν.

Σύσταση: Ο Διευθυντής του Τμήματος, σε συνεργασία με το ΤΠΑ, να προωθήσει ενέργειες για την υποβολή της υπό αναφορά Πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο.

4.2.1.4 Αδυναμίες στο Σχέδιο Υπηρεσίας του ΧΠΜ

Παρατηρήσαμε ότι το Σχέδιο Υπηρεσίας των ΧΠΜ του ΤΔ παρουσιάζει σημαντικές αδυναμίες, με αποτέλεσμα να δημιουργείται πρόβλημα στη λειτουργία της ΜΠΜ και να καταβάλλονται σημαντικά ποσά για τον μισθό και την εκπαίδευση των πιλότων, χωρίς να διασφαλίζεται ότι αυτοί θα είναι σε θέση να εκτελούν τα βασικά καθήκοντά τους κατά τη διάρκεια της εργοδότησής τους, ούτε και ότι θα παραμείνουν στο ΤΔ για επαρκές χρονικό διάστημα, λαμβανομένης υπόψη και της σημαντικής δαπάνης που διενεργεί το Κράτος για την εκπαίδευσή τους. Σχετικά με το θέμα αυτό, αναφέρουμε τα ακόλουθα:

α. Όπως αναφέρουμε και πιο πάνω, σύμφωνα με το Σχέδιο Υπηρεσίας των ΧΠΜ, η απόκτηση της ειδικής άδειας πλοήγησης (type rating license) στους δύο τύπους αεροπλάνων που διαθέτει το ΤΔ, μέσα σε δύο χρόνια από τον διορισμό τους, είναι προαπαιτούμενο για την επικύρωση του διορισμού τους. Ωστόσο, δεν υπάρχει εγκεκριμένο εκπαιδευτικό κέντρο στην Ευρώπη για την εκπαίδευση και εξασφάλιση της εν λόγω άδειας για τον τύπο αεροπλάνου Thrush 550P. Επίσης, το Σχέδιο Υπηρεσίας δεν περιλαμβάνει οποιαδήποτε πρόνοια για τη διασφάλιση της σημαντικής δαπάνης που διενήργησε το Κράτος για την εκπαίδευση, στην περίπτωση όπου ο ΧΠΜ δεν κατορθώσει να ανανεώσει την ειδική άδεια πλοήγησης σε διάστημα δύο ετών κάθε φορά.

Αναφέρουμε σχετικά περίπτωση ΧΠΜ του ΤΔ, που προσλήφθηκε την 1.6.2016, για τον οποίο το Τμήμα με επιστολές του, ημερ. 28.12.2017, 19.4.2018, 15.5.2019 και 21.5.2020, ζήτησε από την Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας (ΕΔΥ) συνεχείς παρατάσεις της περιόδου δοκιμασίας του, λόγω της μη εκπλήρωσης του όρου για απόκτηση ειδικότητας στον ένα εκ των δύο τύπων αεροπλάνων που διαθέτει το Τμήμα (Thrush 550P), όχι εξ υπαιτιότητάς του. Η ΕΔΥ παραχώρησε έγκριση για παράταση της περιόδου δοκιμασίας του εν λόγω ΧΠΜ, η τελευταία μέχρι τις 30.11.2020,

επισημαίνοντας ωστόσο σε επιστολή, ημερ. 6.7.2020, τη σοβαρότητα του θέματος, αφού με βάση τα στοιχεία που είχε ενώπιόν της, το ΤΔ είχε στη διάθεσή του αεροπλάνο (Thrush 550P), για το οποίο το Κράτος αναγκαζόταν να αγοράζει υπηρεσίες από τρίτους για κάλυψη των αναγκών του και ότι όλες οι εμπλεκόμενες Υπηρεσίες και Αρχές του Κράτους θα έπρεπε να εγκύψουν με κάθε σοβαρότητα στην επίλυσή του, το συντομότερο δυνατόν. Στη συνέχεια, το Τμήμα, με επιστολή του, ημερ. 4.12.2020, ζήτησε από την ΕΔΥ την παραχώρηση έγκρισης για νέα παράταση της περιόδου δοκιμασίας του εν λόγω ΧΠΜ, για τουλάχιστον ένα χρόνο μέχρι την 30.11.2021, ώστε να υπάρξει ο απαραίτητος χρόνος για διεκπεραίωση της εκπαίδευσης και όλων των ελέγχων για επιβεβαίωση της ικανότητας του εν λόγω χειριστή να χειρίζεται με ασφάλεια τα πυροσβεστικά αεροπλάνα του ΤΔ. Έκτοτε και κατόπιν ανταλλαγής σχετικής αλληλογραφίας με το Τμήμα, το θέμα εκκρεμεί ενώπιον της ΕΔΥ. Επίσης, όπως αναφέρουμε στην προηγούμενη παράγραφο της Ειδικής Έκθεσής μας, μέχρι σήμερα η επίλυση του θέματος για την απόκτηση της ειδικής άδειας πλοήγησης και του δεύτερου τύπου αεροπλάνου του ΤΔ (Thrush 550P) βρίσκεται σε εκκρεμότητα.

β. Το Σχέδιο Υπηρεσίας δεν προνοεί για μακροχρόνια εργοδότηση των ΧΠΜ, ώστε να διασφαλιστεί ότι η σημαντική δαπάνη που διενεργήθηκε από το Κράτος για την εκπαίδευσή τους θα τύχει αξιοποίησης, μέσω της εργοδότησής τους. Σύμφωνα με στοιχεία του ΤΔ, το κόστος εκπαίδευσης που καταβλήθηκε ή πρόκειται να καταβληθεί για τον υπό αναφορά ΧΠΜ έχει ως ακολούθως:

- ◆ €35.000 για την εκπαίδευση και απόκτηση ειδικής άδειας πλοήγησης το 2017 για τον τύπο αεροπλάνου Air Tractor 802F που διαθέτει το Τμήμα και €7.000 για την ανανέωσή της το 2021.
- ◆ €40.000 για την εκπαίδευση και απόκτηση άδειας για αεροψεκασμούς και €4.000 για την ανανέωση της εν λόγω άδειας
- ◆ €2.500 κάθε έτος από το 2017 για άλλες εκπαιδεύσεις/εξετάσεις.

Σχετικά με το θέμα αυτό παρατηρήσαμε τα ακόλουθα:

(i) Ο υπό αναφορά ΧΠΜ του ΤΔ παρακολούθησε, το 2017, το πρόγραμμα εκπαίδευσης στον τύπο του αεροπλάνου Air Tractor 802F και απέκτησε την ειδική άδεια πλοήγησης για το συγκεκριμένο αεροπλάνο. Η εν λόγω ειδική άδεια ισχύει για δύο έτη και για την ανανέωσή της ο κάτοχος πρέπει να παρακαθήσει σε εξέταση πριν την περίοδο λήξης της. Στην περίπτωση όπου παρέλθει η περίοδος ισχύος της εν λόγω άδειας, ο κάτοχος θα πρέπει να παρακολουθήσει ξανά το πρόγραμμα εκπαίδευσης και να παρακαθήσει την εξέταση για την απόκτησή της. Παρατηρήσαμε ότι το Τμήμα δεν προώθησε έγκαιρα, εντός του 2019, ενέργειες για την ανανέωση της ειδικής άδειας πλοήγησης του υπό αναφορά ΧΠΜ, με αποτέλεσμα αυτός να μεταβεί με καθυστέρηση, τον Φεβρουάριο του 2021, λόγω των περιορισμών για την πανδημία του Covid 19, σε κέντρο εκπαίδευσης στην Ισπανία. Ο υπό αναφορά ΧΠΜ δεν κατόρθωσε να επιτύχει στη συγκεκριμένη εξέταση, με αποτέλεσμα, από την περίοδο λήξης της ειδικής άδειας το 2019, μέχρι την επανεξέταση, να μην μπορεί να εκτελεί εκπαιδευτικές πτήσεις για να συμπληρώσει τις εναπομένουσες περίπου 50 ώρες από το σύνολο των 300 ωρών που απαιτούνται σύμφωνα με το Εγχειρίδιο Πτητικών

Επιχειρήσεων της ΜΠΜ, για να μπορεί να αναλάβει ως Κυβερνήτης (Pilot in Command), τουλάχιστον στον τύπο αεροπλάνου Air Tractor 802F. Επίσης, σύμφωνα με την αξιολόγηση του κέντρου εκπαίδευσης, ο υπό αναφορά ΧΠΜ θα πρέπει πριν την επανεξέταση, να παρακολουθήσει ξανά το πρόγραμμα εκπαίδευσης για την απόκτηση της εν λόγω ειδικής άδειας πλοήγησης, με αποτέλεσμα το Κράτος να κληθεί να καταβάλει ξανά το κόστος, το οποίο εκτιμάται στα €5.000-€10.000. Το Τμήμα μάς πληροφόρησε ότι η υπό αναφορά εκπαίδευση και επανεξέταση προγραμματίζονται να διενεργηθούν περί τα τέλη του 2021.

- (ii) Το ΤΔ με επιστολή του, ημερ. 26.9.2016, ζήτησε καθοδήγηση από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας κατά πόσο δύναται να επιβληθούν όροι στους ΧΠΜ του Τμήματος, υπό μορφή συμβολαίου, αναφορικά με την εκπαίδευση που τυγχάνουν, το κόστος της οποίας καταβάλλεται από το Κράτος. Σε απαντητική επιστολή, ημερ. 14.10.2016, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας πληροφόρησε το ΤΔ, ότι αυτό είναι δυνατό υπό τον όρο όμως ότι αυτό προβλέπεται νομοθετικά, δηλαδή θα πρέπει το Τμήμα, για σκοπούς ασφάλειας δικαίου, να υποβάλει για νομοτεχνικό έλεγχο στη Νομική Υπηρεσία προσχέδιο νομοσχεδίου ή Κανονισμών, το οποίο θα διέπει αυτές τις εκπαιδεύσεις και ως Παράρτημα του εν λόγω προσχεδίου, θα μπορούσε να προστεθεί πρότυπο συμβολαίου. Ο Γενικός Εισαγγελέας αναφέρει επίσης στην επιστολή του ότι η νομοθετική ρύθμιση θα πρέπει να καλύπτει όλες τις εκπαιδεύσεις που θα διενεργούνται και, ως μεταβατική λύση μέχρι τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος και λαμβάνοντας υπόψη το κατεπείγον του θέματος, εισηγείται όπως οι επηρεαζόμενοι υπάλληλοι του ΤΔ υπογράψουν σχετική Υπεύθυνη Δήλωση πριν τη διενέργεια των εκπαιδεύσεών τους.

Όπως παρατηρήσαμε, μέχρι σήμερα δεν προωθήθηκαν οποιεσδήποτε περαιτέρω ενέργειες από το Τμήμα για τη νομοθετική ρύθμιση του υπό αναφορά ζητήματος, παρά το γεγονός ότι πρόσφατα το Τμήμα προχώρησε στην πρόσληψη ακόμη δύο ΧΠΜ.

- γ. Το Σχέδιο Υπηρεσίας δεν απαιτεί την υποβολή των υποψηφίων ΧΠΜ σε ψυχομετρικές εξετάσεις και εξετάσεις σε εξομοιωτή, με αποτέλεσμα να υπάρχει ο κίνδυνος πρόσληψης πιλότου ο οποίος δεν κατέχει τις απαιτούμενες τεχνικές ικανότητες. Αναφέρουμε ότι το Τμήμα, στο πλαίσιο της συμβουλευτικής αξιολόγησης των υποψηφίων για την πλήρωση των πρόσφατων κενών θέσεων ΧΠΜ, ανέθεσε σε ιδιωτική εταιρεία τη διενέργεια των υπό αναφορά εξετάσεων, ώστε να ελαχιστοποιήσει το ρίσκο να προσλάβει κάποιον χωρίς τις απαιτούμενες τεχνικές ικανότητες.

- δ. Το Σχέδιο Υπηρεσίας δεν περιλαμβάνει πρόνοια, βάσει της οποίας να λαμβάνεται υπόψη, κατά την αξιολόγηση του υποψηφίου, το ιστορικό του σε τυχόν αεροπορικά ατυχήματα που προκλήθηκαν εξ υπαιτιότητάς του.

- ε. Σύμφωνα με το Τμήμα, οι όροι εργοδότησης και τα ωφελήματα που παρέχονται στους ΧΠΜ του ΤΔ δεν είναι ικανοποιητικά, ώστε να προσελκύουν ικανοποιητικό αριθμό κατάλληλων υποψηφίων και να διασφαλίζουν τη δέσμευσή τους για μακροχρόνια εργοδότηση.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί το πιο πάνω θέμα πολύ σοβαρό, καθότι πέραν του ότι επηρεάζεται η αποτελεσματικότητα της ΜΠΜ, δημιουργεί και θέμα ασφάλειας του πληρώματος και προστασίας

των αεροπλάνων του Τμήματος, τα οποία αποτελούν σημαντικά περιουσιακά στοιχεία του Κράτους. Το θέμα είναι ακόμη πιο σοβαρό, δεδομένης της πρόθεσης του Τμήματος, το 2022, να αυξήσει τον εναέριο στόλο του με ακόμη τρία πτητικά μέσα, ενός με αγορά και δύο με τη μέθοδο της ενοικιαγοράς, για τον χειρισμό των οποίων θα πρέπει σταδιακά να προσλάβει πρόσθετους ΧΠΜ.

Σύσταση: Ο Διευθυντής του ΤΔ να προωθήσει ενέργειες για την τροποποίηση του Σχεδίου Υπηρεσίας του ΧΠΜ, το συντομότερο δυνατόν, καθώς και για τη νομοθετική ρύθμιση του θέματος για τη διασφάλιση της μακροχρόνιας δέσμευσης των πιλότων. Επίσης, μέχρι τότε, να προωθήσει ενέργειες για την υπογραφή δέσμευσης, υπό μορφή συμβολαίου, από τους πιλότους, πριν τη διενέργεια οποιασδήποτε εκπαίδευσης, η οποία να διασφαλίζει τα δικαιώματα του Κράτους, σε σχέση με την επένδυση που διενεργεί για την εκπαίδευσή τους.

4.2.1.5 Μονοπωλιακή προσφορά υπηρεσιών για την κάλυψη των αναγκών χειρισμού των αεροπλάνων του Τμήματος Δασών

α. Από το 2009, οι ανάγκες της ΜΠΜ του ΤΔ σε ΧΠΜ καλύπτονται με αγορά υπηρεσιών εποχικά. Η εξεύρεση προσοντούχων χειριστών αεροπλάνων, μέσα από τη διαδικασία αγοράς υπηρεσιών, κρίνεται από το Τμήμα ως προβληματική, αφού ως προϋπόθεση για συμμετοχή στους διαγωνισμούς είναι η κατοχή ειδικής άδειας (type rating license) για τους συγκεκριμένους τύπους αεροπλάνων. Λόγω του πιο πάνω περιορισμού, προκύπτει μονοπωλιακή προσφορά, με αποτέλεσμα τις πολύ υψηλές τιμές. Σύμφωνα με στοιχεία του ΤΔ, παρατίθεται στον Πίνακα που ακολουθεί το κόστος που καταβλήθηκε κατά τη διάρκεια της κάθε κρίσιμης περιόδου, από το 2013 μέχρι σήμερα, για την αγορά υπηρεσιών κάθε ΧΠΜ, ανά μήνα.

Πίνακας 1: Κόστος αγοράς υπηρεσιών (μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α.) ανά μήνα για κάθε ΧΠΜ για τα έτη 2013-2021.

	2013 €	2014-2017 €	2018 €	2019 €	2020 €	2021 €
Air Tractor 802F	8.000	8.000	8.000	15.900	16.500	16.500
Thrush 550P	-	11.000	11.400	11.400	11.400	18.700

Λόγω της περιορισμένης εκδήλωσης ενδιαφέροντος, κατά τα έτη 2013-2016, αγοράστηκαν υπηρεσίες ΧΠΜ για τα αεροπλάνα τύπου Air Tractor 802F και Thrush 550P, από τις ίδιες εταιρείες, ενώ από το 2017 μέχρι σήμερα, το Τμήμα αγοράζει υπηρεσίες για τους πιο πάνω σκοπούς μόνο από τη μία εκ των δύο εταιρειών, από την οποία προηγουμένως αγόραζε υπηρεσίες ΧΠΜ για το αεροπλάνο τύπου Thrush 550P. Επίσης, όπως ήδη αναφέρουμε πιο πάνω, το γεγονός ότι η σύμβαση για την κάλυψη της ανάγκης αγοράς υπηρεσιών ΧΠΜ για το αεροπλάνο τύπου Thrush 550P υπογράφηκε στις 13.9.2021, επηρέασε τη δυνατότητα για την πλήρη αξιοποίησή του.

Η εξάρτηση της ΜΠΜ από ιδιώτες χειριστές αεροσκαφών θα συνεχιστεί, με τις συνεπαγόμενες οικονομικές και λειτουργικές συνέπειες, μέχρις ότου το Τμήμα επιλύσει το πρόβλημα που δημιουργείται από τη μη πρόσληψη του απαιτούμενου αριθμού ΧΠΜ και της διασφάλισης της μακρόχρονης εργοδότησής τους. Η Υπηρεσία μας θεωρεί σοβαρό το θέμα, δεδομένης και της

απόφασης του Τμήματος να προχωρήσει το 2022, στην απόκτηση τριών αεροσκαφών, ενός με αγορά και δύο με ενοικιαγορά, γεγονός που θα αυξήσει κατακόρυφα τις ανάγκες της Μονάδας σε ΧΠΜ σε διάστημα δύο με τεσσάρων ετών.

β. Κατακύρωση διαγωνισμού για την αγορά υπηρεσιών χειριστή για το αεροπλάνο τύπου Thrush 550P για το 2021.

Στις 19.2.2021, το Τμήμα ΤΔ προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για την αγορά υπηρεσιών δύο χειριστών για το αεροπλάνο τύπου Thrush 550P σε αποστολές πυρόσβεσης, για περίοδο πέντε μηνών κάθε έτος το 2021 και 2022, με δικαίωμα επέκτασης και το 2023. Σύμφωνα με τη σχετική Έκθεση Αξιολόγησης, παρέλαβαν τα έγγραφα του διαγωνισμού τρεις οικονομικοί φορείς, εκ των οποίων μόνο ο ένας (εφεξής «Εταιρεία Α») υπέβαλε προσφορά για προσφερόμενες υπηρεσίες ενός μόνο πιλότου, έναντι του ποσού των €18.900 ανά μήνα, μη συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ. Στις 23.3.2021, η Επιτροπή Αξιολόγησης έκρινε υπερβολική και απέρριψε την εν λόγω τιμή, καθότι ήταν κατά 41,46% μεγαλύτερη της εκτιμώμενης τιμής του ΤΔ, η οποία ανερχόταν στα €13.361 (€400.815/2 χειριστές/15 μήνες) και εισηγήθηκε την ακύρωση του διαγωνισμού. Στις 27.4.2021, το Τμήμα ζήτησε προσφορά από την Εταιρεία Α για την αγορά των πιο πάνω υπηρεσιών, με τους ίδιους όρους που ίσχυαν στον προηγούμενο διαγωνισμό, με διαδικασία διαπραγμάτευσης, χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, βάσει του άρθρου 29(2)(α) του περί της Ρύθμισης των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων και για Συναφή Θέματα Νόμου (Ν.73(Ι)/2016). Σύμφωνα με τη σχετική Έκθεση, η Επιτροπή Αξιολόγησης, εισηγήθηκε την απόρριψη της προσφοράς της εταιρείας, που αφορούσε στο ποσό των €18.700 ανά μήνα, μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ, λόγω ελλείψεων που υπήρχαν στα δικαιολογητικά συμμετοχής των χειριστών αεροπλάνου. Ακολούθως, στις 2.8.2021 το Τμήμα επανέλαβε την πιο πάνω διαδικασία διαπραγμάτευσης και σύμφωνα με τη σχετική Έκθεση Αξιολόγησης, απέστειλε τα έγγραφα προσφορών σε τρεις οικονομικούς φορείς, μεταξύ των οποίων η Εταιρεία Α. Σύμφωνα με την Έκθεση Αξιολόγησης, ένας οικονομικός φορέας πληροφόρησε το ΤΔ ότι δεν είχε διαθέσιμους χειριστές, ο άλλος δεν υπέβαλε προσφορά και η Εταιρεία Α υπέβαλε προσφορά προς €18.700 τον μήνα, μη συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, η οποία ήταν κατά 13,33% υψηλότερη από την εκτιμώμενη τιμή του ΤΔ, η οποία ανερχόταν στα €16.500. Στις 24.8.2021, η Επιτροπή Αξιολόγησης εισηγήθηκε την κατακύρωση της προσφοράς για την αγορά υπηρεσιών δύο χειριστών λαμβανομένου υπόψη ότι η προσφορά

- ◆ αφορούσε σε περίοδο 2,5 μηνών μόνο,
- ◆ τα επόμενα έτη θα επαναπροκηρυσσόταν νέος διαγωνισμός με το ίδιο αντικείμενο,
- ◆ σε ότι αφορά στην τιμή, θεωρητικά σε σχέση με τους μισθούς των πιλότων στην Κύπρο, είναι υψηλή αλλά σε σχέση με τους μισθούς των πιλότων στο εξωτερικό είναι λογική,
- ◆ η προηγούμενη κατακύρωση προσφοράς με το ίδιο αντικείμενο είναι €16.500 μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ και
- ◆ το ένα εκ των δύο αεροπλάνων της ΜΠΜ είναι καθηλωμένο, λόγω έλλειψης σε χειριστές πτητικών μέσων.

Το Συμβούλιο Προσφορών, με επιστολή του, ημερ. 2.9.2021, υιοθέτησε την απόφαση της Επιτροπής Αξιολόγησης. Ωστόσο, το Τμήμα υπέγραψε, στις 13.9.2021, σύμβαση με την εταιρεία Α

για την αγορά υπηρεσιών ενός μόνο χειριστή, για το ποσό των €18.700 μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ, για την περίοδο δυόμισι μηνών.

Βάσει των πιο πάνω στοιχείων, επισημαίνουμε τα ακόλουθα:

(i) Το άρθρο 29(2)(α) του πιο πάνω Νόμου προνοεί ότι η αναθέτουσα αρχή δύναται να αναθέσει δημόσια σύμβαση χρησιμοποιώντας τη διαδικασία με διαπραγμάτευση, υπό την προϋπόθεση ότι δεν έχουν τροποποιηθεί ουσιωδώς οι αρχικοί όροι της σύμβασης. Παρατηρήσαμε ότι το ΤΔ, κατά τη δεύτερη διαδικασία διαπραγμάτευσης, αύξησε την εκτιμώμενη αξία από €13.361 σε €16.500, ανά χειριστή ανά μήνα, γεγονός το οποίο αποτελεί ουσιώδη τροποποίηση των αρχικών όρων της σύμβασης. Επίσης, ουσιώδη τροποποίηση των αρχικών όρων της σύμβασης αποτελεί η απόφαση του Τμήματος να αγοράσει υπηρεσίες ενός μόνο χειριστή αντί δύο, όπως προνοούσαν οι όροι του διαγωνισμού. Επισημαίνουμε ότι το Τμήμα προχώρησε στη σύναψη της συμφωνίας χωρίς προηγουμένως να εξασφαλίσει την έγκριση του Συμβουλίου Προσφορών για την υπό αναφορά αλλαγή του όρου.

(ii) Η αναφορά της Επιτροπής Αξιολόγησης ότι το ένα εκ των δύο αεροπλάνων της ΜΠΜ είναι καθηλωμένο, λόγω έλλειψης σε χειριστές πτητικών μέσων, δεν συνάδει με τα στοιχεία που αφορούν στη χρήση των εν λόγω αεροπλάνων, όπως αυτά καταγράφονται στο μητρώο για το ημερήσιο έργο του κάθε αεροπλάνου που τηρείται από τη ΜΠΜ.

Σύσταση: Το Τμήμα να διενεργεί τη διαδικασία για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων, βάσει των προνοιών της σχετικής νομοθεσίας και των καλών πρακτικών.

Ο Διευθυντής του ΤΔ εξέφρασε την άποψη ότι η αύξηση της εκτιμώμενης αξίας, από €13.361 σε €16.500, δεν αποτελεί τροποποίηση των αρχικών όρων της σύμβασης. Μας πληροφόρησε επίσης ότι το ΤΔ εξάντλησε όλα τα περιθώρια επιλογής κατάλληλων φορέων, αφού απέστειλε τα έγγραφα στη μοναδική εταιρεία στην Ευρώπη που κατασκευάζει τον συγκεκριμένο τύπο αεροπλάνου, καθώς και ότι μια δεύτερη εταιρεία στην Αφρική επέδειξε ενδιαφέρον, η οποία ωστόσο δεν υπέβαλε προσφορά. Μας πληροφόρησε επίσης ότι το Τμήμα προέβη σε όλες τις περιπτώσεις σε προκήρυξη διαγωνισμών, ακολουθώντας τις πρόνοιες της νομοθεσίας και ότι στη συνέχεια, εάν δεν υπήρχε ενδιαφέρον, εκτός από την περίπτωση που υπάρχει κατά τα τελευταία έτη με έναν μόνο οικονομικό φορέα, προχωρούσε σε διαπραγμάτευση μαζί του με στόχο να εξασφαλίσει τη χαμηλότερη τιμή.

Η Υπηρεσία μας συνεχίζει να διατηρεί τις απόψεις της επί του θέματος.

4.2.1.6 Αδυναμίες στη λειτουργία της ΜΠΜ του Τμήματος Δασών

α. Απουσία νομικού πλαισίου που να διέπει τη λειτουργία των αεροπλάνων του Τμήματος Δασών. Μέχρι το 2009, τα αεροπλάνα του ΤΔ ήταν εγγεγραμμένα στο νηολόγιο αεροπλάνων του ΤΠΑ, ενώ στη συνέχεια, κατόπιν αιτήματος του ΤΠΑ, τα αεροπλάνα διαγράφηκαν από το εν λόγω νηολόγιο, για τον λόγο ότι θεωρούνταν κρατικά και όχι πολιτικά, γεγονός που δημιουργούσε ουσιαστικές δυσκολίες στην εφαρμογή των Κανονισμών της Πολιτικής Αεροπορίας. Σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 27.1.2015 στο Υπουργείο ΓΑΑΠ, αποφασίστηκε η συγκρότηση Τεχνικής Επιτροπής, με εκπροσώπους του ΤΔ (Συντονιστής), του ΤΠΑ και της Αστυνομίας, η οποία

ανέλαβε την ετοιμασία έκθεσης για το νομοθετικό καθεστώς που διέπει τα κρατικά αεροπλάνα στην Κύπρο. Στην υπό αναφορά έκθεση επισημαίνεται η απουσία νομοθετικού πλαισίου που να διέπει τη λειτουργία των κρατικών πτητικών μέσων στην Κύπρο, συμπεριλαμβανομένων των δύο αεροπλάνων του ΤΔ. Μεταξύ των κύριων προβλημάτων που προκύπτουν από την απουσία νομοθετικού πλαισίου είναι η μη άσκηση δεσμευτικού ελέγχου από τρίτο ανεξάρτητο οργανισμό στα κρατικά αεροπλάνα και τα Τμήματα που τα διαχειρίζονται, η μη έκδοση των απαραίτητων πιστοποιητικών εγγραφής και αεροπλοϊμότητας των αεροπλάνων και η ανομοιομορφία στις άδειες και στα προσόντα του υπτάμενου προσωπικού και προσωπικού συντήρησης. Σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση, η θέσπιση Κανονισμών και προώθηση νομοθετικού πλαισίου, που να διέπει τη λειτουργία των κρατικών αεροπλάνων στην Κύπρο, αποτελούσε την πιο εφικτή και λιγότερο χρονοβόρα λύση για τη βελτίωση των επιπέδων ασφαλείας της ΜΠΜ. Σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 22.6.2015, με τη συμμετοχή του Υπουργείου ΓΑΑΠ και των εμπλεκόμενων φορέων, περιλαμβανομένου και του Υπουργείου ΜΕΕ, λήφθηκε απόφαση για προώθηση εθνικής νομοθεσίας που θα διέπει τα κρατικά αεροπλάνα, η οποία θα ετοιμαζόταν από το ΤΔ. Το πιο πάνω θέμα επισημαίνεται από την Υπηρεσία μας και σε επιστολή της προς το ΤΔ, ημερ. 15.6.2016, στην οποία συστήσαμε όπως το ΤΔ, σε συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς, προωθήσει αμέσως τις απαιτούμενες ενέργειες για την ετοιμασία εθνικής νομοθεσίας που να διέπει τα κρατικά αεροπλάνα, βάσει των συμπερασμάτων και εισηγήσεων της Τεχνικής Επιτροπής. Το ΤΔ, σε απαντητική επιστολή, ημερ. 3.8.2016, πληροφόρησε την Υπηρεσία μας ότι, για την ετοιμασία νομοτεχνικού πλαισίου και Κανονισμών που να διέπουν τη λειτουργία των κρατικών αεροπλάνων θα αγοράζονταν υπηρεσίες, εντός του 2017 και ότι για τον σκοπό αυτό συμπεριλήφθηκαν οι απαιτούμενες πιστώσεις στον Προϋπολογισμό του Τμήματος για το έτος 2017. Μας πληροφόρησε επίσης ότι στο μεταξύ, το Τμήμα θα διερευνούσε το ενδεχόμενο συνεργασίας με την ΑΠΑΗΒ, η οποία κατέχει την τεχνογνωσία και εμπειρία επί του θέματος. Το θέμα βρίσκεται ακόμα σε εκκρεμότητα.

β. Περαιτέρω αδυναμίες στη λειτουργία της Μονάδας Πτητικών Μέσων του Τμήματος Δασών. Σε επιστολή, ημερ. 31.7.2020, του ΤΔ προς το Υπουργείο ΓΑΑΠ, επισυνάπτεται σχετικό σημείωμα, στο οποίο αναφέρεται ότι τα προβλήματα στη λειτουργία της ΜΠΜ είναι αποτέλεσμα της απουσίας νομοθετικού πλαισίου για τη διαχείριση των κρατικών αεροσκαφών, των ελλείψεων στα εγχειρίδια λειτουργίας και της υποστελέχωσης της Μονάδας με εξειδικευμένο προσωπικό. Αναφέρεται επίσης ότι το κενό που προκύπτει από την υποστελέχωση της Μονάδας καλύπτεται με αγορά υπηρεσιών για έξι μήνες κατά την κρίσιμη περίοδο πρόκλησης πυρκαγιών, η οποία λύση, ωστόσο, πέραν του σημαντικού οικονομικού κόστους, σε σχέση με το αντίστοιχο που προκύπτει από την πρόσληψη μόνιμου προσωπικού, δεν ικανοποιεί την ανάγκη διαθεσιμότητας των αεροπλάνων του Τμήματος για τους υπόλοιπους έξι μήνες. Επίσης, στο υπό αναφορά σημείωμα, το ΤΔ αναφέρει ότι αγόρασε υπηρεσίες από την ΑΠΑΗΒ για τη διενέργεια ελέγχου που αφορούν στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία της ΜΠΜ, λαμβάνοντας υπόψη τα ελάχιστα επίπεδα ασφαλείας που προβλέπονται στους Κανονισμούς του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ασφάλειας Πτήσεων (EASA) και την υποβολή εμπεριστατωμένης έκθεσης για επίλυση των προβλημάτων/αδυναμιών που τυχόν διαπιστωθούν από τους ελέγχους, καθώς και την υποβολή εισηγήσεων για το νομοθετικό πλαίσιο για τη λειτουργία των κρατικών αεροσκαφών

στην Κύπρο. Η ΑΠΑΗΒ διενήργησε τον έλεγχο τον Οκτώβριο του 2018 και υπέβαλε σχετική έκθεση τον Δεκέμβριο του 2018. Οι κυριότερες εισηγήσεις από τον έλεγχο της ΑΠΑΗΒ είναι οι ακόλουθες:

- ◆ Ετοιμασία νέων εγχειριδίων, στα οποία να καταγραφούν οι Κανονισμοί EASA που έχουν σχέση με την επιχειρησιακή αποστολή της Μονάδας.
- ◆ Διενέργεια ετήσιου εξωτερικού ελέγχου της Μονάδας από το Εθνικό Ρυθμιστικό Πλαίσιο της Πολιτικής Αεροπορίας ή άλλου ανάλογου Οργανισμού.
- ◆ Αύξηση του των χειριστών και μηχανικών πτητικών μέσων της Μονάδας.
- ◆ Υποστήριξη της λειτουργίας της Μονάδας από Ειδικό Παρακολούθησης Συμμόρφωσης (Compliance Monitoring Manager), Λειτουργό Επιχειρήσεων Εδάφους (Ground Operation Manager) και Λειτουργό Ασφάλειας Πτήσεων.
- ◆ Διεξαγωγή επαναληπτικής εκπαίδευσης και ελέγχου των επαγγελματικών ικανοτήτων των πιλότων, πριν την ανάληψη καθηκόντων κυβερνήτη αεροσκάφους.
- ◆ Εισαγωγή αξιολόγησης των πιλότων ανά εξάμηνο με τη διενέργεια δύο εξιδεικευμένων ελέγχων (Operators Proficiency Check και License Proficiency Check) από τον διαχειριστή των αεροσκαφών ή/και από τρίτο Οργανισμό.
- ◆ Εκπαίδευση των πιλότων στον τύπο αεροπλάνου Thrush σε πρακτικό επίπεδο, λόγω απουσίας κέντρου εκπαίδευσης πιλότων για το συγκεκριμένο αεροπλάνο.
- ◆ Καθορισμός των προσόντων, πείρας, τύπου άδειας των πιλότων και μηχανικών αεροπλάνων που θα εργοδοτούνται στο μέλλον στο ΤΔ.
- ◆ Εκπαίδευση των λειτουργών που κατέχουν θέσεις ευθύνης, σε σχέση με τη λειτουργία της ΜΠΜ.

Στο υπό αναφορά σημείωμα που το ΤΔ υπέβαλε στις 31.7.2020 στο Υπουργείο ΓΑΑΠ περιλαμβάνονται οι προτάσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας της ΜΠΜ, στη βάση των συμπερασμάτων και εισηγήσεων της ομάδας εμπειρογνομόνων και οι ενέργειες για υλοποίησή τους. Ο Υπουργός ΓΑΑΠ έδωσε, στις 12.8.2020, οδηγίες στον Διευθυντή του ΤΔ για ετοιμασία προσχεδίου Πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο για να συνηυποβληθεί στο Υπουργείο Οικονομικών για τις απόψεις τους. Το εν λόγω προσχέδιο Πρότασης ετοιμάστηκε στις 20.1.2021, ωστόσο, μέχρι, σήμερα δεν έγιναν οποιεσδήποτε ενέργειες για την περαιτέρω προώθησή του.

Σύσταση: Ο Διευθυντής του Τμήματος να προωθήσει, το συντομότερο δυνατόν, ενέργειες για προώθηση της υπό αναφορά Πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο, με στόχο τη λήψη μέτρων, στη βάση των υποδείξεων των εμπειρογνομόνων, με προγραμματισμό και καθορισμένο χρονοδιάγραμμα, για την αποτελεσματική λειτουργία της ΜΠΜ και την αναβάθμιση της ασφάλειας των επιχειρησιακών πτήσεων.

Ο Διευθυντής του ΤΔ μάς πληροφόρησε ότι η υπό αναφορά Πρόταση προωθήθηκε, τον Ιούνιο του 2021, προς το Υπουργείο ΓΑΑΠ.

4.2.1.7 Αξιολόγηση του ενδεχομένου αντικατάστασης του αεροπλάνου τύπου Thrush 550P

Σύμφωνα με στοιχεία του ΤΔ, σε σημείωμα, ημερ. 5.2.2020, που ετοιμάστηκε από τον Προϊστάμενο της ΜΠΜ, το αεροπλάνο Thrush 550P αγοράστηκε το 2006 έναντι του ποσού, περίπου, των €1.100.000, με εφεδρικό εξοπλισμό. Στο αεροπλάνο έγιναν κατά καιρούς συντηρήσεις και αναβαθμίσεις, οι οποίες αφορούσαν στη χρήση του και ως εκπαιδευτικό αεροπλάνο για την εκπαίδευση νέων πιλότων, το κόστος των οποίων ανήλθε περίπου στα €150.000, ενώ εντός του 2021 προγραμματίζεται να γίνει επισκευή του έλικα, συνολικού κόστους περίπου €35.000. Η καθορισμένη, από τον κατασκευαστή, χρονική διάρκεια ζωής του κινητήρα του, ανέρχεται στη συμπλήρωση 3.000 ωρών πτήσης και αναμένεται, ανάλογα με τη χρήση του αεροπλάνου κατά το έτος 2021, να συμπληρωθεί το καλοκαίρι του 2022. Με αφορμή το πρόβλημα που δημιουργείται για τη διαθεσιμότητα του εν λόγω αεροπλάνου μετά το καλοκαίρι του 2022, το Τμήμα ζήτησε τις απόψεις του Προϊστάμενου της ΜΠΜ για τις δύο εναλλακτικές επιλογές, την αντικατάσταση του κινητήρα του αεροπλάνου ή την εναλλακτική λύση της αγοράς καινούριου αεροπλάνου τύπου Air Tractor 802F. Ο Προϊστάμενος της ΜΠΜ, στο υπό αναφορά σημείωμα αναφέρει ότι η ύπαρξη ενός μόνο τύπου αεροπλάνου αποτελεί βέλτιστη πρακτική για κάθε αεροπορικό οργανισμό. Αναφέρει επίσης ότι η επιλογή αυτή θα επιλύσει το πρόβλημα που δημιουργείται με την απουσία εγκεκριμένου κέντρου εκπαίδευσης για την απόκτηση της ειδικής άδειας πλοήγησης για τον τύπο αεροπλάνου Thrush 550P, ενώ συνεπάγεται πλεονεκτήματα για το Τμήμα, μεταξύ των οποίων, η εκπαίδευση χειριστών και μηχανικών, η έκδοση ειδικών αδειών πλοήγησης και η παραγγελία και αποθήκευση εξαρτημάτων για έναν τύπο αεροπλάνου, με συνεπαγόμενη εξοικονόμηση οικονομικών πόρων, χρόνου, χώρου αποθήκευσης, καθώς και απλούστευση στις διαδικασίες επιχειρήσεων και συντηρήσεων. Επιπρόσθετα, το αεροπλάνο τύπου Air Tractor 802F έχει μεγαλύτερη μεταφορική ικανότητα, με αποτέλεσμα να ανταποκρίνεται περισσότερο στις επιχειρησιακές ανάγκες αεροπυρόσβεσης. Αναφέρει επίσης ότι το κόστος αγοράς ενός αεροπλάνου τύπου Air Tractor 802F εκτιμάται περίπου στα €2,2-€2,3 εκ. και ότι σε περίπτωση επιλογής αυτής της προτεινόμενης λύσης, θα έπρεπε να προωθηθούν, το συντομότερο, οι διαδικασίες προκήρυξης διαγωνισμού και παραγγελίας, ώστε να καταστεί δυνατή η επιχειρησιακή διαθεσιμότητά του τον Μάιο του 2022.

Όσον αφορά στη δεύτερη προτεινόμενη λύση, ο Προϊστάμενος της ΜΠΜ αναφέρει ότι, δεδομένου του ωφέλιμου χρόνου ζωής του αεροπλάνου τύπου Thrush 550P, ο οποίος είναι πέραν των 30 ετών, η αντικατάσταση του παλαιού κινητήρα με επισκευασμένο κινητήρα, το κόστος της οποίας ενδεικτικά εκτιμάται να ανέλθει στα €800.000, θα έχει ως αποτέλεσμα την αξιοποίηση του αεροπλάνου για ακόμη περίπου 15 έτη. Αναφέρει επίσης ότι, λόγω των αναβαθμίσεων που έγιναν στο εν λόγω αεροπλάνο, αυτό αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την εκπαίδευση των πιλότων. Ως εκ των πιο πάνω, ο Προϊστάμενος της ΜΠΜ εισηγήθηκε την αντικατάσταση του κινητήρα του αεροπλάνου τύπου Thrush 550P το 2022, επισημαίνοντας, ωστόσο, ότι η περαιτέρω χρήση του εν λόγω αεροπλάνου μπορεί να γίνει μόνο με την προϋπόθεση ότι θα επιλυθεί το πρόβλημα της εκπαίδευσης των νέων πιλότων για την απόκτηση της ειδικής άδειας πλοήγησης για τον τύπο του συγκεκριμένου αεροπλάνου, αλλιώς σε διαφορετική περίπτωση η αντικατάσταση θα φαντάζει ως η μόνη ρεαλιστική λύση.

Ο Διευθυντής του ΤΔ, έχοντας υπόψη τις πιο πάνω απόψεις του Προϊστάμενου της ΜΠΜ, έδωσε οδηγία στις 29.3.2020 για ετοιμασία Πρότασης προς το Υπουργικό Συμβούλιο για αντικατάσταση του αεροπλάνου Thrush 550P με άλλο αεροπλάνο τύπου Air Tractor 802F.

Στην Πρόταση Προϋπολογισμού για το έτος 2022 το ΤΔ συμπεριέλαβε πιστώσεις ύψους €1.458.700 (συνολικό κόστος €2.200.000) για την αγορά ενός αεροπλάνου για αντικατάσταση του υφιστάμενου αεροπλάνου τύπου Thrush 550P και €1 εκ. για την ενοικιαγορά ενός νέου αεροπλάνου. Επίσης, στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας 2022-2026, περιλαμβάνεται πρόταση για ετήσια δαπάνη €1 εκ. για την ενοικιαγορά ενός πυροσβεστικού αεροπλάνου τύπου Air Tractor για σκοπούς δασοπυρόσβεσης.

Σύσταση: Ο Διευθυντής του ΤΔ να προωθήσει τις απαιτούμενες ενέργειες για την έγκαιρη υλοποίηση των επενδύσεων, ώστε κατά την κρίσιμη περίοδο του 2022 να υπάρχουν επιχειρησιακά διαθέσιμα πυροσβεστικά αεροπλάνα για την κάλυψη των απαιτούμενων αναγκών για πρόληψη και κατάσβεση δασικών πυρκαγιών.

4.3 Εφαρμογή νομοθετικού πλαισίου ως αποτρεπτικός παράγοντας στο άναμμα φωτιάς και κατ' επέκταση στην πρόκληση δασικών πυρκαγιών

4.3.1 Περιορισμοί στη δυνατότητα του Τμήματος Δασών να εφαρμόσει μέτρα πρόληψης δασικών πυρκαγιών εντός της ζώνης των δύο χιλιομέτρων από την οροθετική γραμμή του κρατικού δάσους

α. Κενά στο υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο. Παρά το ότι η οικεία νομοθεσία καθορίζει ξεκάθαρα την ευθύνη του Διευθυντή του Τμήματος για τον σχεδιασμό και εφαρμογή όλων των αναγκαίων μέτρων για την πρόληψη και καταστολή δασικών πυρκαγιών εντός των κρατικών δασών και της ζώνης των δύο χιλιομέτρων από την οροθετική γραμμή του κρατικού δάσους, εντούτοις το ΤΔ είναι σε θέση να εφαρμόσει κατάλληλα μέτρα πρόληψης μόνο εντός του κρατικού δάσους. Εντός της ζώνης των δύο χιλιομέτρων από την οροθετική γραμμή του κρατικού δάσους, όπου βρίσκονται πολλές παραδασόβιες Κοινότητες και τα πλείστα τεμάχια είναι ιδιωτικά, η εφαρμογή κατάλληλων μέτρων πρόληψης προσκρούει στις πρόνοιες των άρθρων 16 και 23 του Συντάγματος, που διασφαλίζουν το απαραβίαστο της κατοικίας και του δικαιώματος της ιδιοκτησίας, αντίστοιχα. Το υπό αναφορά θεσμικό πλαίσιο παρουσιάζεται στο Παράρτημα II. Η αδυναμία αυτή επισημαίνεται και από την Ανεξάρτητη Επιτροπή, η οποία στην Έκθεσή της, σε σχέση με την αξιολόγηση του υφιστάμενου συστήματος πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών της Κυπριακής Δημοκρατίας, ημερ. 31.10.2016, εισηγείται τη λήψη μέτρων, ώστε ο Διευθυντής του ΤΔ:

- ◆ Να έχει την εξουσία να ελέγχει και να επιβάλλει τον καθαρισμό επικίνδυνων σημείων και να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα σε επικίνδυνα σημεία που βρίσκονται σε ιδιωτικές περιουσίες (μεμονωμένες κατοικίες, φούρνοι, διατρήσεις, ηλεκτρογεννήτριες) σε απόσταση μέχρι και δύο χιλιομέτρων από την οροθετική γραμμή του δάσους.
- ◆ Σε συνεννόηση με τον Έπαρχο και τις τοπικές αρχές και με τη σύμφωνη γνώμη του ιδιοκτήτη, να έχει το δικαίωμα να προβαίνει σε ελεγχόμενη καύση ή καλλιέργεια

αντιπυρικών ζωνών σε περιοχές στην ύπαιθρο που εφάπτονται ή γειτνιάζουν με το κρατικό δάσος.

β. Προώθηση ενεργειών για την αντιμετώπιση των κενών του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου.

(i) Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Περιβάλλοντος, σε συνεδρίες της που πραγματοποιήθηκαν το 2017 και 2018, εξέτασε πρόταση Νόμου, η οποία αποσκοπούσε, μεταξύ άλλων, στην τροποποίηση του άρθρου 47 της οικείας νομοθεσίας, ώστε να παραχωρηθεί στον Διευθυντή του ΤΔ η δυνατότητα, σε συνεννόηση με τον Έπαρχο και τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δημιουργίας αντιπυρικών ζωνών εντός ιδιωτικών τεμαχίων που βρίσκονται εντός της ζώνης των δύο χιλιομέτρων από τις παρυφές του κρατικού δάσους, με ελεγχόμενη καύση ή καλλιέργεια, τηρουμένων των διατάξεων των άρθρων 16 και 23 του Συντάγματος. Μετά από τροποποιήσεις της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Περιβάλλοντος η διαμορφωμένη πρόταση Νόμου διαλαμβάνει ότι ο Διευθυντής του ΤΔ μπορεί, αφού προηγουμένως εξασφαλίσει έγκριση από την οικεία Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης, να δημιουργεί, εντός ιδιωτικών τεμαχίων που βρίσκονται εντός της ζώνης των δύο χιλιομέτρων από την οροθετική γραμμή του κρατικού δάσους, ζώνες απαλλαγμένες από βλάστηση ή άλλη καύσιμη ύλη, χωρίς όμως να προκαλεί ζημιά σε περιουσιακά στοιχεία ή να αλλάζει το τοπογραφικό ανάγλυφο των τεμαχίων. Μέχρι σήμερα, η ψήφιση της υπό αναφορά αναθεωρημένης πρότασης Νόμου βρίσκεται σε εκκρεμότητα, λόγω πρόσκρουσης στις πρόνοιες των άρθρων 16 και 23 του Συντάγματος.

(ii) Το ΤΔ σε επιστολή του, ημερ. 28.2.2019, προς τον Γενικό Εισαγγελέα επισημαίνει την ανάγκη εισαγωγής ξεκάθαρης πρόνοιας στον περί Δασών Νόμο, με την οποία να παρέχονται εξουσίες στον Διευθυντή του ΤΔ να προβαίνει σε προληπτικά μέτρα εντός της ζώνης των δύο χιλιομέτρων από την οροθετική γραμμή του κρατικού δάσους όταν κρίνει ότι τίθεται σε κίνδυνο η δημόσια ασφάλεια.

Επίσης, με την υπό αναφορά επιστολή ζήτησε νομική καθοδήγηση για τον χειρισμό του θέματος και για τη δυνατότητα τροποποίησης του άρθρου 46 της οικείας νομοθεσίας ώστε να παρέχεται το δικαίωμα στον Διευθυντή του Τμήματος ή εκπρόσωπο του, για θέματα δημόσιας ασφάλειας, να επιδίδει ειδοποίηση στους ιδιοκτήτες ιδιωτικών τεμαχίων εντός της ζώνης των δύο χιλιομέτρων από τις παρυφές του κρατικού δάσους, για υλοποίηση μέτρων εντός εύλογου υπό τις περιστάσεις χρόνου και σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, το ΤΔ να μπορεί να υλοποιεί τα μέτρα χωρίς οποιαδήποτε οικονομική επιβάρυνση των ιδιοκτητών των τεμαχίων.

Στη συνέχεια, το ΤΔ ετοίμασε προσχέδιο τροποποιητικού νομοσχεδίου και σχετική τεκμηρίωση, στη βάση της νομικής καθοδήγησης που του δόθηκε από τον Γενικό Εισαγγελέα, τα οποία απέστειλε με επιστολή, ημερ. 27.4.2021, προς αυτόν, για να προχωρήσει στον νομοτεχνικό έλεγχο του εν λόγω προσχεδίου.

4.3.2 Απαγόρευση χρήσης εργαλείων που προκαλούν σπινθήρες ή φλόγα

Η Ανεξάρτητη Επιτροπή εισηγείται, στην έκθεσή της, την τροποποίηση του περί Δασών Νόμου, ώστε να απαγορεύεται η χρήση εργαλείων που παράγουν σπινθήρες ή φλόγα, όπως

σμουριολλοτροχοί, οξυγονοκόλληση και ηλεκτροσυγκόλληση, χωρίς προηγουμένως να έχουν ληφθεί τα κατάλληλα μέτρα πρόληψης και να έχει εξασφαλιστεί άδεια από τον Διευθυντή του ΤΔ. Συναφώς αναφέρουμε ότι, στην υπό αναφορά πρόταση Νόμου, που εξετάστηκε στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Περιβάλλοντος κατά τα έτη 2017 και 2018, περιλαμβάνεται εισήγηση για τροποποίηση του εδαφίου (1) του άρθρου 32 του περί Δασών Νόμου, ώστε στα αδικήματα σε σχέση με τη φωτιά να συμπεριληφθεί το αδίκημα της χρήσης, σε υπαίθριο χώρο μέσα σε κρατικό δάσος ή σε απόσταση δύο χιλιομέτρων από τις παρυφές του, εργαλείων, μηχανημάτων, συσκευών ή άλλου εξοπλισμού για κοπή ή συγκόλληση μετάλλων ή άλλων υλικών που κατά τη χρήση τους προκαλούν θερμότητα, φλόγα ή σπινθήρα και δύναται να προκαλέσουν πυρκαγιά, στην περίπτωση που δεν εκδόθηκε από τον Διευθυντή του ΤΔ σχετική άδεια. Γίνεται επίσης εισήγηση για τροποποίηση του εδαφίου (2) του υπό αναφορά άρθρου, ώστε η αναφερόμενη πιο πάνω πράξη να μην συνιστά αδίκημα στην περίπτωση όπου η χρήση του εν λόγω εργαλείου, μηχανήματος, συσκευής ή εξοπλισμού είναι απαραίτητη και δεν μπορεί να αντικατασταθεί με άλλο διαφορετικού τύπου και λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα προληπτικά μέτρα για αποτροπή πρόκλησης πυρκαγιάς, όπως αυτά περιγράφονται στους όρους γραπτής συγκατάθεσης η οποία εξασφαλίζεται για τον σκοπό αυτό από, εξουσιοδοτημένο από τον Διευθυντή του ΤΔ, Δασικό Λειτουργό.

4.3.3 Τροποποίηση του ποινικού κώδικα για αύξηση της ποινής για εμπρησμό σε ισόβια

Το 2018, έγινε τροποποίηση των άρθρων 315 και 316 του περί του Ποινικού Κώδικα Νόμου (Κεφ. 154) και η ποινή φυλάκισης για το κακούργημα του εμπρησμού και της απόπειρας εμπρησμού αυξήθηκε σε 20 και 14 χρόνια, αντίστοιχα. Το ΤΔ, σε συνέχεια οδηγιών του Υπουργείου ΓΑΑΠ για εφαρμογή περαιτέρω μέτρων για αντιμετώπιση των κακόβουλων πυρκαγιών στο Εθνικό Δασικό Πάρκο Ακάμα, εισηγήθηκε, με επιστολή του, ημερ. 6.2.2020, την αύξηση της ποινής φυλάκισης για το κακούργημα του εμπρησμού, από 20 χρόνια σε ισόβια και εξέφρασε την εκτίμηση ότι η αύξηση της ποινής θα λειτουργήσει αποτρεπτικά και θα συμβάλει στον περιορισμό του προβλήματος των κακόβουλων πυρκαγιών, όχι μόνο στο Εθνικό Δασικό Πάρκο Ακάμα, αλλά και στις άλλες δασικές περιοχές. Το Υπουργείο ΓΑΑΠ προώθησε στις 17.2.2020 την πιο πάνω εισήγηση προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, με παράκληση όπως προωθηθεί σχετικό τροποποιητικό νομοσχέδιο του περί του Ποινικού Κώδικα Νόμου (Κεφ. 154).

4.3.4 Καψάλισμα αποκαλάμης

Σύμφωνα με τα πρακτικά της Μόνιμης Διατμηματικής Επιτροπής Πυρκαγιών, ημερ. 27.10.2020, το καψάλισμα της αποκαλάμης ξεκινά να εφαρμόζεται από τον Ιούνιο, αμέσως μετά τον θερισμό και αποτελεί διαχρονικό πρόβλημα, το οποίο τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει αυξητική τάση. Όπως αναφέρεται στα πρακτικά, η καύση της αποκαλάμης αποτελεί κακή γεωπονική και περιβαλλοντική πρακτική, καθότι οι επιπτώσεις από την εφαρμογή της αυξάνουν τον κίνδυνο για επέκταση της φωτιάς σε δασικές ή/και οικιστικές περιοχές, για πρόκληση ζημιών σε περιουσίες και για απώλεια ανθρώπινων ζώων, καθώς και για περιβαλλοντικές ζημιές όπως για παράδειγμα

καταστροφή της χλωρίδας και πανίδας, μείωση της γονιμότητας του εδάφους και αύξηση των ρύπων στην ατμόσφαιρα.

Σύμφωνα με στοιχεία που αναφέρονται στα πρακτικά, κατά τα έτη 2005-2019, διενεργήθηκαν, στη ζώνη ευθύνης του Τμήματος, 86 καψαλίσματα αποκαλάμης, από τα οποία τα 38 εξελίχθηκαν σε δασικές πυρκαγιές, που προκάλεσαν το κάψιμο δασικής έκτασης 33 εκταρίων. Οι περισσότερες πυρκαγιές που προκλήθηκαν από τα καψαλίσματα αποκαλάμης εκδηλώθηκαν στην επαρχία Πάφου, στην περιοχή του Ακάμα. Το πρόβλημα είναι πιο έντονο στις αγροτικές περιοχές, οι οποίες βρίσκονται υπό την ευθύνη της ΠΥ, όπου διενεργούνται περίπου 4.000 καψαλίσματα κάθε χρόνο. Το μεγαλύτερο πρόβλημα παρουσιάζεται στην Επαρχία Λευκωσίας και πιο συγκεκριμένα στην περιοχή Ορούντας-Περιστερώννας-Αστρομερίτη-Κουτραφά.

Το θέμα συζητήθηκε ξανά στις συνεδρίες της Μόνιμης Διατμηματικής Επιτροπής Πυρκαγιών στις 28.1.2020 και στις 28.7.2020, οπότε και αποφασίστηκε η σύσταση υποεπιτροπής από εκπροσώπους του ΤΔ, της ΠΥ, του Τμήματος Γεωργίας, των Επαρχιακών Διοικήσεων και της Ένωσης Κοινοτήτων Κύπρου, η οποία θα αναλάμβανε τη μελέτη και ετοιμασία εισηγήσεων προς την Επιτροπή για αντιμετώπιση του προβλήματος. Η υποεπιτροπή παρουσίασε στις 27.10.2020 στο πλαίσιο συνεδρίας της Μόνιμης Διατμηματικής Επιτροπής τις ακόλουθες εισηγήσεις:

- ♦ Καλλιέργεια ή θρυμματισμό της αποκαλάμης μετά τον θερισμό. Για την εφαρμογή της εισήγησης αυτής, το Τμήμα Γεωργίας θα πρέπει να ετοιμάσει ολοκληρωμένη πρόταση που θα περιλαμβάνει μέτρα που αφορούν στην παραχώρηση κινήτρων στους γεωργούς για καλλιέργεια ή θρυμματισμό της αποκαλάμης μετά τον θερισμό.
- ♦ Εφαρμογή των προνοιών του περί Προλήψεως Πυρκαϊών στην Ύπαιθρο Νόμου για την απαγόρευση του καψαλίσματος αποκαλάμης στην ύπαιθρο. Για τον σκοπό αυτό αποφασίστηκε η σύσταση υποεπιτροπής, η οποία θα αναλάβει τη μελέτη και ετοιμασία εισηγήσεων προς την Επιτροπή για τη δημιουργία μηχανισμού εφαρμογής των προνοιών της νομοθεσίας που προβλέπει την απαγόρευση του καψαλίσματος αποκαλάμης στην ύπαιθρο, θα περιλαμβάνει τη διενέργεια των απαραίτητων ελέγχων και τον περαιτέρω χειρισμό περιστατικών παραβίασης της νομοθεσίας.

Σύσταση: Το ΤΔ, ως συντονιστής της Μόνιμης Διατμηματικής Επιτροπής Πυρκαγιών, να θέσει το υπό αναφορά θέμα σε προτεραιότητα, ώστε να προωθηθούν από τους εμπλεκόμενους φορείς, χωρίς καθυστέρηση, οι απαιτούμενες ενέργειες για δημιουργία αποτελεσματικού μηχανισμού εφαρμογής της νομοθεσίας.

Ο Διευθυντής του ΤΔ μάς πληροφόρησε ότι το καψάλισμα της αποκαλάμης δεν αποτελεί την κύρια αιτία πρόκλησης δασικών πυρκαγιών και ότι το θέμα αυτό αφορά κυρίως τις περιοχές εκτός της ζώνης ευθύνης του ΤΔ. Μας ανέφερε επίσης ότι το πρόβλημα με το καψάλισμα της αποκαλάμης αφορά κυρίως στη μη αποτελεσματική εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας και ότι ο μηχανισμός ελέγχου για την εφαρμογή της δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες του ΤΔ.

Η Υπηρεσία μας συμφωνεί με τις υπό αναφορά απόψεις, ωστόσο θεωρούμε ότι το θέμα αυτό πρέπει να περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες του Τμήματος, καθότι, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος:

- ◆ Το καψάλισμα της αποκαλάμης αποτελεί αιτία δασικών πυρκαγιών.
- ◆ Οι περισσότερες δασικές πυρκαγιές από καψάλισμα της αποκαλάμης εντοπίζονται στην προστατευόμενη περιοχή του Ακάμα.
- ◆ Η εφαρμογή της καύσης της αποκαλάμης, σε περιοχές εκτός της ζώνης ευθύνης του Τμήματος, αυξάνει τον κίνδυνο για επέκταση της φωτιάς σε δασικές περιοχές.

4.3.5 Εντοπισμός και χειρισμός παραβάσεων βάσει των άρθρων 32(1) και 55(1) του περί Δασών Νόμου

Στο πλαίσιο αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας του εντοπισμού και χειρισμού παραβάσεων για τα αδικήματα, σε σχέση με τη φωτιά βάσει των άρθρων 32(1) και 55(1) του περί Δασών Νόμου, εξετάσαμε τα ακόλουθα στοιχεία που αφορούν στις καταγγελίες που προέβη το ΤΔ κατά τα έτη 2017-2020, για πυρκαγιές που προκλήθηκαν από αμέλεια ή ατυχήματα.

Πίνακας 2: Στοιχεία που αφορούν σε καταγγελίες που προέβη το Τμήμα Δασών κατά τα έτη 2017-2020 για πυρκαγιές που προκλήθηκαν από αμέλεια ή ατυχήματα.

Έτος	Αριθμός πυρκαγιών/αναμμάτων φωτιάς εντός της ζώνης ευθύνης του Τμήματος Δασών που αφορούν σε αμέλεια ή ατυχήματα*	Δασικά παραπτώματα που εντοπίστηκαν από το Τμήμα Δασών**			Εξώδικος συμβιβασμός			Παραπομπή στο δικαστήριο	
		Καταγγελίες	Αδίκημα σε σχέση με ανάμμα φωτιάς	Πρόκληση πυρκαγιάς χωρίς ζημιά σε δάσος ή ακίνητη περιουσία	Εξώδικος συμβιβασμός	Ολικό ποσό εξώδικου συμβιβασμού €	Μέσος όρος ποσού εξώδικου συμβιβασμού	Παραπομπή στο δικαστήριο	Υποθέσεις παραπομπής στο δικαστήριο που εκκρεμούν μέχρι σήμερα
2017	49	11	8	3	11	1.750	159	-	-
2018	51	11	7	4	10	2.150	215	1	1
2019	57	22	20	2	18	5.500	306	4	4
2020	58	13	8	5	13	5.350	412	-	-
	215	57	43	14	52	14.750	-	5	5

* Προκάλεσαν ζημιές σε δασικές περιοχές ή σε άλλες εκτάσεις ή/και σε ακίνητη περιουσία. Άλλες αιτίες όπως οι κακόβουλες ενέργειες που τυγχάνουν χειρισμού βάσει του περί του Ποινικού Κώδικα Νόμου (Κεφ. 154), τα φυσικά αίτια (κεραυνοί), τα βραχυκυκλώματα καλωδίων υψηλής τάσης και άγνωστης φύσης δεν περιλαμβάνονται.

** Καταγγελίες για το αδίκημα ανάμματος φωτιάς ή/και πρόκλησης δασικής πυρκαγιάς βάσει του άρθρου 32 του περί Δασών Νόμου διενεργούνται και από την Αστυνομία.

Από τον έλεγχό μας διαπιστώσαμε τα ακόλουθα:

- α. Το Τμήμα επέβαλε μέτρα συμμόρφωσης σε 57 από τις 215 περιπτώσεις πυρκαγιάς/ανάμματος φωτιάς που διενεργήθηκαν λόγω αμέλειας ή ατυχήματος, εντός της ζώνης ευθύνης του δηλαδή σε ποσοστό ύψους 27%. Συναφώς το Τμήμα μάς πληροφόρησε ότι καταγγελίες για το αδίκημα φωτιάς ή/και πρόκλησης δασικής πυρκαγιάς βάσει του άρθρου 32 του Νόμου διενεργούνται και από την Αστυνομία, για τις οποίες όμως δεν τηρεί οποιαδήποτε στοιχεία για την παρακολούθηση/εξέλιξή τους. Ως εκ τούτου, το ΤΔ δεν είναι σε θέση να γνωρίζει το αποτέλεσμα από την προσπάθεια που διενεργείται από το ίδιο και από την Αστυνομία για τον εντοπισμό των παρανομοούντων και τη λήψη κατάλληλων και αποτελεσματικών μέτρων εναντίον τους.
- β. Στις 52 από τις 57 περιπτώσεις καταγγελιών, δεν διενεργήθηκε οποιαδήποτε ζημιά σε δάσος ή ακίνητη ιδιοκτησία και έτυχαν χειρισμού με εξώδικο συμβιβασμό βάσει του άρθρου 55(1) του Νόμου. Οι υπόλοιπες πέντε περιπτώσεις παραπέμφθηκαν στο Δικαστήριο, η εκδίκαση των οποίων εκκρεμεί μέχρι σήμερα.
- γ. Παρά το γεγονός ότι ο μέσος όρος των ποσών εξώδικων συμβιβασμών που επιβλήθηκαν κατά τα έτη 2017-2020 παρουσιάζει αυξητική τάση (από €159 το 2017 στα €412 το 2020) εντούτοις τα ποσά συμβιβασμού που επιβλήθηκαν είναι αρκετά χαμηλότερα από το μέγιστο ποσό συμβιβασμού που θα μπορούσε να επιβληθεί βάσει του άρθρου 55 του Νόμου το οποίο ανέρχεται στα €2.000.
- δ. Η Επιτροπή Πυροπροστασίας του ΤΔ, σε συνεδρία της στις 10.3.2020, αποφάσισε όπως εφαρμόζονται οι ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές αναφορικά με το ύψος της χρηματικής ποινής του εξώδικου συμβιβασμού.

Πίνακας 3: Ύψος εξώδικου προστίμου βάσει του άρθρου 55(1) του περί Δασών Νόμου

Περίοδος/Περιοχή	Περίοδος υψηλού κινδύνου		Περίοδος μέτριου κινδύνου	
	Σε περιοχή χαμηλού κινδύνου €	Σε περιοχή υψηλού κινδύνου €	Σε περιοχή χαμηλού κινδύνου €	Σε περιοχή υψηλού κινδύνου €
Άναμμα φωτιάς σε ασφαλές σημείο	250	500	100	250
Άναμμα φωτιάς σε επικίνδυνο σημείο	500	1.000	250	500
Πρόκληση πυρκαγιάς	1.000	2.000	500	1.000

Το Τμήμα μάς πληροφόρησε ότι, οι υπό αναφορά κατευθυντήριες γραμμές λαμβάνονται υπόψη από τους Προϊστάμενους Δασικών Περιφερειών στις εισηγήσεις τους για το ύψος της χρηματικής ποινής και ότι η τελική απόφαση λαμβάνεται από τον Διευθυντή του ΤΔ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 55(1) του Νόμου.

Από έλεγχο που διενεργήσαμε για τη λογικότητα των χρηματικών ποινών που επιβλήθηκαν στις περιπτώσεις πρόκλησης πυρκαγιάς που εντοπίστηκαν κατά την περίοδο υψηλού κινδύνου κατά το έτος 2020, οι οποίες έτυχαν χειρισμού με εξώδικο συμβιβασμό, βάσει του άρθρου 55(1) του Νόμου, παρατηρήσαμε ότι το ύψος της χρηματικής ποινής που επιβλήθηκε στις τέσσερις εκ των πέντε περιπτώσεων οι οποίες αφορούσαν στη Δασική Περιφέρεια Τροόδους, κυμαινόταν από €400-€750, ενώ βάσει των υπό αναφορά κατευθυντήριων γραμμών θα μπορούσε να κυμανθεί από €1.000-€2.000.

Συστάσεις: Ο Διευθυντής του ΤΔ να προωθήσει, χωρίς καθυστέρηση, ενέργειες ώστε το σύστημα για τον εντοπισμό παρανομούντων και λήψης μέτρων εναντίον τους καταστεί πιο αποτελεσματικό. Συγκεκριμένα εισηγούμαστε όπως:

- α. Επιδεικνύεται η δέουσα αυστηρότητα κατά την επιβολή εξώδικων προστίμων συμβιβασμού βάσει του άρθρου 55(1) του Νόμου.
- β. Ζητείται ενημέρωση και τηρούνται στοιχεία για όλες τις περιπτώσεις καταγγελιών που διενεργούνται από την Αστυνομία για το αδίκημα της φωτιάς ή/και πρόκλησης δασικής πυρκαγιάς.
- γ. Εντοπιστούν οι περιπτώσεις αδικημάτων για τα οποία δεν διενεργήθηκε καμία καταγγελία και διερευνηθούν οι λόγοι και εάν κριθεί αναγκαίο να:
 - ◆ Αυξηθούν οι περιπολίες και επιθεωρήσεις σε περιοχές υψηλού κινδύνου.
 - ◆ Αξιοποιηθούν σύγχρονες τεχνολογίες π.χ. χρήση drones με κάμερες για την επιτήρηση των δασών και των παραδασόβιων Κοινοτήτων.

Ο Διευθυντής του ΤΔ μάς πληροφόρησε ότι επιδεικνύεται η δέουσα αυστηρότητα κατά την επιβολή εξώδικων προστίμων συμβιβασμού βάσει του άρθρου 55(1) του Νόμου και ότι το ΤΔ ζητά ενημέρωση για όλες τις περιπτώσεις καταγγελιών που διενεργούνται από την Αστυνομία για το αδίκημα της φωτιάς ή/και πρόκλησης δασικής πυρκαγιάς. Μας πληροφόρησε επίσης ότι το ΤΔ ήδη εφαρμόζει σύγχρονες τεχνολογίες για την επιτήρηση των δασών και των παραδασόβιων Κοινοτήτων.

4.3.6 Εντοπισμός και χειρισμός παραβάσεων βάσει των άρθρων 315 και 316 του περί Ποινικού Κώδικα Νόμου (Κεφ. 154)

Σύμφωνα με στοιχεία του ΤΔ, η κύρια αιτία πρόκλησης δασικών πυρκαγιών κατά τα έτη 2016-2020 ήταν οι κακόβουλες ενέργειες, με ποσοστό που ανήλθε μέχρι και σε 57% εντός των κρατικών δασών, επί του συνόλου των δασικών πυρκαγιών κατά το έτος 2017.

Πίνακας 4: Ποσοστό κακόβουλων πυρκαγιών που προκλήθηκαν εντός της ζώνης ευθύνης του Τμήματος Δασών κατά τα έτη 2016-2020.

Έτος	Αριθμός δασικών πυρκαγιών		Κακόβουλες δασικές πυρκαγιές		Ποσοστό κακόβουλων πυρκαγιών	
	Εντός κρατικών δασών	Εντός ζώνης δύο χλμ από τα κρατικά δάση	Εντός κρατικών δασών	Εντός ζώνης δύο χλμ από τα κρατικά δάση	Εντός κρατικών δασών	Εντός ζώνης δύο χλμ από τα κρατικά δάση
2016	24	147	11	55	46%	37%
2017	7	110	4	36	57%	33%
2018	32	133	11	45	34%	34%
2019	30	152	6	50	20%	33%
2020	12	168	3	51	25%	30%
Ολικό	105	710	35	237		

Κατόπιν υποβολής ερωτήματος από το Κίνημα Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών, το ΤΔ, με επιστολή του ημερ. 20.10.2020, ζήτησε από το Αρχηγείο Αστυνομίας να ενημερωθεί για τις ποινικές υποθέσεις για εμπρησμό που έχουν παρουσιαστεί ενώπιον του Δικαστηρίου από το 2002 μέχρι την ημερομηνία της επιστολής και για τον αριθμό και το είδος των ποινών που επέβαλε το Δικαστήριο. Το Αρχηγείο Αστυνομίας, με επιστολή του ημερ. 24.11.2020 παρέθεσε τα ακόλουθα στοιχεία:

α. Αστυνομική Διεύθυνση Επαρχίας Λευκωσίας.

- ◆ Για δύο περιπτώσεις πυρκαγιών κατά τα έτη 2012 και 2013, η μία έκλεισε και για την άλλη δεν προσδιορίστηκαν τα αίτια, με αποτέλεσμα οι υποθέσεις να κλείσουν.
- ◆ Για δύο υποθέσεις, οι οποίες διερευνήθηκαν ως πιθανοί εμπρησμοί κατά τα έτη 2013 και 2014, δεν προέκυψε μαρτυρία, συνεπώς δεν καταχωρίστηκαν στο Δικαστήριο.
- ◆ Κατά το έτος 2018, μια υπόθεση εμπρησμού ταξινομήθηκε ως ανεξιχνίαστη, ενώ μία άλλη ήταν υπό εξέταση.

β. Αστυνομική Διεύθυνση Επαρχίας Πάφου. Έγιναν 15 καταγγελίες για εμπρησμό κρατικού ή ιδιωτικού δάσους και παρουσιάστηκαν ενώπιον Δικαστηρίου έξι ποινικές υποθέσεις. Δύο εκ των υπό αναφορά υποθέσεων, που καταχωρίστηκαν το 2011 και 2012, βρίσκονται ακόμη υπό εκδίκαση, για τρεις αναστάληκε η ποινική δίωξη και για μία επιβλήθηκε πρόστιμο ύψους €400.

γ. Αστυνομική Διεύθυνση Επαρχίας Μόρφου. Καταχωρίστηκαν έξι ποινικές υποθέσεις για εμπρησμό κρατικού ή ιδιωτικού δάσους. Μία εκ των υπό αναφορά υποθέσεων ταξινομήθηκε ως «άλλως διατεθείσα», τρεις ως ανεξιχνίαστες και οι φάκελοι για δύο, που αφορούν στο έτος 2020, διαβιβάστηκαν στη Νομική Υπηρεσία για ποινική δίωξη του κατηγορούμενου.

δ. Αστυνομική Διεύθυνση Επαρχίας Λεμεσού. Διερευνάται μία υπόθεση εμπρησμού που διαπράχθηκε το 2020, της οποίας οι δράστες παραμένουν άγνωστοι.

ε. Αστυνομική Διεύθυνση Επαρχίας Λάρνακας. Δεν έγινε οποιαδήποτε καταγγελία για εμπρησμό κρατικού ή ιδιωτικού δάσους.

στ. **Αστυνομική Διεύθυνση Επαρχίας Αμμοχώστου.** Δεν διερευνήθηκε οποιαδήποτε υπόθεση, σε σχέση με εμπρησμό κρατικού ή ιδιωτικού δάσους.

Βάσει των πιο πάνω στοιχείων φαίνεται ότι, από το 2002 μέχρι τον Νοέμβριο του 2020, μόνο σε μία περίπτωση εμπρησμού επιβλήθηκε ποινή, η οποία αφορούσε στο ποσό των €400 και εκκρεμεί η διερεύνηση/εκδίκαση πέντε υποθέσεων, εκ των οποίων οι τρεις αφορούν στα έτη 2011, 2012 και 2018 και οι δύο στο έτος 2020.

Σύσταση: Ισχύουν οι συστάσεις που καταγράφονται στην παράγραφο της Έκθεσης με θέμα «Εντοπισμός και χειρισμός παραβάσεων βάσει των άρθρων 32(1) και 55(1) του περί Δασών Νόμου».

4.3.7 Προβλήματα που παρουσιάζονται με την καταχώριση των υποθέσεων πρόκλησης πυρκαγιάς στο Δικαστήριο και δημιουργία μηχανισμού για την καλύτερη παρακολούθηση αυτών των υποθέσεων από όλες τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες

Το ΤΔ, με επιστολή του, ημερ. 3.11.2020, προς τον Γενικό Εισαγγελέα, επισήμανε τη σύγχυση που επικρατεί στον τρόπο χειρισμού των υποθέσεων για ανάμμα φωτιάς ή/και πρόκλησης δασικής πυρκαγιάς, με αποτέλεσμα να δημιουργείται μεγάλη καθυστέρηση στην καταχώρισή τους ενώπιον των Δικαστηρίων. Αναφέρει σχετικά ότι, ενώ μέχρι πρόσφατα οι καταγγελίες και η ετοιμασία του μαρτυρικού υλικού για το αδίκημα του ανάμματος φωτιάς ή/και πρόκλησης δασικής πυρκαγιάς, στις οποίες δεν εμπλεκόταν η Αστυνομία, γινόταν από το ΤΔ, σε πρόσφατες περιπτώσεις υποθέσεων που προωθήθηκαν από το Τμήμα για καταχώριση, διαπιστώθηκε διαφορετικός τρόπος χειρισμού. Αναφέρει επίσης τρεις περιπτώσεις υποθέσεων οι οποίες, ενώ προωθήθηκαν από το ΤΔ, στον Γενικό Εισαγγελέα, στις 18.11.2019, 17.12.2019 και 26.5.2020, αντίστοιχα, το Τμήμα δεν είχε οποιαδήποτε πληροφόρηση σχετικά με το στάδιο στο οποίο βρίσκονται ή εάν απαιτούνται οποιεσδήποτε άλλες ενέργειες από μέρους του Τμήματος. Λαμβανομένου υπόψη των πιο πάνω, το Τμήμα εισηγήθηκε τη συζήτηση του θέματος σε ειδική σύσκεψη στην οποία θα παραβρεθεί και η Εισαγγελία της Αστυνομίας με σκοπό τον καθορισμό ξεκάθαρης διαδικασίας του τρόπου χειρισμού των υποθέσεων που αφορούν σε δασικές πυρκαγιές, ώστε αυτές να προωθούνται αμέσως και να δοθεί το μήνυμα ότι η πολιτεία επιδεικνύει μηδενική ανοχή σε τέτοιου είδους αδικήματα.

5. Γενικά συμπεράσματα

Η απουσία ολοκληρωμένου Στρατηγικού Σχεδίου, που να βασίζεται σε ανάλυση κινδύνου και που να λαμβάνει υπόψη τα νέα δεδομένα σε σχέση με τις δασικές πυρκαγιές που αφορούν κυρίως στην εγκατάλειψη της υπαίθρου και την κλιματική αλλαγή, δημιουργεί δυσχέρειες στον κατάλληλο προγραμματισμό αναγκών και δράσεων για επίτευξη του κύριου στόχου που είναι η πρόληψη των δασικών πυρκαγιών. Παρόλο ότι, μετά την καταστροφική δασική πυρκαγιά το 2016 στην κοιλάδα Σολέας (Δάσος Αδελφοί), το ΤΔ προώθησε ενέργειες που είχαν ως αποτέλεσμα σημαντικές αναβαθμίσεις στον τομέα της πρόληψης και κατάσβεσης δασικών πυρκαγιών (π.χ. στελέχωση και εκπαίδευση προσωπικού, εκπόνηση σχεδίων με μέτρα πρόληψης και μείωσης του ενδεχομένου επέκτασης καταστροφικών πυρκαγιών, καταγραφή και παρακολούθηση στατιστικών στοιχείων και άμεση επικαιροποίηση μέτρων πρόληψης, εκπόνηση σχεδίων πυροπροστασίας προστατευόμενων περιοχών, βελτίωση των επιχειρησιακών σχεδίων και της επιχειρησιακής ετοιμότητάς του, κατασκευή προκατασταλτικών μέτρων και διαφώτιση κοινού), παρατηρήσαμε σημαντικές αδυναμίες στα μέτρα που εφαρμόζονται και θεωρούμε ότι η εκπόνηση του Στρατηγικού Σχεδίου θα συντείνει προς την επίλυσή τους. Τα κυριότερα προβλήματα που εντοπίσαμε παρατίθενται πιο κάτω:

α. Το ΤΔ δεν είναι σε θέση να εφαρμόσει κατάλληλα μέτρα πρόληψης εντός της ζώνης των δύο χιλιομέτρων από την οροθετική γραμμή του κρατικού δάσους, που ανήκει στη ζώνη ευθύνης του, όπου βρίσκονται πολλές παραδασόβιες Κοινότητες και πλείστα τεμάχια είναι ιδιωτικά, γιατί η εφαρμογή κατάλληλων μέτρων πρόληψης προσκρούει στις πρόνοιες των άρθρων 16 και 23 του Συντάγματος, που διασφαλίζουν το απαραβίαστο της κατοικίας και του δικαιώματος της ιδιοκτησίας, αντίστοιχα. Για τη νομική ρύθμιση του θέματος κατατέθηκαν προτάσεις στη Βουλή των Αντιπροσώπων, οι οποίες βρίσκονται σε εκκρεμότητα εδώ και χρόνια. Αναφέρουμε επίσης ότι σημαντικά Σχέδια που εκπόνησε το ΤΔ, για την πρόληψη και τη μείωση του ενδεχομένου επέκτασης δασικών πυρκαγιών, του «Στρατηγικού Σχεδίου για την αποτροπή μεγάλων καταστροφικών πυρκαγιών» και του «Σχεδίου διαχείρισης της βλάστησης, με στόχο την πυροπροστασία των δασών και των παραδασόβιων Κοινοτήτων» μπορούν να εφαρμοστούν μόνο μετά τη νομοθετική ρύθμιση του υπό αναφορά θέματος.

β. Η υλοποίηση εισηγήσεων της Ανεξάρτητης Επιτροπής που διορίστηκε το 2016, μετά την καταστροφική πυρκαγιά στην κοιλάδα Σολέας, για την αξιολόγηση του συστήματος πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών, βρίσκονται μέχρι σήμερα σε εκκρεμότητα, παρά το γεγονός ότι διάφορες Επιτροπές ανέλαβαν την προώθησή τους. Ιδιαίτερα επισημάναμε ότι, οι εισηγήσεις που αφορούσαν στη σταδιακή αντικατάσταση καίριου εξοπλισμού του ΤΔ διαχρονικά δεν υλοποιήθηκαν, γεγονός που επηρεάζει, τόσο την αποτελεσματικότητα των ενεργειών του ΤΔ, όσο και την αποδοτικότητα, αφού εξακολουθούν να βρίσκονται σε χρήση πεπαλαιωμένα οχήματα και εξοπλισμός.

γ. Το Κράτος επέδειξε ολιγωρία στο θέμα της ενίσχυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας με εναέρια πτητικά μέσα πυρόσβεσης, με αποτέλεσμα μέχρι σήμερα, η ΜΠΜ να μην διαθέτει, ούτε τα απαραίτητα μέσα, ούτε το απαιτούμενο προσωπικό και οι ανάγκες να καλύπτονται με αγορές υπηρεσιών, έναντι πολύ υψηλού κόστους. Συνεπώς, οι ανάγκες αυτές δεν καλύπτονται σήμερα με τον πιο οικονομικό και αποδοτικό τρόπο.

Ο Διευθυντής του ΤΔ συμφώνησε με τα κυριότερα προβλήματα, όπως παρουσιάζονται, ωστόσο, εξέφρασε την άποψη ότι ο λόγος που υφίστανται δεν είναι η απουσία ενός ενιαίου εγγράφου που να καταγράφεται η Στρατηγική του ΤΔ για την πυροπροστασία.

6. Γενικές συστάσεις

α. Το Κράτος πρέπει να αντιμετωπίσει τις δασικές πυρκαγιές ως θέμα ασφάλειας, καθότι δεν αποτελεί απειλή μόνο για τα φυσικά οικοσυστήματα και τη βιοποικιλότητα, αλλά μπορεί να προκαλέσει απώλεια ανθρώπινων ζώων, τεράστιες οικονομικές ζημιές στον πρωτογενή τομέα και σε δημόσιες και ιδιωτικές υποδομές. Συνεπώς, θα πρέπει να προωθήσει όλες τις απαιτούμενες ενέργειες, στη βάση των υποδείξεων των εμπειρογνομόνων, με προγραμματισμό και καθορισμένο χρονοδιάγραμμα για την αποτελεσματική επίτευξη της πρόληψης των δασικών πυρκαγιών στον μέγιστο δυνατό βαθμό και της μείωσης του ενδεχομένου επέκτασής τους.

β. Για επίτευξη των πιο πάνω θα πρέπει να καταρτίσει Εθνική Στρατηγική για την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών, η οποία, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους και τα νέα δεδομένα που προκύπτουν, τόσο λόγω της κλιματικής αλλαγής, όσο και της εγκατάλειψης της υπαίθρου, να καθορίζει συγκεκριμένους, μετρήσιμους, ρεαλιστικούς στόχους και δράσεις εντός καθορισμένου χρονικού πλαισίου, που να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται σε συνεχή βάση.

γ. Το Κράτος να διασφαλίσει ότι το ΤΔ διαθέτει το κατάλληλο προσωπικό και εξοπλισμό που απαιτείται για να φέρει εις πέρας την αποστολή του. Ιδιαίτερα, στη βάση των υποδείξεων των εμπειρογνομόνων να λάβει αποφάσεις για την αποτελεσματική λειτουργία (στελέχωση, ενίσχυση με κατάλληλα μέσα) της ΜΠΜ, περιλαμβανομένης της κατασκευής αεροδιαδρόμων σε ορθά επιλεγμένες τοποθεσίες για την ενίσχυση της επιτήρησης και της δυνατότητας εντοπισμού και αρχικής προσβολής μιας πυρκαγιάς.

δ. Δημιουργία περιβαλλοντικής συνείδησης σε όλες τις κατηγορίες και ηλικιακές ομάδες του πληθυσμού και καλλιέργεια της ατομικής και συλλογικής ευθύνης για την προστασία των δασών.

ε. Ευελπιστούμε ότι οι πιο πάνω συστάσεις θα ληφθούν υπόψη κατά την υλοποίηση των επενδύσεων που περιλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την προστασία των δασών, οι οποίες ανέρχονται στα €19 εκ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα Ι – Πίνακες και Γραφήματα

Πίνακας 5: Συνολική δαπάνη Τμήματος Δασών για σκοπούς κατάσβεσης των πυρκαγιών (δασικές και υπαίθρου) στις οποίες συμμετείχε κατά τα έτη 2016-2020 και εκτίμηση ζημιάς στη δασική βλάστηση από τις υπό αναφορά πυρκαγιές.

	Συνολική δαπάνη Τμήματος Δασών για σκοπούς κατάσβεσης	Εκτίμηση ζημιάς στη δασική βλάστηση
	€	€
2016	1.344.735	108.437.551
2017	252.823	774.531
2018	819.643	7.190.275
2019	553.706	3.021.896
2020	963.370	2.102.507
Ολικό	3.934.277	121.526.760

Πίνακας 6: Αριθμός δασικών πυρκαγιών και έκταση καμένης γης κατά τα έτη 2016-2020

Έτος	Κρατικό Δάσος	Εντός της ζώνης των 2 χλμ	Σύνολο ευθύνης του ΤΔ
	Αριθμός δασικών πυρκαγιών		
2016	24	147	171
2017	7	110	117
2018	32	133	165
2019	30	152	182
2020	12	168	180
	105	710	815
Καμένη έκταση(εκτάρια)			
2016	6	2.811	2.817
2017	3	111	114
2018	47	341	388
2019	114	199	313
2020	307	404	711
	477	3.866	4.343
Μέση καμένη έκταση ανά πυρκαγιά (εκτάρια)			
2016	0,25	19,12	16,47
2017	0,43	1,01	0,97
2018	1,47	2,56	2,35
2019	3,80	1,31	1,72
2020	28,58	2,40	3,95

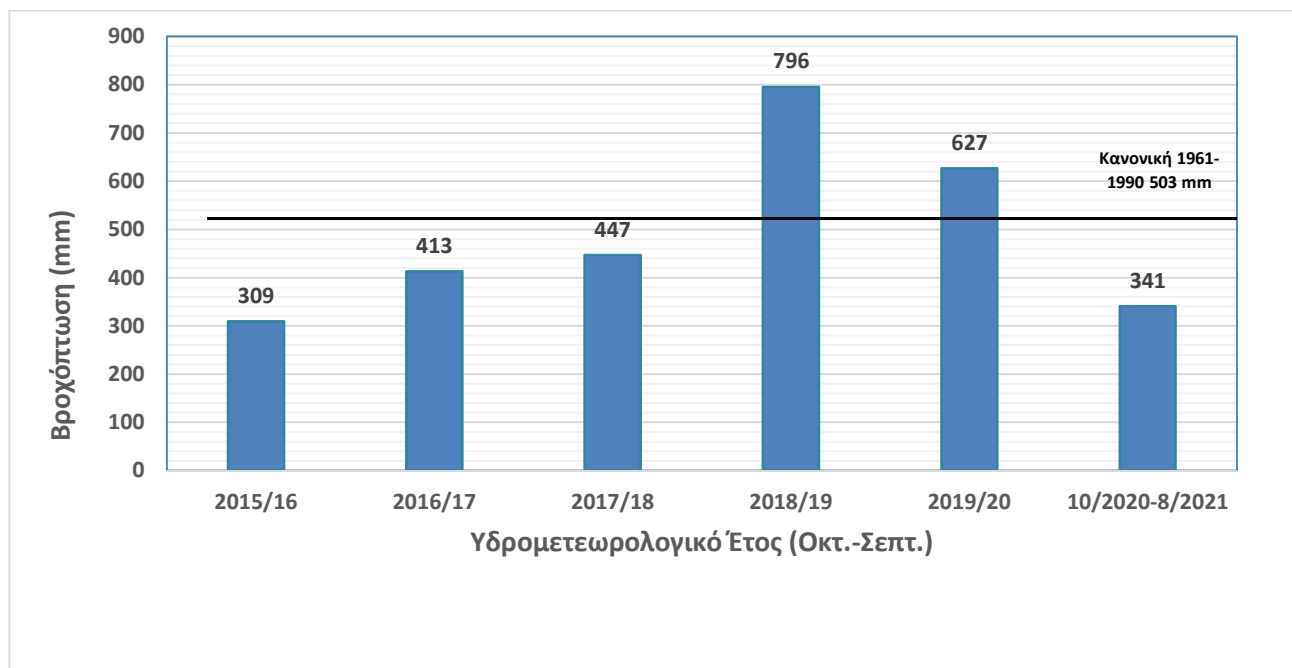
Πίνακας 7: Στοιχεία για τις τρεις μεγαλύτερες δασικές πυρκαγιές κατά τα έτη 2016-2020

	1^η Μεγαλύτερη Πυρκαγιά	2^η Μεγαλύτερη Πυρκαγιά	3^η Μεγαλύτερη Πυρκαγιά
Σημείο έναρξης	Εντός της ζώνης ευθύνης των 2 χλμ	Εντός της ζώνης ευθύνης των 2 χλμ	Εντός Κρατικής Δασικής γης
Ημερομηνία έναρξης	19.6.2016	18.6.2016	8.8.2020
Κοινότητα	Ευρύχου	Αργάκα	Ορείτες
Αιτία πυρκαγιάς	Δραστηριότητα σε κατοικία	Δραστηριότητα σε κατοικία	Κακόβουλη
Κρατική Δασική γη που κάηκε (εκτάρια)	1.724	763	300
Χαλίτικη γη που κάηκε (εκτάρια)	-	-	-
Ιδιωτική γη που κάηκε (εκτάρια)	158	-	-
Ολική έκταση που κάηκε (εκτάρια)	1.886	763	300

Πίνακας 8: Αιτίες δασικών πυρκαγιών κατά τα έτη 2016-2020

ΓΝΩΣΤΕΣ ΑΙΤΙΕΣ:	2016	2017	2018	2019	2020	Ολικό
Ανθρωπογενείς:						
Αμέλεια ή ατυχήματα:						
Γεωργικές/κτηνοτροφικές δραστηριότητες	38	24	24	34	37	157
Εκδρομείς	14	11	10	9	6	50
Στρατιωτικές δραστηριότητες	5	5	5	4	3	22
Δραστηριότητες σε κατοικίες	8	3	5	7	5	28
Δραστηριότητες κυνηγών	-	-	1	-	-	1
Εργασίες στο δάσος	2	1	-	-	-	3
Βραχυκύκλωμα καλωδίων υψηλής τάσης	9	3	7	12	14	45
Κάψιμο σκουβάλων	5	4	3	1	3	16
Αγώνες αυτοκινήτου	-	-	2	-	-	2
Άλλες ανθρωπογενείς αιτίες	-	1	1	2	4	8
	81	52	58	69	72	332
Κακόβουλες	66	40	56	56	54	272
	147	92	114	125	126	604
Φυσικά αίτια (κεραυνοί)	5	4	19	21	6	55
	152	96	133	146	132	659
ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΑΙΤΙΕΣ	19	21	32	36	48	156
ΣΥΝΟΛΟ	171	117	165	182	180	815

Πίνακας 9: Μέση Ετήσια Βροχόπτωση (mm) στην Κύπρο (Οκτ. 2015-Αυγ. 2021) (για τις ελεύθερες περιοχές)

Πίνακας 10: Ταξινόμηση υδρομετεωρολογικών ετών (Οκτ.-Σεπτ.) βάσει Κανονικής Μέσης Ετήσιας Βροχόπτωσης (Κανονική = 503 mm)

SEVERE DROUGHT	DROUGHT	LOW PRECIPIT.	AROUND NORMAL	AROUND NORMAL	HIGH PRECIPIT.	VERY HIGH PRECIPIT.	EXTREME HIGH PRECIPIT.
<=70% of Normal	71-80% of Normal	81-90% of Normal	91-100% of Normal	101-110% of Normal	111-120% of Normal	121-130% of Normal	>130% of Normal
1963-64 (61%)	1969-70	1971-72	1960-61	1964-65	1975-76	1961-62	1966-67
1972-73 (42%)	1973-74	1978-79	1967-68	1965-66	1979-80	1962-63	1968-69
1990-91 (56%)	1989-90	1981-82	1970-71	1977-78	1980-81	1974-75	2018-19
2007-08 (54%)	1995-96	1982-83	1976-77	1986-87	2001-02	1987-88	
2013-14 (63%)	1996-97	1983-84	1984-85	1992-93	2002-03	1991-92	
2015-16 (61%)	1997-98	1985-86	1988-89	2003-04	2014-15	2011-12	
2020-Jun21(68%)	1999-00	1993-94	1994-95	2008-09		2019-20	
	2005-06	2004-05	1998-99	2009-10			
		2016-17	2000-01	2012-13			
		2017-18	2006-07				
			2010-11				

Πηγή: Τμήμα Μετεωρολογίας

Πίνακας 11: Στοιχεία Δασικών πυρκαγιών στη χερσόνησο του Ακάμα κατά τα έτη 2000-2019.

	Περίοδος/έτη	Κρατικό Δάσος	Εντός της ζώνης των 2 χλμ	Σύνολο ευθύνης του ΤΔ	Πέρα της ζώνης των 2 χλμ	Σύνολο
Αριθμός Δασικών Πυρκαγιών	Μέσος όρος 2000-2018	1	3	4	2	6
	Μέσος όρος 2014-2018	1	8	9	4	13
	2018	7	27	34	1	35
	2019	5	10	15	0	15
Καμένη Έκταση (εκτάρια)	Μέσος όρος 2000-2018	2,0	17,8	19,8	24,1	43,9
	Μέσος όρος 2014-2018	0,5	27,3	27,8	19,3	47,1
	2018	2,6	103,4	106,0	0,1	106,1
	2019	71,7	45,3	117,0	0,0	117,0
Μέση Καμένη Έκταση ανά Πυρκαγιά (εκτάρια)	2000-2018	2,0	5,9	4,9	12,0	7,3
	2014-2018	0,5	3,4	3,1	4,8	3,6
	2018	0,4	3,8	3,1	0,1	3,0
	2019	14,3	4,5	7,8	-	7,8

Πίνακας 12: Στοιχεία για την αγορά υπηρεσιών χειριστών και για την ενοικίαση πτητικών μέσων για τη λειτουργία της Μονάδας Πτητικών Μέσων του Τμήματος Δασών κατά τα έτη 2018-2021.

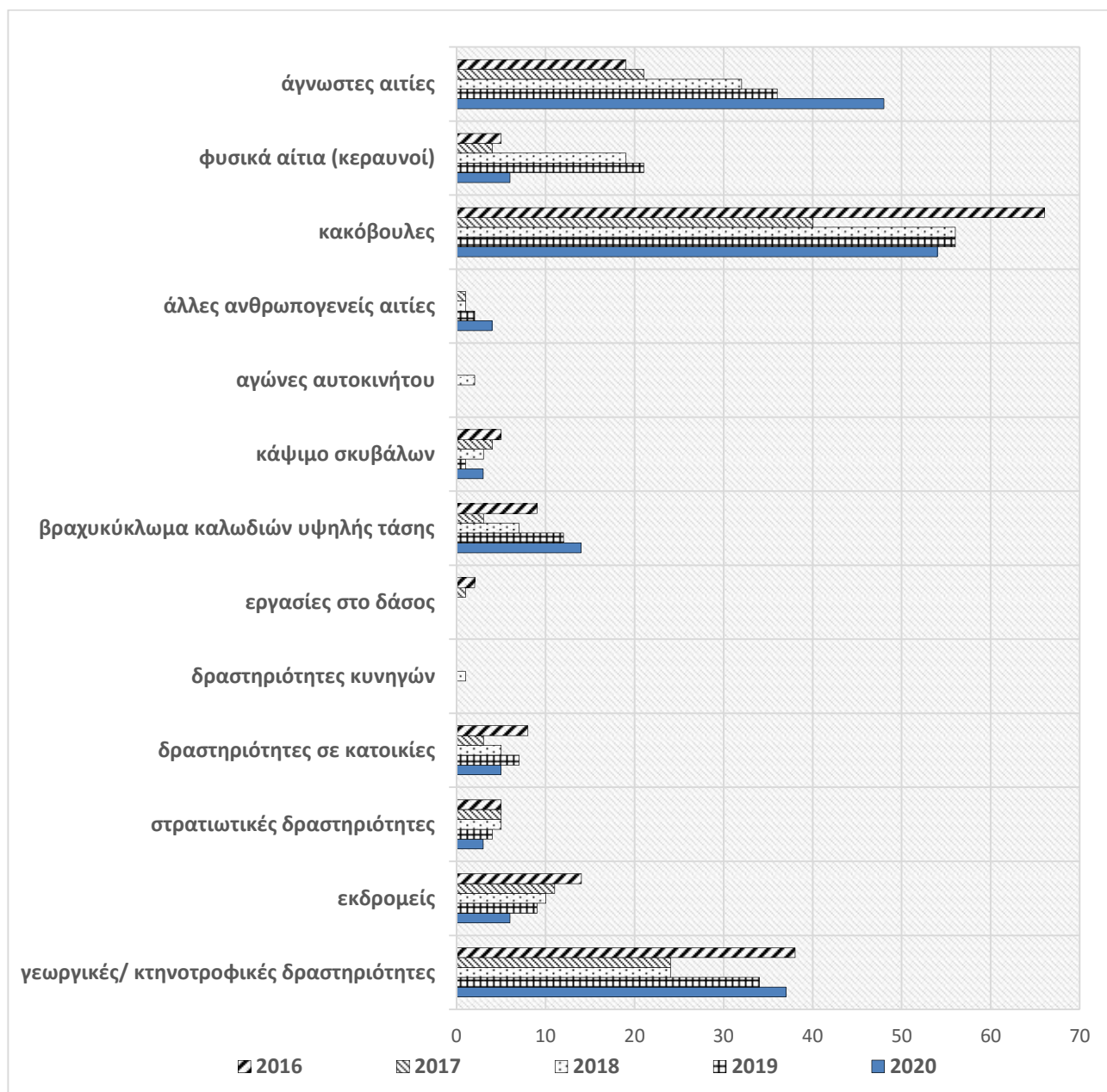
Αρ. σύμβασης	Στοιχεία σύμφωνα με τη σύμβαση	Πραγματική Δαπάνη €
ΤΔ 5/2017	Αγορά υπηρεσιών ενός ΧΠΜ για τον χειρισμό του αεροπλάνου Air Tractor 802F για περίοδο πέντε μηνών (€8.000 χωρίς Φ.Π.Α./ μήνα).	47.600
ΤΔ 37/2018	Αγορά υπηρεσιών δύο ΧΠΜ για τον χειρισμό του αεροπλάνου Thrush 550P για περίοδο έξι μηνών (€13.566 χωρίς Φ.Π.Α./ ΧΠΜ/ μήνα).	162.283
Σύνολο πληρωμών για το έτος 2018		209.883
ΤΔ 56/2019	Αγορά υπηρεσιών ενός ΧΠΜ για τον χειρισμό του αεροπλάνου Air Tractor 802F για περίοδο τριών μηνών (€15.900 χωρίς Φ.Π.Α./ μήνα).	55.764
ΤΔ 37/2018	Αγορά υπηρεσιών δύο ΧΠΜ για τον χειρισμό του αεροπλάνου Thrush 550P για περίοδο έξι μηνών (€13.566 χωρίς Φ.Π.Α./ ΧΠΜ/ μήνα).	162.792
		218.556
ΤΔ 32/2019	Αγορά υπηρεσιών δύο ελικοπτέρων πυρόσβεσης τύπου Kamov-32 για περίοδο έξι μηνών (€133.000 χωρίς Φ.Π.Α./ ελικόπτερο/ μήνα).	1.899.240
ΤΔ 32/2019	Αγορά υπηρεσιών δύο ελικοπτέρων πυρόσβεσης τύπου Kamov-32 για περίοδο τεσσεράμισι μηνών (€133.000 χωρίς Φ.Π.Α./ ελικόπτερο/ μήνα).	1.442.592
		3.341.832
Σύνολο πληρωμών για το έτος 2019		3.560.388
ΤΔ 39/2020	Αγορά υπηρεσιών ενός ΧΠΜ για τον χειρισμό του αεροπλάνου Air Tractor 802F για περίοδο έξι μηνών (€16.500 χωρίς Φ.Π.Α./ μήνα).	117.788
ΤΔ 37/2018	Αγορά υπηρεσιών δύο ΧΠΜ για τον χειρισμό του αεροπλάνου Thrush 550P για περίοδο πέντε μηνών (€11.400 χωρίς Φ.Π.Α./ ΧΠΜ/ μήνα).	128.877
		246.665
ΤΔ 32/2019	Αγορά υπηρεσιών δύο ελικοπτέρων πυρόσβεσης τύπου Kamov-32 για περίοδο έξι μηνών (€133.000 χωρίς Φ.Π.Α./ ελικόπτερο/ μήνα).	1.899.240
ΤΔ 10/2020	Αγορά υπηρεσιών δύο αεροπλάνων πυρόσβεσης τύπου Air Tractor 802F για περίοδο έξι μηνών (€133.000 χωρίς Φ.Π.Α./ αεροπλάνο/ μήνα).	915.696*
		2.814.938
Σύνολο πληρωμών για το έτος 2020		3.061.603

Αρ. σύμβασης	Στοιχεία σύμφωνα με τη σύμβαση	Πραγματική Δαπάνη €
ΤΔ 39/2020	Αγορά υπηρεσιών ενός ΧΠΜ για τον χειρισμό του αεροπλάνου Air Tractor 802F για περίοδο έξι μηνών (€16.500 χωρίς Φ.Π.Α./ μήνα).	117.810
ΤΔ 66/2021	Αγορά υπηρεσιών ενός ΧΠΜ για τον χειρισμό του αεροπλάνου Thrush 550P για περίοδο δύομιση μηνών. Ανάθεση σύμβασης στις 13.9.2021 για το ποσό των €46.750 (€18.700 χωρίς Φ.Π.Α./ μήνα).	46.750
		164.560
ΤΔ 32/2019	Αγορά υπηρεσιών δύο ελικοπτέρων πυρόσβεσης τύπου Kamov-32 για περίοδο έξι μηνών (€133.000 χωρίς Φ.Π.Α./ ελικόπτερο/ μήνα).	1.899.240
ΤΔ 10/2020	Αγορά υπηρεσιών δύο αεροπλάνων πυρόσβεσης τύπου Air Tractor 802F για περίοδο έξι μηνών (€133.000 χωρίς Φ.Π.Α./ αεροπλάνο/ μήνα).	1.898.052
		3.797.292
	Σύνολο αναμενόμενης δαπάνης βάσει συμβάσεων για το έτος 2021	3.961.852

* Το κόστος παρουσιάζεται μετά την αφαίρεση ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, μέσω του προγράμματος rescEU του Ευρωπαϊκού μηχανισμού στήριξης των Κρατών Μελών για περιπτώσεις πυρκαγιών (€1.898.050-€982.354).

Πηγή: Αποτελέσματα Ολοκληρωμένου Συστήματος Διοικητικής και Οικονομικής Πληροφόρησης του Γενικού Λογιστηρίου

Γράφημα 7: Αιτίες δασικών πυρκαγιών κατά τα έτη 2016-2020

Παράρτημα II – Θεσμικό Πλαίσιο

α/α	Αριθμός νομοθεσίας	Τίτλος νομοθεσίας	Διατάξεις που ελέγχθηκαν	Σχετικό κεφάλαιο/ παράγραφος της Έκθεσης
1	N.25(I)/2012	Ο περί Δασών Νόμος	Άρθρο 2: Δασική πυρκαγιά είναι κάθε πυρκαγιά που εκδηλώνεται ή εξαπλώνεται μέσα σε κρατικό δάσος ή σε απόσταση δύο χιλιομέτρων από την οροθετική γραμμή του κρατικού δάσους ή κάθε άλλη πυρκαγιά που κατά την κρίση του Διευθυντή του Τμήματος Δασών μπορεί να θέσει σε κίνδυνο οποιοδήποτε κρατικό δάσος.	4.3.1.1
			Άρθρο 4(α): Ο Διευθυντής του Τμήματος Δασών διασφαλίζει τη διατήρηση, προστασία, αειφόρο διαχείριση και ανάπτυξη των κρατικών δασών της Δημοκρατίας.	4.3.1.1
			Άρθρο 4(β): Ο Διευθυντής του Τμήματος Δασών προάγει τη διατήρηση, προστασία, αειφόρο διαχείριση και ανάπτυξη των ιδιωτικών δασών στη Δημοκρατία.	4.3.1.1
			Άρθρο 4(θ): Ο Διευθυντής του Τμήματος Δασών είναι αρμόδιος για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή όλων των αναγκαίων μέτρων για την πρόληψη και την καταστολή των δασικών πυρκαγιών.	4.1.1, 4.3.1.1
			Άρθρο 8: Ο Διευθυντής του Τμήματος Δασών μεριμνά για την ετοιμασία, υιοθέτηση και εφαρμογή της Εθνικής Δασικής Πολιτικής σχετικά με τη διατήρηση, προστασία, αειφόρο διαχείριση και ανάπτυξη των δασών και των δασωδών εκτάσεων στη Δημοκρατία και για την ετοιμασία, υιοθέτηση και εφαρμογή του Εθνικού Δασικού Προγράμματος, το οποίο αποτελεί το μέσο για την εφαρμογή της Εθνικής Δασικής Πολιτικής.	4.1.1.1 (α)
			Άρθρο 9: Η Εθνική Δασική Πολιτική και το Εθνικό Δασικό Πρόγραμμα υιοθετούνται με Διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της	4.1.1.1 (α)

α/α	Αριθμός νομοθεσίας	Τίτλος νομοθεσίας	Διατάξεις που ελέγχθηκαν	Σχετικό κεφάλαιο/ παράγραφος της Έκθεσης
			Δημοκρατίας, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 21 του Νόμου. Η Εθνική Δασική Πολιτική και το Εθνικό Δασικό Πρόγραμμα αναθεωρούνται σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 21 του Νόμου, οποτεδήποτε αυτό κρίνεται απαραίτητο από το Υπουργικό Συμβούλιο, και εν πάσει περιπτώσει, όσον αφορά στο Εθνικό Δασικό Πρόγραμμα, πριν την παρέλευση χρονικού διαστήματος μεγαλύτερου των δέκα ετών από την τελευταία αναθεώρηση.	
			Άρθρο 32(1): Οποιοδήποτε πρόσωπο που δεν είναι εξουσιοδοτημένο δυνάμει των διατάξεων του Νόμου ή των δυνάμει αυτού εκδιδόμενων Κανονισμών και ενεργεί χωρίς άδεια που εκδόθηκε από τον Διευθυντή του Τμήματος Δασών και (α) ανάβει φωτιά ή (β) εγκαταλείπει άσβεστη φωτιά που έχει ανάψει το ίδιο ή (γ) απορρίπτει αναμμένο σπίρτο, τσιγάρο ή άλλο αντικείμενο που δυνατό να προκαλέσει πυρκαγιά ή (δ) προκαλεί πυρκαγιά συνεπεία αλόγιστης ή αμελούς ενέργειας ή παράλειψής του να λάβει όλες τις αναγκαίες προφυλάξεις σε κρατικό δάσος ή σε απόσταση δύο χιλιομέτρων από τις παρυφές του, είναι ένοχο αδικήματος και σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα 10 έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τα €50.000 ή και στις δυο αυτές ποινές.	4.3.1.2, 4.3.2, 4.3.2.1
			Άρθρο 46: Ο Διευθυντής του Τμήματος Δασών είναι αρμόδιος (α) για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή οποιωνδήποτε μέτρων κρίνονται αναγκαία για την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών και τα οποία λαμβάνουν υπόψη πιθανό επηρεασμό των δασικών λειτουργιών και ειδικότερα της βιοποικιλότητας και του δασικού τοπίου και	4.1.1, 4.3.1.1

α/α	Αριθμός νομοθεσίας	Τίτλος νομοθεσίας	Διατάξεις που ελέγχθηκαν	Σχετικό κεφάλαιο/ παράγραφος της Έκθεσης
			(β) για την κατάσβεση κάθε δασικής πυρκαγιάς στη Δημοκρατία.	
			Άρθρο 47: Ο Διευθυντής του Τμήματος Δασών δύναται, εάν αυτό είναι αναγκαίο για την προστασία του κρατικού δάσους, χωρίς προηγουμένως να απευθυνθεί στον ιδιοκτήτη, να καταστείλει πυρκαγιά σε ιδιωτική περιουσία που θέτει σε κίνδυνο κρατικό δάσος και σε τέτοια περίπτωση, ο Διευθυντής ειδοποιεί τον ιδιοκτήτη ή τους ιδιοκτήτες της ιδιωτικής περιουσίας το συντομότερο δυνατό και εάν η πυρκαγιά οφείλεται σε αμέλεια του ιδιοκτήτη ή οπουδήποτε ή οποιουδήποτε υπηρέτη του ή αντιπροσώπου του, ολόκληρο ή μέρος του ποσού που δαπανήθηκε για την καταστολή της πυρκαγιάς θα καταβάλλεται από τον ιδιοκτήτη ή τους ιδιοκτήτες. Νοείται ότι, όταν η πυρκαγιά απειλεί κτήρια ή άλλα υποστατικά που βρίσκονται εντός ιδιωτικής περιουσίας, ο Διευθυντής ειδοποιεί άμεσα την Πυροσβεστική Υπηρεσία.	4.3.1.1
			Άρθρο 55(1): Ο Διευθυντής του Τμήματος Δασών ή δασικός λειτουργός δεόντως εξουσιοδοτημένος από τον Διευθυντή, δύναται να συμβιβάσει αδίκημα κατά παράβαση του υπό αναφορά Νόμου, αποδεχόμενος πληρωμή χρηματικής ποινής, που καθορίζει ο Διευθυντής, η οποία είναι ανάλογη με τη σοβαρότητα του αδικήματος, αλλά δεν υπερβαίνει το ποσό των €2.000. Νοείται ότι, για αδικήματα σε σχέση με τη φωτιά, όπως αυτά καθορίζονται στο άρθρο 32, ο Διευθυντής δεν δύναται να συμβιβάσει το αδίκημα εξώδικα, αλλά μόνο να διώξει ποινικά τον παρανομούντα, νοουμένου ότι από την πυρκαγιά προκαλείται ζημιά σε οποιοδήποτε δάσος ή δασώδη έκταση ή ακίνητη ιδιοκτησία.	4.3.2.1

α/α	Αριθμός νομοθεσίας	Τίτλος νομοθεσίας	Διατάξεις που ελέγχθηκαν	Σχετικό κεφάλαιο/ παράγραφος της Έκθεσης
2	ΚΔΠ 70/2013	Δήλωση Δασικής Πολιτικής	Παράγραφος 2.2: Για την επίτευξη του στόχου της προστασίας των δασών από τις πυρκαγιές πρέπει να ενισχυθεί το σύστημα προστασίας των δασών από τις πυρκαγιές, ώστε να αντιμετωπιστεί ο αυξανόμενος κίνδυνος αλλά και για να επιδιωχθεί μείωση του αριθμού των πυρκαγιών, μείωση της ετήσιας καμένης έκτασης και μείωση της μέσης καμένης έκτασης ανά πυρκαγιά.	4.1.1
3		Σύνταγμα Κυπριακής Δημοκρατίας	Άρθρο 16 (1): Η κατοικία εκάστου είναι απαραβίαστος.	4.3.1.1.1, 4.3.1.1.2
			Άρθρο 16 (2): Η είσοδος εις οιαδήποτε κατοικίαν ή οιαδήποτε έρευνα εντός αυτής δεν επιτρέπεται, εμή ότε και όπως ο νόμος ορίζει και κατόπιν δικαστικού εντάλματος δεόντως ητιολογημένου ή οσάκις η είσοδος ενεργήται τη ρητή συναινέσει του ενοίκου ή προς τον σκοπόν διασώσεων θυμάτων οιαυδήποτε αδικήματος βίας ή οιαυδήποτε καταστροφής.	4.3.1.1.1, 4.3.1.1.2
4	Κεφ. 154	Ο περί Ποινικού Κώδικα Νόμος	Άρθρο 315: Όποιος εσκεμμένα και παράνομα θέτει φωτιά σε δάσος το οποίο ανήκει σε ιδιώτες ή στην κυβέρνηση ή τελεί υπό την προστασία, τον έλεγχο ή τη διαχείριση της κυβέρνησης, είναι ένοχος κακουργήματος και υπόκειται σε φυλάκιση 20 χρόνων.	
			Άρθρο 316: Όποιος αποπειράται να θέσει φωτιά παράνομα ή εσκεμμένα και παράνομα θέτει φωτιά σε πράγμα που είναι τοποθετημένο με τέτοιο τρόπο, ώστε να γίνεται πιθανή η μετάδοση της φωτιάς από αυτό σε δάσος το οποίο ανήκει σε ιδιώτες ή στην κυβέρνηση ή τελεί υπό την προστασία, τον έλεγχο ή τη διαχείριση της κυβέρνησης, είναι ένοχος κακουργήματος και υπόκειται σε φυλάκιση 14 χρόνων.	4.3.1.3, 4.3.2, 4.3.2.2